

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

**FARKLI İDEOLOJİLER İLE YÖNETİLEN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYELERİ KENT KONSEYLERİNİN YÖNETİŞİM
UYGULAMALARI YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI:
İZMİR VE BURSA ÖRNEĞİ**

Oktay ŞİRİN

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

FARKLI İDEOLOJİLER İLE YÖNETİLEN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KENT
KONSEYLERİNİN YÖNETİŞİM UYGULAMALARI YÖNÜNDEN
KARŞILAŞTIRILMASI: İZMİR VE BURSA ÖRNEĞİ

Oktay ŞİRİN

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2024

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük emeği olan tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Hande EREN'e en derin şükranlarımı sunarım. Her adımda benim yanımda olan ve sayısız sorularıma cevap veren rehberim Dr. Öğretim Üyesi Aslıhan ÜNAL hocama da içtenlikle teşekkür ederim. Onların özverili desteği olmadan bu çalışmanın tamamlanması mümkün olmazdı. Ayrıca, gece gündüz demeden yanımda olan ve çalışmalarımda beni destekleyen sevgili arkadaşlarım Hakan ÇAKMAK ve Turgay KOCABAYIR'a da ayrıca minnettarım. Onların desteği ve cesareti, bu yolculukta benim için çok değerli oldu. Son olarak, yüksek lisans eğitimim boyunca bana her zaman destek olan ve beni cesaretlendiren sevgili anneme ve eşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onların sevgi dolu desteği, benim için en büyük güç kaynağı oldu.

ÖZET

Şirin, Oktay. *Farklı İdeolojiler İle Yönetilen Büyükşehir Belediyeleri Kent Konseylerinin Yönetişim Uygulamaları Yönünden Karşılaştırılması: İzmir Ve Bursa Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2023.

Yönetişim kavramı, başlangıçta özel sektörde ortaya çıkmış ve daha sonra kamu sektöründe değişimi ve hesap verebilirliği etkileyerek uygulanmaya başlanmış bir yönetim yaklaşımıdır. Yönetişim, küresel, ulusal ve yerel yönetimlerde, şeffaf, adil ve performans odaklı bir yapı oluşturarak karar alma süreçlerine vatandaşların aktif katılımını hedefler. Bu yapı, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kalkınmayı desteklemeyi amaçlar. Ancak, sürdürülebilir kalkınma yalnızca küresel önlemlerle gerçekleştirilmesi zor bir hedeftir. Bu nedenle, küresel, ulusal ve yerel düzeyde, ülkelerin ihtiyaçlarına uygun programlar oluşturularak yönetişimin başarıyla uygulanabileceği bir yapı kurulabilir. Bu bağlamda çalışmada küresel, ulusal ve yerel bakımdan sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla yönetişimin uygulama alanları ve unsurları incelenerek yönetişimin yerel yönetimlerdeki etkinliği araştırılacaktır.

Çalışmanın amacı farklı ideolojiler ile yönetilen İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri kent konseylerinin yönetişim uygulamaları yönünden incelenmesi ve karşılaştırılmasıdır. Bu bağlamda çalışmanın dört temel hedefi bulunmaktadır. İlk olarak yerel yönetimler incelenerek yönetişimin kavramsal yapısı ve tarihsel gelişimi ele alınacak yönetişimin temel unsurları ile yönetişimde bulunan temel aktörler üzerinde durulacaktır. İkinci olarak yönetişimden yerel yönetişime geçişin aşamaları ve Türkiye’de yerel yönetişimin tarihsel gelişim süreci incelenecektir. Üçüncü olarak nüfus bakımından çeşitli olması, ekonomik, coğrafi ve kültürel bakımdan benzerlikler taşıması nedeniyle de sosyal demokrat parti eliyle yönetilen 1984 yılında Büyükşehir Belediyesi olan İzmir ve muhafazakâr parti eliyle yönetilen 1987 yılında Büyükşehir Belediyesi olan Bursa İlleri Kent Konseylerinin yönetişim uygulamalarını ne kadar etkin uygulayabildikleri karşılaştırılacaktır. Son olarak kent konseylerinin hemşerilerce bilinirliği, uygulamada tüm kesimlerin karar almada aktif katılımının sağlanıp sağlanmadığı ile dayanışma ve bilincin oluşup oluşmadığı araştırılarak neticelendirilecektir.

Kent konseyleri katılımcılarının farkındalık düzeylerinin beklenen seviyede olmadığı, bu alanda bilgi seviyelerinin de içerik analizine göre beklendiği gibi olmadığı fark edilmiştir. Bu çalışma literatüre kağıt üzerinde ve uygulamada farklı olan durumun tespitini sunacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yönetim, Yerel Yönetim, Yönetişim, Yerel Yönetişim, Kent Konseyi, İzmir Kent Konseyi, Bursa Kent Konseyi.

ABSTRACT

Şirin, Oktay. *Comparison of Governance Practices of City Councils in Metropolitan Municipalities Governed by Different Ideologies: The Case of Izmir and Bursa, Master's Thesis, Nevşehir, 2023.*

The concept of governance initially emerged in the private sector and later began to be implemented in the public sector, influencing change and accountability. Governance aims to foster active participation of citizens in decision-making processes by creating transparent, fair, and performance-oriented structures at the global, national, and local levels. This framework aims to support sustainable development in less developed or developing countries. However, achieving sustainable development is a challenging goal that cannot be realized solely through global measures. Therefore, a structure can be established at the global, national, and local levels by creating programs tailored to the needs of countries, enabling successful implementation of governance. In this context, the study aims to investigate the effectiveness of governance in achieving sustainable development from global, national, and local perspectives by examining its areas and elements of implementation, particularly focusing on governance's effectiveness in local governments.

The study aims to analyze and contrast the governance approaches of İzmir and Bursa Metropolitan Municipalities' city councils, each governed by distinct ideologies. It focuses on four objectives: examining local governments to understand governance's conceptual framework and historical development, exploring the transition from governance to local governance in Turkey, comparing governance practices between İzmir and Bursa Metropolitan Municipalities, and assessing citizen awareness, participation, and solidarity within city councils.

Although city councils have been among the pioneers in practice, their participants' awareness levels have been found to be below expected levels, with their knowledge levels not aligning with the anticipated standards according to content analysis. This study will present the identification of the discrepancy between the literature and practical implementation.

Keywords: Management, Local Government, Governance, Local Governance, City Council, Izmir City Council, Bursa City Council.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v-vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii-x
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
TABLO DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1-4
1. BÖLÜM: YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMI	5
1.1. YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMI	5
1.2. YÖNETİŞİM KAVRAMININ TANIMI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ	5-7
1.2.1. Yönetişim Kavramının Tarihsel Açıdan Gelişimi	7-9
2. BÖLÜM: YÖNETİMDEN YÖNETİŞİME GEÇİŞ	10
2.1. YÖNETİM VE YÖNETİŞİM AYRIMI	10
2.2. YÖNETİŞİMİN AKTÖRLERİ	11-12
2.2.1. Devlet	12-14
2.2.2. Sivil Toplum Örgütleri	14-15
2.2.3. Özel Sektör	15-16
2.3. YÖNETİŞİMİN TEMEL İLKELERİ	16
2.3.1. Şeffaflık ve Açıklık	16-17
2.3.2. Hesap Verebilirlik	17-18
2.3.3. Katılımcılık	18-19

2.3.4. Cevap Verebilirlik.....	19-20
2.3.5. Hukukun Üstünlüğü	20-21
2.3.6. Etkinlik ve Etkililik.....	21
2.3.7. Eşitlik	21-22
2.3.8. Stratejik Vizyon	22-23
2.4. YÖNETİŞİM TÜRLERİ.....	23
2.4.1. Küresel Yönetişim	23-24
2.4.2. Kamu Yönetişimi	25
2.4.3. İyi Yönetişim	25-27
2.5. YÖNETİŞİME GETİRİLEN ELEŞTİRİLER	27-29
3. BÖLÜM: YEREL YÖNETİMLER VE YÖNETİŞİM.....	30
3.1. YEREL YÖNETİMLER.....	30-31
3.2. YEREL YÖNETİMLERDE YÖNETİŞİM.....	32-34
3.3. YEREL YÖNETİŞİM	34-35
3.3.1. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	35-36
3.3.2. Avrupa Kentsel Şartı	36-37
3.3.3. Gündem 21 Programı	37-40
3.3.4. Yerel Gündem 21 Programı	41-43
3.3.5. Türkiye Yerel Gündem 21 ve Aşamaları	44
3.3.5.1. Birinci Aşama	44-45
3.3.5.2. İkinci Aşama	45-47
3.3.5.3. Üçüncü Aşama	47-50
3.3.5.4. Dördüncü Aşama	50-52
3.3.5.5. Beşinci Aşama	52-53
3.4. TÜRKİYE’DE KENT KONSEYLERİNİN OLUŞUM SÜREÇLERİ	54
3.4.1. Yerel Gündem 21 Kapsamında Türkiye’ de Kent Konseylerinin Oluşturulması.....	54-56
3.4.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyleri	57-58

3.4.3. Kent Konseyleri Yönetmeliği	58-62
3.4.4. Kent Konseylerinin Mevcut Yapısı	63-64
3.4.5. Kent Konseyleri Alanında Yapılan Çalışmalar, Araştırmanın Literatüre Katkısı ve Önemi	64-65
4. BÖLÜM: FARKLI İDEOLOJİLER İLE YÖNETİLEN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KENT KONSEYLERİNİN YÖNETİŞİM UYGULAMALARI YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI: İZMİR VE BURSA ÖRNEĞİ	66
4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	66-68
4.2. ÖRNEKLEM HAKKINDA BİLGİLER	68-69
4.3. KATILIMCILAR	69-70
4.4. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	70-71
4.5. VERİ TOPLAMA SÜRECİ.....	71-72
4.6. VERİLERİN ANALİZİ	72-73
4.7. ARAŞTIRMA SORULARI	74
4.8. KODLAMA VE VERİ ANALİZİ	75-101
4.9. İKİNCİ KODLAMA ANALİZİ	101-106
4.9.1. Bulgular	106-108
4.9.2. Yönetişim Algısı	108-109
4.9.3. Yönetişimin Uygulanması	109-110
4.9.4. Etkin Uygulamalar	110-112
SONUÇ.....	113-118
KAYNAKÇA	119-126
ORJİNALLİK RAPORU	127
ETİK KURUL İZİN FORMU	128
ÖZGEÇMİŞ.....	129

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
CDRL	: Bölge ve Yerel Uzmanlar Komitesi
CDRM	: Bölge ve Yerel Sorunlar Yönetim Komitesi
CPLRE	: Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansı
DB	: Dünya Bankası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
HABİTAT	: Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı
IULA-EMME	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği-Doğu Akdeniz Bölge Teşkilatı
OECD	: Convention on the Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
TODAİE	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TESEV	: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YPDP	: Yerel Projeleri Destekleme Programı
YG21	: Yerel Gündem 21
WSSD	: Birleşmiş Milletler Bin Yıl Bildirgesi Hedefleri ve Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi

TABLO DİZİNİ

- Tablo 1. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi Katılımcılar
- Tablo 2. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi Katılımcılar
- Tablo 3. İzmir Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Düzeyi Öncül Kodlama Bulguları
- Tablo 4. Bursa Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Düzeyi Öncül Kodlama Bulguları
- Tablo 5. İzmir Kent Konseyi Katılımcılarının Öncül Kodları
- Tablo 6. Bursa Kent Konseyi Katılımcıların Öncül Kodları
- Tablo 7. İkincil Kodlama Bulguları (1. Araştırma Sorusu)
- Tablo 8. Yönetişim Algısı Düzeyi İkincil Kodlama Bulguları
- Tablo 9. İkincil Kodlama Bulguları Bursa Kent Konseyi Katılımcıları (1. Araştırma Sorusu)
- Tablo 10. Bursa Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Düzeyi İkincil Kodlama Bulguları
- Tablo 11. İzmir ve Bursa Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Kategorisi
- Tablo 12. 2. Araştırma sorusu öncül kodlama bulguları
- Tablo 13. Yönetişimin Uygulanması Kategorisi
- Tablo 14. 3. Araştırma sorusu öncül kodlama bulguları
- Tablo 15. Etkin Uygulamalar Kategorisi
- Tablo 16. Kodlama Analizi Bulguları
- Tablo 17. Yönetişim Algısı Düzeyine İlişkin Bulgular (B1)
- Tablo 18. Yönetişim Algısı Düzeyine İlişkin Bulgular (B2)

GİRİŞ

1970'li yıllardan bu yana sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler, birçok alanda değişim ve dönüşüme neden oldu. Bu süreçte, küreselleşmenin yanı sıra geleneksel yönetim anlayışına yönelik eleştiriler de ortaya çıktı. Yönetişim kavramı, bu değişimle birlikte ortaya atılan yönetsel kavramlardan biridir. Genel olarak, yönetim, bürokratların yanı sıra resmi veya resmi olmayan aktörlerin yönetsel faaliyete katılmasıyla ilgili yeni bir yönetim anlayışını ifade etmektedir (Cesur, 2018: 810). Ancak, yönetim kavramının tanımı üzerinde tam bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bu durum, kavramın siyaset, kamu yönetimi, işletme gibi farklı alanlarda kullanılmasından ve çeşitli hizmet koşullarından kaynaklanabilir. Yine de, genellikle kabul edilen unsurlar arasında yönetimin şeffaflığı, hesap verilebilirliği, cevap verebilirliği, etkinliği, adilliği, kârlılığa dayalı kuralların oluşturulmasını sağlayan bir vizyon ve ilkelere dayalı olması yer almaktadır. İyi yönetim, bu ilkelerin ne ölçüde kullanıldığına ve başarıya ne derece bağlı olduğuna göre kendini gösterir.

Yönetişim ve yerel yönetim kavramlarını anlayabilmek için finansal sürecin iyi bilinmesi önemlidir, çünkü yönetim ile sürdürülebilir kalkınma kavramları arasında bir bağ bulunmaktadır. Küresel anlamda sürdürülebilir kalkınmayı amaçlayan bir hedef olan sürdürülebilir kalkınma, Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı'nda (1972) ilk kez dile getirilmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın önemi, çevre sorunlarının artmasıyla birlikte daha da vurgulanmıştır. 1987'de yayımlanan Ortak Geleceğimiz Raporu, çevre sorunlarının ekonomik ve sosyal açıdan sadece gelişmeyle çözülebileceğini ve bu çözümün sürdürülebilir olması gerektiğini anlatmıştır (BM, 1999: 1). Dünya Bankası, 1989'da Afrika'da yaşanan kriz durumları için yayınladığı raporda "İyi yönetim" ilkelerine vurgu yapmıştır (Güneş ve Beyazıt, 2012: 140-143). Bu ilkeler, küresel anlamda etkin ve verimli kullanım için şeffaflık, hesap verilebilirlik, bölümün etkinliğinin sunulması, hukukun üstünlüğü ve bağımsız yargının gerekliliği gibi unsurları içermektedir (Bulut, 2013: 51).

Birleşmiş Milletler'in 1992'deki Rio Zirvesi'nde ortaya çıkan Gündem 21, sürdürülebilir kalkınma hedeflerini içeren bir plan olarak nitelendirilmiştir (Güneş ve

Beyazıt, 2012: 145). Bu zirve, yaşam kalitesi ve çevre konularının da önemini artırmıştır. Yerel Gündem 21 (YG 21), yaşam biçimine yönelik olarak yönetimi içeren, şeffaflık, zenginleşme, yardımlaşma ve dayanışmayı öngören bir yapıyı ifade etmektedir. Türkiye'de bu yapı, 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 6. Maddesi ile oluşturulan Kent Konseyleri ile bir adım daha ileri götürülmüştür. Kent Konseyleri, kentte yaşayanlar arasında dayanışmayı sağlayarak kentin hak ve hukukunu koruma, sürdürülebilir kalkınma, hesap verme ve hesap sorma gibi çalışmaları içermektedir. Bu yapılar, ulusal ve küresel düzeyde sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen önemli mekanizmalar arasında yer almaktadır. Günümüzde yaşanan dönüşümler uluslararası ölçekte karmaşık istekleri karşılamada zorluklar doğurmakta ve meşruiyetin sorgulanmasına yol açmaktadır. Bu durum, yönetilemeyen sorunların artmasına neden olmaktadır.

Türkiye'de Yerel Gündem 21'in ilk uygulandığı kentler; Bursa, İzmir, Antalya ve İzmit Büyükşehir Belediyeleri olmuştur. Bu şehirler aynı zamanda Kent Konseylerinin kuruluşuna da öncülük etmişlerdir. Yerel Gündem 21 sürecini ve yerel yönetim anlayışını benimseyen bu yerel yönetimler, katılımcı, şeffaf, hesap verebilir ve denetime açık bir yönetim anlayışının gelişmesine öncülük etmişlerdir (Görmez ve Altınışık, 2011: 40). Değişim her zaman küçük adımlarla gerçekleşir. Dolayısıyla bu alanda yapılacak değişimlerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi beklenmemelidir. 2005 yılında kent konseyleri için atılan ilk adım, başlangıçta çeşitli çevrelerde belirsizlik yaratarak hatta mevcut sisteme farklılık getireceği düşüncesiyle olumsuz bir bakış açısına neden olmuştur. Ancak zaman içinde kent konseyleri anlayışının birçok yerde yerleştiği ve geliştiği görülmüştür. Kent konseyleri, yerel yönetimler içinde genellikle belediyelerin yanı sıra merkezi idarenin yerel temsilcileri olan ilçe kaymakamları, valilikler gibi birimleri de içererek halkın yönetim sürecine en güçlü şekilde katılmasını sağlayan mekanizmalar olarak görülebilir. Bu bakımdan, atılan adımlar küçük olsa da umut verici niteliktedir. Süreç, genel olarak olumlu yönde ilerlemekte ancak her değişim gibi bazen beklenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir. Örneğin, etkili bir belediye başkanı planladığı sistem üzerinde muhteşem bir örgütlenme şeması oluşturabilir ancak uygulamada önemli eksiklikler ortaya çıkabilir. Bu araştırmanın ana problemi de tam olarak bu tür zorluklardan kaynaklanmaktadır.

Demokratik bir yönetim anlayışı için, kent konseyleri ve yönetişimin uyumlu bir şekilde çalışması son derece önemlidir. Bu bağlamda, 2005 yılında Yerel Gündem 21'i uygulayan ilk kentler arasında yer alan İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinin önemi dikkat çekici düzeydedir. Özellikle bu iki Büyükşehir, tarihsel açıdan köklü geçmişe sahip olmalarının yanı sıra uzun süredir aynı ideolojik görüşlerle yönetilmektedirler. Bu önemli hususlar, bu çalışmanın ana problemi olarak belirlenmiştir. Bu problemin belirlenmesinde bazı konular oldukça belirleyici olmuştur. İki Büyükşehir, tarihsel açıdan medeniyetlere ev sahipliği yapmışlardır. Kent konseyleri bakımından da Türkiye'de köklü geçmişi olan bu iki önemli Büyükşehir Belediyesi uzun bir süredir aynı ideolojik görüşü temsil eden partiler tarafından yönetilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi uzun bir süre boyunca Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) çatısı altında Sosyal Demokrat bir anlayışa sahipken, Bursa Büyükşehir Belediyesi ise yıllarca sağ, muhafazakar partilerin temsilcileri tarafından yönetilmiştir. Bu açılardan farklılık göstermelerine rağmen, benzer geçmişlere sahip bu iki önemli kent üzerinden bazı sorunlar tespit edilmiştir.

Yönetim kavramı her dönemde büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, değişen yönetim anlayışına paralel olarak yönetim unsurları farklı kentlerde farklı şekillerde gelişmektedir. Örneğin, şeffaflık konusu bir belediyede ayrıntılı bir şekilde açıklanırken, diğer bir belediyede daha gizli tutulabilmektedir. Bu gibi farklılıklar ve kent işleyişindeki çeşitli sonuçlar, bu çalışmanın yapılmasını gerektiren bir ihtiyaç olarak ortaya çıkarmıştır. Bu çalışma, durum tespiti için önemlidir. Çünkü yönetim, özellikle bürokrasinin etkili olduğu yerlerde, farklı kişilerin olmasına rağmen yasal çerçeve içinde aynı işlemlerin yapılmasını öngörmektedir. Özellikle belediye başkanları seçimle belirlendikleri için, bürokratik makamlar olmalarına rağmen, yeniden seçilmek amacıyla önceliklerini değiştirebilirler.

Örneğin, Kars'ın Susuz ilçesinde belediye başkanı olan Oğuz Yantemur Bey, CHP üyesi olarak görev yapmaktadır. Sınırlı bütçesine rağmen, sokakta yaşayan köpeklerle ilgili düzenli kısırlaştırma çalışmalarını hayvan sever derneklerle birlikte yürütmekte ve aynı zamanda bu hayvanları beslemektedir. Ancak, bu örnek Oğuz Bey'e özgüdür ve bu durum tüm CHP'li belediyelere genellenemez. Farklı CHP'li Belediyelerde ise bu konu geri planda bırakılarak hayvan rehabilitasyon merkezleri dahi

oluşturulamamıştır. Diğer yandan farklı ideolojiye sahip AK Partili Konya Büyükşehir Belediyesinin kurduğu devasa barınaklarda köpeklerin kürekle öldürüldüğü videolar medyada görüldükten sonra ülkede bir infial oluşmuştur. Ancak mahkeme cezasızlıkla sonlandırılmıştır. Elbette bu münferit olayı da genelleyemeyiz. Buna karşın, AK Parti İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin, Tuba Durgut ve birçok belediyenin hayvanlar hakkında daha duyarlı bir anlayışa sahip olduğu bilinmektedir. İşte yasal mevzuat bu konuda yapılması gerekeni belirtmesine rağmen örneklerde de görüldüğü üzere uygulamalar farklılık göstermektedir. Bu çalışma konusu bu belirsizlik üzerine ortaya çıkmıştır. Örneğin, Kars'ın Susuz ilçesinde Belediye Başkanı olan Oğuz Yantemur, CHP'den belediye başkanı olarak sınırlı bütçesiyle sokak köpeklerinin kısırlaştırılması için hayvan sever derneklerle iş birliği yapmaktadır. Bu çaba sonucunda ilçede insanlar ve hayvanlar uyum içinde yaşamaktadır. Ancak Oğuz Bey'in özel durumu tüm CHP'li belediyelerde genellenebilecek bir durum değildir. Farklı CHP'li belediyelerde bu konu geri planda kalmış olup, hayvan rehabilitasyon merkezleri dahi bulunmamaktadır. Sağ muhafazakar ideolojiye sahip olan AK Parti yönetimindeki Konya Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyete geçirdiği büyük barınaklarda köpeklerin öldürüldüğüne dair medyada çıkan iddialar, toplumda büyük tepkilere yol açmıştır. Ancak mahkeme bu olayda cezai yaptırım uygulamamıştır. Bu tip olayları genellemek doğru olmamakla birlikte, AK Parti İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin, Tuba Durgut gibi birçok belediye hayvanlar konusunda daha duyarlı bir tutum sergilemektedir. Yasal mevzuatın belirttiği uygulamaların farklılık gösterdiği örnekler, bu çalışmanın temelini oluşturan belirsizlik üzerinde yoğunlaşmaktadır. Gelişmiş pek çok ülkenin yönetim anlayışı olarak benimsediği yönetim modelinde kent konseylerinin önemi büyüktür. Bu çalışma, kent konseylerinin durumunu ve uygulamadaki işleyişini anlamak amacıyla ortaya çıkmıştır. Çalışma ile uzun süredir farklı ideolojilerle yönetilen iki tarihi kentin kent konseylerinin mevcut durumu tespit edilecektir. Yapılacak olan tespit ile, ülkemizde kent konseylerini ilk kuran bu iki Büyükşehir Belediyelerinin bakış açılarının ne olduğu ortaya çıkacaktır.

Bu çalışma, benzer çalışmalar yapılmasına rağmen kendine özgü bir alanı ele almaktadır. Çünkü bu çalışma İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri özelinde bir çalışma olduğu için her zaman kendine özgü ve alan yazınına da orijinal bir çalışma olarak katkı sunacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMI

1.1.YÖNETİM VE YÖNETİŞİM KAVRAMI

Yönetim, bir örgütü belirlenen hedeflere ulaştırmak amacıyla bir araya gelen insanları örgütleyip uyumlu bir şekilde iş birliği yapmaya yönelten ve eyleme geçiren bir süreçtir (Başaran, 2000: 13). Bu nedenle genel anlamda yönetim kavramı toplumsal yaşamın içinde, küçük ya da büyük gruplarda, resmi örgütlerde veya resmi olmayan gruplarda, başkalarını etkileme veya iş birliği yaparak belirli amaçları gerçekleştirme amacıyla yürütülen faaliyetleri kapsamaktadır (Simon, 1973: 1). Dar anlamda yönetim kavramına bakıldığında ise bu kavram aileden devlete kadar farklı düzeylerde yürütülen faaliyetlerin bir bütünü olarak tanımlanabilir.

1.2. YÖNETİŞİM KAVRAMININ TANIMI VE KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Yönetişim terimi, temelde İngilizce olmayan Türkçe "yönetim" ve "iletişim" kavramlarından türetilmiştir, "yönet" ve "işim" eklerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. İngilizce karşılığını incelediğimizde, doğrudan Türkçede olduğu gibi "yönetim" ve "iletişim" kelimelerinin eklerinin birleşiminden türetilmiş bir kelime olmadığını görebiliriz. İngilizce’ de "government" terimi "yönetim" anlamına gelirken, "governance" terimi ise yönetsel kapasiteyi ifade eder ve "yönetişim" olarak kullanılır (Yücetürk, 2000: 227).

Günümüz dünyasında birçok alanda meydana gelen çok yönlü bir değişim söz konusudur. Gerçekleşen değişimin seyrine bakıldığında; sanayi toplumunun bilgi toplumuna, Fordist üretim yapısından esnek üretime, ulus devletlerden küreselleşmiş dünya yapısına, modernist düşünceden postmodernist düşünceye doğru geçişlerin olduğu görülmektedir (Tekeli, 1996: 49). Yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak yönetimi meşrulaştıran unsurların aşınması söz konusu olmuştur. Ancak yaşanan değişimler ve gerçekleşen aşınmalar, yönetimi tamamen ortadan kaldırmasa da çeşitli alternatiflerin aranmasına neden olmuştur (Özer, 2006: 60-61). Bu bağlamda gerçekleşen değişimlerin tabii bir sonucu olarak bir tarafın yönettiği, diğer tarafın yönetildiği klasik yönetim

anlayışından, karşılıklı iletişim ve etkileşimin öne çıktığı yönetim anlayışına doğru geçiş söz konusudur.

Yönetişim kavramı, klasik yönetim anlayışının aksine daha esnek bir yapıya sahip olup, hukukun üstünlüğüne, insan haklarına değer veren, devlet merkezli yönetimin yerine toplumu merkeze alan demokrasiyi, katılımcılığı, etkinliği, denetimi, bilinci, eşitliği, şeffaflığı ve liyakati vurgulayan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu sebeple yönetim, toplumsal ve politik sistem içinde yer alan tüm aktörlerin çabalarıyla elde edilen sonuçların meydana getirdiği düzeni veya yapıyı ifade eder (Bozkurt, 1998: 274). Yönetişim kavramının literatürde birçok farklı tanımının olması sebebiyle, kavramın tam bir tanımı konusunda bir konsensüs sağlanamamıştır. Şaylan'a göre, yönetim terimi, bir dönem özel şirketlerin yönetim mekanizması içinde hisse senetleri sahipleri ile şirket yöneticileri arasındaki ilişkiyi ifade etmek için kullanılmıştır (Şaylan, 2000: 20). Bozkurt ise yönetimi politik ve toplumsal sistemlerdeki tüm aktörlerin çabalarıyla elde edilen sonuçların meydana getirdiği bir yapı olarak tanımlamaktadır (Bozkurt, 1998: 274).

Yönetişim kavramı, ilk bakışta yönetimle benzerlik gösterse de, aslında bu iki kavram arasında derin farklar bulunmaktadır. Yönetim, genellikle bürokratik bir yapıya odaklanırken; yönetim, daha demokratik ve katılımcı bir süreci vurgulayarak resmi ve resmi olmayan aktörlerin yönetim faaliyetlerine dahil olmasına, devlet gücünün sınırları ve diğer aktörlerin rolüne yeni bir bakış açısı getirmektedir. Dünya ekonomisinde uluslararası şirketlerin artan etkisi, üretim anlayışındaki değişim, ticaretin genişlemesi, bilgi ve iletişim ağlarındaki ilerleme, sermaye ve piyasa pazarının düzenlenmesi yönetim kavramının yaygınlaşmasına önemli ölçüde etki etmiştir. Bu bağlamda yönetim sistemlerinde meydana gelen karmaşıklığa karşı sorumluluk yapısında meydana gelen değişim, devletin yönetim konusunda geri kalmasına, sorumlulukların giderek özel ve gönüllü aktörlere kaymasına ve doğrudan vatandaşlara aktarılmasına neden olmuştur (Özer, 2006: 145-159). Bu nedenle yönetim, yönetimden farklı olarak, karar alma mekanizmalarının yalnızca seçilmiş kişilerden oluşmasının aksine, sivil toplum kuruluşları, meslek odaları, özel sektör oluşumları ve eğitim kurumları gibi çeşitli unsurların katılımı ve etkileşimi ile gerçekleştirilmesini, yöneticilerin ise daha uzlaşmacı, esnek, etkin, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetim anlayışıyla süreçleri yönetmesi gerekliliğini kapsar (Toksöz, 2008: 17).

Sonuç olarak, yönetim kavramı dikey bir yönetim tarzı yerine sorumlulukların paylaştırılmasıyla, merkezi yönetim anlayışının yerine hep beraber yönetmeyi öngören bir sistemi tanımlar. Yönetişimde önemli olan husus, aktif katılımın sağlanmasıdır. Dolayısıyla vatandaşın, sivil toplum kuruluşları ile birlikte özel sektörün de yönetime dahil olması, karar alma aşamasından denetim aşamasına kadar olan tüm süreçlerde yer alması gerekmektedir.

1.2.1. Yönetişim Kavramının Tarihsel Açıdan Gelişimi

Yönetişim kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, terimin kökeninin 16. yüzyıla kadar uzandığı, ancak asıl olarak 17. yüzyılda Fransa'da ortaya çıktığı ve devletin sivil toplumla birleştirilmesine yönelik bir yaklaşımdan esinlendiği söylenebilir (Yüksel, 2000: 147).

Yönetişim kavramının olgunlaşma süreci İngiltere'de şekillenmiştir. Yönetişim, ilk olarak İngiliz modelinde klasik Westminster modeline meydan okuma şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu modelde, parlamentonun üstünlüğü, güçlü kabine hükümeti sistemi ve seçimler aracılığıyla sağlanan sorumluluk sistemi bulunmaktadır. Hakim unsur, bakanlık sorumluluğu çerçevesinde üniter devletin yönetimidir (Güneş ve Beyazıt, 2012: 140-144). Yönetişim, bu klasik yapıya karşı çıkarak mevcut sorunları bu yapının olumsuzluklarına bağlamaktadır.

Yönetişim kavramı, 1980'lerde Latin Amerika'da başlayan demokratikleşme rüzgârının 1990'larda Afrika kıtasına yayılmasıyla dünya genelinde gelişmiş ve yayılmıştır (Yüksel, 2000: 153). Bu süreçte yönetim kavramı, resmi olarak ilk kez Dünya Bankası tarafından kullanılmıştır. Dünya Bankası'nın "Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth" adlı raporunda, Afrika'da yaşanan kalkınma ve yönetim sorunlarına çözüm olarak yaşanan durumu devleti ve kamu yönetimini aşan bir olgu olarak tanımlanmıştır. Raporda, Afrika ülkelerindeki sorunların çözümünün sürdürülebilir kalkınma ile mümkün olabileceği ve bunun iyi yönetimle sağlanabileceği vurgulanmıştır (Şaylan, 2000: 20-21). Ayrıca raporda, kalkınmanın ve kaynak kullanımının etkinliğinin sağlanabilmesi için hesap verebilirlik, şeffaflık, etkinlik, katılım, hukukun üstünlüğü gibi ilkelerden de bahsedilmiştir.

Dünya genelinde yaşanan değişimler nedeniyle devlet politikalarının daha karışık bir hal alması devletin yönetme konusundaki artan başarısızlıklarına karşı bir çözüm olarak yönetim modelini gündeme getirmiştir. Yönetişim modeli, devlet gücünün paylaştırılması, planlama, öngörü, harekete geçme, rekabetle mücadele etme ve kamu-özel sektör iş birliğini geliştirme önlemleriyle karakterizedir. Bilgi toplumunun ihtiyaçlarını karşılamak için iyi bir yönetimin sağlanması, toplumu yönetim süreçlerine şeffaflık ve hesap verebilirlikle dahil etme çabası nedeniyle hızla yayılmıştır (Yüksel, 2000: 149).

Yönetişim kavramı çerçevesinde katılımcı devlet modelinin oluşumu: 1989 yılında Dünya Bankası'nın raporu, 1992 OECD, 1992'de yapılan Rio Zirvesi, Habitat toplantıları ve 1997 BM raporlarıyla gerçekleşmiştir. Yönetişim kavramının Türkiye'de etkisini göstermesi ise daha çok 2000 yılında TÜSİAD, OECD, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği iş birliğiyle düzenlenen "Avrupa Birliği Yolunda İyi Yönetişim" adlı toplantıyla gerçekleşmiştir. Yönetişim kavramı, 1993 yılında ABD'de Osborne ve Gaebler'in ünlü bir çalışmada devletin kontrolcü yapısına vurgu yaparak "kürek çeken değil, dümen tutan" sloganıyla şekil almış ve günümüze kadar gelmiştir (Yıldırım, 2004: 218).

Güneş ve Yükselen'e göre yönetim, üç evrede günümüze ulaşmıştır. İlk evre, yönetişimin 1989 yılında Dünya Bankası tarafından yayınlanan raporda Afrika ülkelerinde çıkan krizi açıklaması ve sürdürülebilir kalkınmanın nasıl gerçekleşeceği konularında iyi yönetim kavramının kullanılmasıyla başlamıştır. İkinci evre, yine Dünya Bankası'nın 1994 yılında yayınladığı yönetim raporu ile gerçekleşmiştir. Rapora göre, yönetişimin aktifleşmesi için sivil toplumun ve faaliyetlerinin gelişmesi gerekmektedir. Son evre ise yönetişimin 1997 yılında Dünya Bankası raporunda vurgulandığı üzere devletin güçlendirilmesi ve sorumluluğun diğer aktörler arasında paylaştırılması üzerinde durulmasıdır (Güneş, 2004: 47).

Bu konunun daha kapsamlı anlaşılması bakımından, Avrupa komisyonu tarafından 2007 yılında yayımlanan resmi rapora dikkat çekmek önemlidir. Bu kitap, iyi yönetim ilkelerini inceleyerek, hukuka uygunluk, hesap verebilirlik, katılımcılık ve

yerellik, şeffaflık, etkinlik ve verimlilik, adil yetki paylaşımı ve eşitlik, denetim ilkeleri gibi temel ilkeleri içermektedir (Kösecik, 2010:152). Ancak yönetişimin ilkeleri sadece sayılan ilkelerle sınırlı değildir. Öngörülebilirlik ilkesi, tutarlılık, strateji planlama, insan hak ve özgürlüklerine saygı, aktif ve özgür medya, liyakate dayalı yönetim ve etik gibi ilkeler de yönetişimin temel ilkeleri arasında bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNETİMDEN YÖNETİŞİME GEÇİŞ

2.1.YÖNETİM VE YÖNETİŞİM AYRIMI

Yönetim ve yönetişim kavramları karşılaştırıldığında ve tarihsel süreç göz önüne alındığında, 21. Yy. yönetişim anlayışının 20. Yy. yönetim anlayışını kapsamlı bir şekilde değiştirdiği görülmektedir. Yönetim anlayışında hakim olan merkeziyetçilik, üniter yapı, katı bürokrasi, sınırlı düzeyde şeffaflık ve hiyerarşik yapı, yönetişim anlayışıyla yerellik, federalizm, katılım, açıklık ve hesap verebilirliğe dönüşerek, yönetim açısından köklü bir değişime neden olmuştur.

Günümüzde yönetişim, ülkelerin kaynaklarını nasıl kullanacağını, ekonomik ve toplumsal bağlamda nasıl gelişimine etki edeceğini belirleyen temel gelenekler ve kuramsal yapılar olarak görülmektedir. Kararların nasıl alındığı, yetki ve gücün nasıl kullanıldığı, vatandaşların bu süreçlere ne ölçüde dahil olduğu, yönetişimin kalite düzeyini belirleyen konulardır. Yönetişimin amacı, toplumsal sorunlarla birlikte çağdaş toplumların karmaşıklığını ve çeşitliliğini yönetebilmektir. Ayrıca karmaşıklıklar, toplumsal değişimler ve çeşitlilikler devletin egemenliğinin azalmasına neden olabilir (Özer, 2006: 65).

TESEV' in iyi yönetişim el kitabına göre, kamu yönetiminde yönetilen ile yöneten taraflar arasındaki ilişki, geleneksel yapıdan daha esnek ve karşılıklı etkileşime dayanan yeni bir yönetim anlayışı olan yönetişime bırakılmaktadır. Yönetişim, yönetimin aksine, bir tarafın diğer taraftan kesin çizgilerle ayrıldığı ve yönetildiği ilişki biçiminden ziyade, karşılıklı iletişim ve etkileşimle oluşan ilişkileri ifade etmektedir (Toksöz, 2008: 7). Bu bağlamda, geleneksel yönetim ve yeni yönetim olan yönetişim arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Yönetim anlayışında merkeziyetçi bir yapı hakimken, yönetişim anlayışında vatandaşlar, özel sektör grupları ve sivil toplum grupları arasında etkin iletişim içinde çatışma noktalarında çözüm üretebildikleri, birbirlerini kabul edebildikleri ortak bir payda bulunmaktadır (Toksöz, 2008: 7). Bu anlamda, yönetişim anlayışının benimsenmesi ile ulaşılmak istenen hedef, yöneten ve yönetilen ayrımının aksine, tüm tarafların birlikte katılımı ile gerçekleşecek ortaklık anlayışına geçmektir (Dilaveroğlu, 2019: 48).

2.2. YÖNETİŞİMİN AKTÖRLERİ

Yönetişim, özellikle devlet, özel sektör ve sivil toplum örgütlerini içine alan geniş bir kapsama sahiptir. Bu kavram, bu kuruluşlar arasında eşitlik ilişkisinin bulunduğunu vurgulayarak kendini ifade eder. Bu sistemde hiç kimse diğerinden üstün değildir. Bu bağlamda, yönetim, kendi kendini yöneten ağları yansıtan bir olgu olarak şu unsurları içermektedir:

- 1) Yönetişim, yönetim kavramından daha geniş bir perspektife sahiptir ve devletin sınırlarını özel sektörün, kamu sektörünün ve sivil toplum kuruluşlarının sınırlarına doğru genişletir,
- 2) Yönetişim, aynı grup içindeki üyeler arasındaki ilişkileri ve etkileşim süreçlerini sürdürmeyi amaçlar. Bu süreçte güven esasına dayalı ilişkiler önemli bir rol oynar.
- 3) Yönetişimin temelinde hiyerarşik bir yapılanma bulunmaz. Ağlar genellikle devletten bağımsız, kendi kendini yöneten ve devlete karşı sorumlulukları olmayan bir konumda bulunurlar.
- 4) Yönetişim, vatandaşların ve grupların taleplerini iletebilecekleri, hukuki haklarını kullanabilecekleri, sorumluluklarını yerine getirebilecekleri ve farklılıkları azaltabilecekleri mekanizmaları, süreçleri ve kurumları içerir (Habitat II, 2000: 1). Bu kapsam doğrultusunda yönetim, sivil toplum örgütlerinin belirleyici hale gelmesi sürecini de öngörmektedir. Buna göre sivil toplum örgütleri toplumsal amaçları belirleyecekler ve bu amaçları gerçekleştirme fonksiyonunu yerine getireceklerdir. Devlet ya da kamu yönetimi de geleneksel siyasi otoritesini, toplumsal amaçların sivil toplum örgütleri tarafından belirlenip gerçekleştirilmesi için gerekli özgürlük kapasitesinin artırılması doğrultusunda kullanacaktır (Şaylan, 2000: 20).

Yönetişim kavramında, hiyerarşik yapılanmanın aksine heterarşik ilişki vurgulanmaktadır. Heterarşi, karşılıklı ilişki ve bağımlılık içindeki faaliyetlerin eşgüdümünü ve kendi kendini organize eden bireylerarası ağları, örgütler arası eşgüdümü ve sistemler arası döngüyü içermektedir. Heterarşik yapı içinde, fonksiyonel bakımdan otonom olan sistemlerin ve kurumların karşılıklı bağımlılık ilişkileri içinde kendi kendini örgütlemeye yönelik çabaları söz konusudur (Yüksel, 2000: 146).

Yönetişim, bir yandan yönlendirme gücüne sahip, hükümet dışı aktörleri de içeren esnek bir yapılanmayı amaç edinirken diğer yandan demokratiklik, açıklık, hesap verme, çoğulculuk, kararın ilgisine en yakın olan yerde verilmesi gibi ilkelere de vurgu yaparak oldukça geniş bir kapsamda etkin olmaya çalışmaktadır. Çok aktörlü yönetim sisteminin benimsenmesi durumunda, merkezi bir yönetim anlayışının yerine özgürleştirici bir planlama anlayışının kabul edilmesi doğal bir sonuç olacaktır (Özer, 2006: 68-70). Yönetişim, devletin oluşturduğu tek aktörlü yönetim yapısından çok aktörlü yönetim yapısına geçişi mümkün kılar. Bu bağlamda, İkinci Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşmeleri Konferansı (Habitat II İstanbul) raporu, yönetişimin üç farklı aktöründen bahseder: devlet, özel sektör ve sivil toplum örgütleri. Her bir aktörün farklı rolleri olduğu vurgulanır ve bu farklı rollere sahip aktörlerin yönetime eşit bir biçimde katılımı ve birbirleriyle etkileşimleri, yönetimin meşruluk kazanması açısından önemli bir yer tutar (Habitat II, 2000: 1).

2.2.1. Devlet

Devlet, tarih boyunca filozofların, düşünürlerin ve ideologların tartıştığı temel konulardan biri olmuştur. Siyasal bilim tarihine göre, "Devlet" kavramı özellikle Antik Yunan'dan itibaren çok yönlü bir şekilde incelenmiştir (Şimşek, 2000: 1). Orta çağda, toplulukların ortak çıkarlarının getirdiği zorunluluk nedeniyle bir araya gelmeye başlaması, toplumun ihtiyaçlarının karşılanması ve korunma ihtiyaçlarının ortaya çıkması devletin oluşumuna yol açmıştır. Devlet temelde siyasal bir örgütlenme biçimidir ve bu örgütlenme yapısı, toplum yapısı tam olarak anlaşılmadan devletin doğru bir şekilde anlaşılmasına imkan tanımaz. Bu nedenle devlet, toplumla adeta kenetlenmiş bir örgütlenme olarak ifade edilebilir (Şimşek, 2000: 1).

"Devlet (State)" kelimesi, Latince "Status" kelimesinden türetilmiştir. Status anlam olarak "bir istasyon, konum, yer; ayakta durma şekli, duruş; düzen, düzenleme, durum, mecazi anlamda" durum, rütbe; kamu düzeni, toplumsal örgütlenme" anlamlarını içermektedir (<https://www.etymonline.com/search?q=State>, 2023). Kelimenin literatürde yerini alması, Orta çağlarda bir topluluğun politik olarak örgütlenmesini tasvir etmek için kullanılmaya başlanmasıyla gerçekleşmiştir. Devlet kelimesi önceleri daha dar bir anlamda hükümdar ve ailesine ait egemenlik ve saltanat anlamında kullanılırken daha

sonra kapsamı genişleyerek tüm ülkeyi içine alan soyut bir egemenlik ve saltanat anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Roma'da ise Status'dan türeyen devlet kavramını ifade etmek için "Civitas" ve "Respublica" deyimleri kullanılmıştır. Ancak 16. yüzyıla kadar Batı'da doğrudan "Devlet" deyimini ile karşılaşmamaktadır. Eski Yunan medeniyetinde ise devlet kelimesi yerine "Polis" deyimini kullanılırken Roma'da "Civitas" ve "respublica" deyimleri kullanılmıştır (Saygılıoğlu ve Arı, 2002: 20). Orta Çağ döneminde ise devlet yerine "İmperium, Regnum, Citta, Cite Villebour" gibi kent manasına gelen kelimeler kullanılmıştır, ancak devletin karşılığı olan "stato" kavramı ise 15. yüzyılda ortaya çıkmıştır. 16. yüzyılda ise devlet kavramını kullanan ilk kişi Machiavelli olmuştur. Devletin gelişim tarihi yaklaşık olarak beş bin yılı bulmasına rağmen her dönemde devlete farklı anlamlar yüklenmiştir. Ancak Machiavelli'ye kadar devlet (lo stato) kavramı genel olarak "statü", "durum", "konum" ve "belirli bir yer" anlamında kullanılmıştır (Saygılıoğlu ve Arı, 2002: 20).

Dünyada 21. yüzyıl itibariyle küreselleşme olgusu ile birlikte liberal değerlerin etkili olduğu bir siyasal ve düşünsel ortama girilmiştir. Diğer birçok kurum gibi devletin tanımı ve içeriğinde yavaş yavaş değişiklikler söz konusu olmuş, devlet kurumu dünya çapında ve ülke sınırları içinde yapısal ve işlevsel olarak yenilenmiştir. Bu bağlamda, devletin ekonomiye, kültüre ve özel hayata doğrudan müdahale ettiği bir anlayış yerine, kurumsal ve yasal altyapı düzenlemelerini yapan, sivil toplum örgütlerinin taleplerini dikkate alarak yenilenen bir devlet anlayışı ön plana çıkmıştır. Ekonomik, siyasal, kültürel ve toplumsal alanlarda mutlak hakimiyet kurma arzusunda olan devlet anlayışı, uluslararası değerlere ve prensiplere bağlı sınırlı egemen devlet anlayışına kaymıştır (Demircan ve Ener, 2008: 60).

21'inci yüzyıl itibariyle yönetim anlayışıyla birlikte devletler, ekonomi alanındaki faaliyetlerini minimum seviyeye indirmekte ve piyasaları düzenleyen tarafsız bir yapı oluşturarak hiyerarşi yerine karşılıklı iletişime ve etkileşime dayalı bir yönetim süreci benimsemiştir. Bu bağlamda Devlet, yalnızca kural koyan ve bu kurallara uyulmasını sağlayan bir otorite olmanın ötesinde, süreçlere etki eden bir yönlendirme gücüne sahip bir katalizör olarak hareket etmektedir (Tosun, 2003: 65-76). Yönetişim modelinde devletin hem sermaye sektörü hem de sivil toplum kuruluşları için uygun

koşulları sağlayan bir katalizör görevi üstlendiği belirtilmekle beraber topluma yön verme açısından sorumluluk dengesinin devletten özel sektöre ve sivil toplum kuruluşlarına doğru kayması gerekliliğine de işaret edilmektedir. Bu bağlamda önemli olan unsurlardan biri, yönetim anlayışında kamu gücünün devlet tarafından doğrudan kullanılması değil, daha çok devletin işleri yaptırma potansiyelinin ön plana çıkmasıdır. Yani, devlet sadece kural koymak ve kontrol sağlamakla kalmamalı, aynı zamanda süreçleri etkileyebilecek düzeyde yönlendirme gücünü de elinde bulundurmalıdır (Çoşkun, 2003: 75). Bu sebeple katalizör devlet kavramı ile devletin “kürek çeken değil, dümenin başında olan” bir yol gösterici olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Sonuç olarak yönetim modeli ile beraber devletin eylemlerinin özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarına doğru kayması gerekliliği de söz konusudur (Güzelsarı, 2003: 23).

Toplumun yaşamış olduğu hemen hemen tüm sorunların ilacı yönetim ilkelerinin özümsemesi ve hayata geçirilmesi ile mümkündür. Bu nedenle sorunların aşılması noktasında ayrıca devlete büyük bir iş düşmektedir. Çünkü devlet alanında uzmanlaşmış sivil toplum kuruluşlarıyla gerçekleştireceği iş birlikleri ile hem sorunlara çözüm getirilebilecek hem de katılımcı demokrasinin gelişmesine katkıda bulunarak kendisine duyulan güveni artıracaktır.

2.2.2. Sivil Toplum Örgütleri

Sivil toplum örgütleri, temelde devlet müdahalesi dışında kalan veya gönüllü olarak bir araya gelerek oluşturulan kuruluşlardır. Montesquieu ve Machiavelli gibi düşünürler tarafından devlet dışındaki "ara yapılar", "ara tabaka" veya "kuruluşlar" olarak tanımlanmışlardır (Yıldız, 1996: 5). Avrupa komisyonu tarafından 2007 yılında yayımlanan resmi rapora göre, sivil toplum örgütleri, vatandaşların taleplerini karşılamak, seslerini duyurmak, politikaların üretilmesine ve hayata geçirilmesine katkıda bulunan mesleki, dini, sosyal ve diğer hükümet dışı örgütlenmeler olarak tanımlanmaktadır (Commission of the European Communities, 2007: 306).

Devlet müdahalesi dışında kalan ve özgürlüğe vurgu yapan sivil toplum örgütleri, klasik yönetim anlayışında etkisi zayıf, önemsiz ve siyasi etkisi olmayan gruplar olarak değerlendirilirken; yönetim anlayışıyla birlikte, iktidarın keyfilğine karşı çıkarak,

yönetime dahil edilmeleri ve devletin yönetme yetkisinin sivil toplum örgütleriyle paylaşılması yönünde bir değişiklik yaşanmıştır. Bu bağlamda, vatandaşların bireysel olarak yönetimi etkilemesi veya denetlemesi mümkün görünmezken, vatandaşların gönüllü olarak bir araya gelerek katılım sağladıkları sivil toplum örgütleri aracılığıyla yönetim mekanizmalarına dahil olup denetleme gücüne sahip olmaları daha mümkündür. Bu nedenle sivil toplum örgütleri, yönetim ile vatandaş arasında bir köprü vazifesi görmektedir. Yönetim süreçlerine katılımın sağlanabilmesi konusunda sivil toplum örgütlerine önemli görevler düşmektedir. Ancak yönetişim ilkelerine uygun olması gereken sivil toplum örgütleri, yönetişim ilkelerini benimsemeli ve özümsemelidir. Bu nedenle sivil toplum kuruluşlarının sahip olmaları gereken bazı nitelikler ve sorumluluklar bulunmaktadır. Bunlar;

1. Toplumundan güç alarak toplum yararına çalışmak,
2. Gerçekleştirilen faaliyetlerin tümünde gönüllülük esasına göre çalışmak,
3. Örgüt/Kuruluşun misyonunu net olarak gerçekleştirmek,
4. Düzenlenen etkinlikler ve kullanılan kaynakların şeffaf bir şekilde topluma duyurulmasını sağlamak,
5. Tüm programların ve projelerin örgütün görev tanımına uygun olarak tasarlanmasını ve gerçekleştirilmesini sağlamak,
6. Örgütün çalışmalarına ilgili olan bireylere beklenen talepleri doğrultusunda geri dönüşü sağlamak,
7. Örgütün varoluş amacına aykırı olarak çıkar ve kâr amacı benimsememek,
8. Devlete bağımlı olmamak, dürüst, adil, açık, güvenilir, sorumluluk sahibi ve hesap verebilir olmak.

Bir sivil toplum kuruluşu yönetişim anlayışı bakımından sahip olması gereken niteliklere sıkı sıkıya bağlı olmalı ve hizmet sunduğu kitleye, üyelerine, gönüllülerine ve çalışanlarına karşı sorumluluklarını belirleyip yerine getirmelidir (Güder, 2004: 14).

2.2.3. Özel Sektör

1980 yılında dünya genelinde büyük etki yaratan petrol krizi sonrasında, yönetim anlayışları eleştirilere tabi tutulmuştur. Bu eleştirilerin ardından, liberal anlayışın benimsenmesiyle birlikte devlet müdahale alanının minimal seviyede olması gerektiği

vurgulanarak, özellikle ekonomiye yönelik devlet müdahalesinin azaltılması gündeme gelmiştir. Devletin müdahale alanının daralması sonucunda, devletin sağladığı hizmetlerin artık özel sektör tarafından sunulması konusunda çalışmalar yapılarak, ülke politikalarının uygulanabilirliği hususlarında özel sektörün etkinlik kazanması ve öne çıkması sağlanmıştır.

Yönetişimin aktörleri arasında özel sektör, topluma özellikle ekonomik olarak hizmet üreterek faaliyet gösteren kamu kesimi dışında kalan bir kesimi temsil eder. Özel sektör, topluma hizmet ve ürün üreterek ekonomik faaliyetlerini sürdüren bir kesimdir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen faaliyetler neticesinde topluma hizmet sağlayan özel sektör kesimi, yönetim alanındaki değişiklikler sonucunda etkinlik kazanarak uygulanan veya uygulanacak olan politikaları etkileyecek düzeye ulaşmıştır. Bu süreçler doğrultusunda devletin sağlamak zorunda olduğu hizmetlerin özel sektör tarafından sunulabilmesi için çalışmalar başlatılmış, böylece devlet politikalarının oluşturulmasında ortak bir yönetim ortamı sağlanmıştır (Güler, 2005: 90).

2.3. YÖNETİŞİMİN TEMEL İLKELERİ

İyi bir yönetimden bahsedilebilmesi için başlıca sekiz unsurun bulunduğu belirtilmektedir. Yönetişimin uygulanabilirliğinin bağlı olduğu bu ilkeler; şeffaflık ve açıklık, hesap verebilirlik, katılımcılık, cevap verebilirlik, hukukun üstünlüğü, etkinlik ve verimlilik, eşitlik ve stratejik vizyondur.

2.3.1. Şeffaflık ve Açıklık

Açıklık ve şeffaflık, kamu görevlilerinin karar alma süreçlerini, alınan kararların uygulanma biçimlerini ve sonuçlarını vatandaşlarla açıkça paylaşımlarını ifade eder (Toksöz, 2008: 19). Başka bir deyişle, devletin aldığı kararların ve uygulamalarının diğer devlet kurumları, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlarla şeffaf bir şekilde paylaşılmasıdır (Zengin, 2011). Bu bağlamda, şeffaflık ve açıklık, suistimalleri önleyerek vatandaşların çıkarlarını öne çıkaran, işleyişi net bir şekilde gösteren güçlü araçlardan biridir (Özer, 2006: 70). Ayrıca, yönetimde şeffaflık; bilgilerin, kurumların ve kuruluşların gerektiğinde kolayca erişilebilir olmasını içerir.

Yönetişimin denetime imkan tanınması, iş ve süreçlerin istendiğinde kolayca izlenebilmesini ifade eden şeffaflık ve açıklık ilkeleri, birbirlerinin yerine kullanılabileceği gibi farklı tanımlarla da ifade edilebilir. Sigma Raporu'na göre, açıklık kavramı, yönetim mekanizmasının dış denetime açık olduğunu belirtirken, şeffaflık kavramı ise denetim ve gözetim amacıyla incelendiğinde net bir şekilde izlenebilme durumunu ifade etmektedir. Açıklık ve şeffaflık ilkelerinin Sigma Raporu'na göre iki temel amaca hizmet ettiği belirtilmektedir. Bu bağlamda ilk olarak, ilkelerin öncelikli amacı kötü yönetimi ve yolsuzlukları mümkün olduğunca önleyerek kamu yararını korumaya çalışmaktır. Diğer yandan, idari kararların dayanaklarının açıklanması ve ilgili taraflara temyiz yolu imkânının tanınması ile tarafların haklarının korunmasını sağlamaktır (Kuzey, 1999: 66-67).

Şeffaflık ve açıklığın sağlanmasına yönelik temel düzenlemelerden biri, 2004 yılında yürürlüğe giren Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'dur. Kanun, şeffaflığın ve demokratik yönetimlerin temeli olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine paralel olarak, vatandaşların bilgi edinme konusundaki usul ve açıklamalara yer verir. Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Genel Kurul görüşmelerinin devlet televizyonu TRT ve resmi internet siteleri üzerinden izlenebilmesi, olumlu bir örnek olarak gösterilebilir (İbiş ve Akdağ, 2015: 158-162).

2.3.2. Hesap Verebilirlik

Hesap verebilirlik tam olarak “bir kişi ya da otoritenin yaptığı işlemleri diğerlerine açıklayıp, dayanağının gösterilmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle, hesap verebilirlik, kaynakların nasıl kullanıldığını gerekçeleriyle birlikte açıklayabilme ve gösterebilmeyi ifade eder. Bu bağlamda, hesap verebilirlik, kamu gücünün kötüye kullanılmasını önlerken aynı zamanda hukuka uygun bir şekilde kamu yararının gözetilerek kullanılmasına zemin hazırlar, böylece vatandaşın devlete karşı güveni artar (Kuzey, 1999: 68).

Hesap verebilirlik, iletişim teknolojisinin gelişimi ve hukuki olarak getirilen bilgi edinme hakkı gibi yeniliklerle daha etkin hale gelmiş ve güçlenmiştir. Bu sayede bilgi

edinimi hız kazanmış ve ilgili kamu kuruluşlarından bilgi ve belgelere ulaşım kolaylaşmıştır. Hesap verebilirliğin sağlıklı biçimde çalışabilmesi için yargı incelemeleri, kamu denetçiliği (ombudsman) soruşturmaları, özel kurul ve komisyon denetimleri gibi mekanizmaların kullanılması önemlidir. Bu tür denetimler hem kamu yararını korur hem de karar alma süreçlerinin kalitesini artırır. Ayrıca, hesap verebilir olmak, yönetime meşruiyet kazandırır ve bu nedenle kamu yönetimine ciddi anlamda fayda sağlar.

Hesap verebilirlik, bir hukuk devleti olmanın gerekliliği olarak da görülebilir, çünkü yönetimin, özel sektörün ve vatandaşların bilgi taleplerine cevap vermemesi, yönetimin meşruluğuna ve hukuki boyutuna gölge düşürebilir. Bu bağlamda, yönetim ilkesinin etkinliği ve hukuk devleti olmanın bir gerekliliği olarak hesap verebilir olmak, hayati önem taşımaktadır.

2.3.3. Katılımcılık

Katılımcılığın tarihsel geçmişine bakıldığında, insanların fikir ve düşüncelerini duyurmak amacıyla uzun yıllardan beri çeşitli yollar aradığı görülmektedir. Ancak, terimin yasal bir hak haline gelmesi 18. yüzyılda İsveç'te gerçekleşmiştir (DPT, 2007: 14).

Yönetişimin önemli ilkelerinden biri olan katılımcılık, devletin politika oluşturma, uygulama ve denetleme sürecine vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin dâhil olmasını anlatan bir kavramdır (DPT, 2007: 14). Katılımcılık ilkesi, vatandaşın sadece seçim dönemlerinde oy kullanması olarak algılanmamalıdır. Çünkü katılımcılık ilkesi, yönetişimin diğer ilkeleriyle sıkı sıkıya bağlantılı olmanın yanı sıra kapsamlı bir boyuta da sahiptir ve vatandaşın kendisini ilgilendiren tüm kararlara aktif katılımını öngörür. Katılımcılıkta önemli olan, katılımın sağlanarak çift taraflı, yani karşılıklı olarak yönetme olgusunun gerçekleştirilmesidir (Aktan ve Çoban, 2006: 13). Yönetişim, bir tarafın diğer tarafı yönettiği anlayışının aksine, yönetim aşamalarına birlikte katılmayı öne sürer. Katılım ilkesi, esasen kapsamlı bir süreci ifade etmektedir, çünkü ihtiyaçların tespitinden karar sürecine ve kararların uygulanmasına kadar olan süreçlere sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve vatandaşların tümünün aktif katılımını vurgular (Toksöz, 2008: 7-17).

Devlet Planlama Teşkilatı'nın Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda katılımcılığın üç farklı aşamasından bahsedilmektedir. İlk aşama bilgilendirme, ikincisi danışma ve üçüncüsü aktif katılım aşamasıdır. Bilgilendirme aşamasında bireylere planlar için neyin nasıl yapılacağı konusunda bilgi verilir. Bilgilendirme aşaması, doğrudan katılımcılık olarak sayılmamakla birlikte, katılımcılık için bir ön koşul olarak görülür. Danışma aşaması, vatandaşlara toplantılar, açık oturumlar ve anketler gibi yöntemlerle herhangi bir konu hakkında görüşlerinin sorulmasıdır. Bu aşamada geri besleme (feedback) söz konusu değilken, danışma aşamasında bir geri bildirim söz konusudur. Son olarak, aktif katılım aşaması, vatandaşların politika oluşturma süreçlerine aktif katılımını ifade eder. Katılımcılık, kamu gücünün kötüye kullanılmasının önlemesi, vatandaşların yönetimde söz sahibi olarak yeni ve farklı fikirlerin dinlenerek değerlendirilmesi ve tarafların ortak bir noktada buluşmasına katkı sağlaması, böylece şeffaflığın gerçekleşmesi ve yönetime olan güvenin artması açısından önemlidir (DPT, 2007: 14-15). Bu nedenle, sivil toplum örgütleri ve vatandaşların iyi bir şekilde örgütlenerek yönetime katılımı, yöneten ve yönetilen kesimlerin belirgin çizgilerle ayrılmış birer taraf olmaktan ziyade birbirine daha fazla yaklaşmasını ve yönetim mekanizmalarına şeffaflık kazandırmasını sağlayacaktır.

2.3.4. Cevap Verebilirlik

Cevap verebilirlik, devletin hızlı bir şekilde halkın taleplerine yanıt verdiği ve sivil toplum kuruluşlarının devletin sunduğu hizmetleri eleştirebildiği bir durumu ifade eder (Zengin, 2011: 186). Devletin hizmet sunma sorumluluğunu üstlenen yetkililerin faaliyetleriyle ilgili olarak, vatandaşlara geri bildirimde bulunulması önemlidir. Devletin sunduğu hizmetin ihtiyaçları karşılayabilme kapasitesi, cevap verebilirliğin durumunu göstermektedir. Yüksek bir cevap verebilirlik seviyesi, amaçlar ile sonuçlar arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Söz konusu olan tüm etkiler ele alındığında cevap verebilirlik vatandaşın işleyişe dahil olması olarak da tanımlanabilir.

Cevap verebilirliğin etkin olabilmesi için devletin yetkilendirdiği kişilerin ve vatandaşların taleplerinin dikkate alınması, hizmet politikalarının belirlenmesi ve uygulanması aşamasında vatandaşların talepleri doğrultusunda çalışmalar yapılmalıdır (Akt, Acar, 2003: 48-49). Bu duruma örnek olarak Türkiye’de uygulamaya konulmuş olan Bilgi Edinme Hakkı Kanununun gösterilmesi mümkündür. Vatandaşın

bilgilendirilmek istediği hususlar ile ilgili olarak hükümetin ve yönetimlerin duyarlı olması, bilgilendirilmek istenilen hususlar ile alakalı olarak tatmin edici cevapların verebildiği ve vatandaşın gözetildiği bir yapının oluşturularak gerçekleştirilen işlemler ile ilgili vatandaşın bilgi sahibi olması gerekmektedir (Eken, 2005: 57-59). Böylelikle vatandaşın bilgilendirilmek istediği konularda sorularına tatmin edici cevaplar alabildiği bir ortamda, vatandaşın katılım isteği olumlu yönde artacak ve yerel yönetişime geçiş hız kazanacaktır.

2.3.5. Hukukun Üstünlüğü

Yönetişimde hukukun üstünlüğü ilkesi, yönetimin tüm faaliyetlerinde tarafsız bir şekilde hukuk kurallarına bağlı olarak karar almasını ve hukuk kuralları çerçevesinde denetlenmesini gerektirmektedir. Hukukun üstünlüğü, hukuk devleti anlayışında devlet düzeni içinde hukukun egemen olmasını ifade etmektedir. Hukuk devletinin tanımı konusunda farklı görüşler bulunsada, bu farklılıkların asıl sebebi çeşitli bileşenlerin bir araya getirilmesine dayanmaktadır.

Hukuk devleti tanımları arasında; ilk olarak hukuk devletinin genel anlamda siyasi gücü elinde bulunduran iktidar sahiplerinin keyfi kararlarına karşı hukuki güvenceler sunan bir devlet tipi, ikinci olarak temel hak ve özgürlüklerin korunduğu, bireylere hukuki güvenceler sağlayan devlet, üçüncü olarak yönetimin hukuka dayandığı ve devlet yönetiminin hukukla şekillendiği bir sistem, son olarak da devletin eylem ve işlemlerinin hukuki kurallara bağlı olduğu, bu sayede vatandaşların da hukuki güvence altında olduğu bir sistem gibi farklı tanımlamalar bulunmaktadır.

Hukukun üstünlüğü kavramı, hukukun yönetenler ve yönetilenler nezdinde her şeyden üstün olduğu anlamına gelir. Bu bağlamda, hukuk devletinin temel kıstası, bir toplum içinde oluşturulan hukuk kurallarına hem yöneticilerin hem de yönetilen vatandaşların uymasıdır. (Yıldız, 2013: 223). Hukukun üstünlüğü, yönetişimin ilkeleri arasında yer alan şeffaflık, hesap verilebilirlik, katılımcılık, etkinlik gibi ilkelerle sıkı sıkıya bağlı olup meydana gelen bir bütünün ayrılmaz bir parçasıdır. Bu sebeple yönetişim ilkelerinin yalnız başına kullanılması veya etkin hale getirilmesi tam olarak fayda sağlamayacak olup, ancak kavramda belirtilen ilkelerin birbirleriyle iç içe geçmesi

ve etkileşim içerisinde olması halinde verim alınabilmesi mümkün olabilecektir. Bu bağlamda hukukun üstünlüğü, keyfiyeti ortadan kaldırarak yöneten ve yönetilen tarafların karar alma mekanizmalarına hukuki düzen içerisinde dahil olmasına ve özgür bir biçimde öneri ve talepte bulunabilmesine imkan tanımaktadır.

2.3.6. Etkinlik ve Etkililik

Kamu politikalarının belirlenen hedeflere etkili ve açık bir biçimde ulaşabilmesi için doğru biçimde ve zamanında uygulanması, yönetişim ilkeleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Yönetişimin kilit ilkelerinden olan etkinlik ve etkililik kavramları, genellikle birbirleriyle karıştırılmakta veya birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Ancak temelde bu iki kavram farklı olguları ifade etmektedir. Etkililik, amaçlara en az kaynak kullanımı ile ulaşmayı ve gereksiz kaynak ve zaman israfından kaçınmayı ifade ederken, etkinlik kavramı doğru ve etkili bir biçimde kaynakların kullanılması, israfın önlenmesi ve işlerin en az maliyet ve zamanda gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, etkinlik kavramı mümkün olan en yüksek faydanın sağlanmasını amaçlar. Ancak etkililik kavramı, kaynak kullanımının minimumda tutularak israfın önlenmesine ve işlerin en az maliyet ve zamanda gerçekleştirilmesine odaklanarak amaçlara hizmet eder (DPT, 2007: 15).

Gerçekleştirilen bir faaliyetin etkin ve verimli olabilmesi, ulaşılmak istenen hedeflere yönelik doğru stratejilerin oluşturulması ve kaynak kullanımının ihtiyaçlar doğrultusunda yönetilmesiyle mümkündür. Bu nedenle, yönetimin alacağı kararlar ve sunulan hizmetlerin en makul ve en az maliyetle sunulmasını sağlamak, etkinlik ilkesinin temel prensibi olarak kabul edilmektedir.

2.3.7. Eşitlik

Yönetişimin temel ilkelerinden biri olan eşitlik ilkesi, kamu sektörünün alacağı kararlarda herhangi bir kesimi kayırmaktan veya bir kesime özel menfaat sağlamaktan kaçınarak tüm kuralların şeffaf, açık ve net bir şekilde belirlenmesini ve toplumun tüm kesimlerine eşit oranda uygulanmasını gerektirir. Eşitlik ilkesinin etkin bir biçimde hayata geçirilmesi, vatandaşın devlete duyduğu güvenin artmasına katkıda bulunacaktır.

(Toksöz, 2008: 17). Eşitlik ilkesinden yola çıkarak yönetişim, ortak hedefler doğrultusunda herkesi birleştiren ve herkese eşit miktarda imkanlar tanıyan aynı zamanda sorumluluklar yükleyen, kimsenin kimseden bir farkının olmadığı, yönetim süreçlerine eşit katılım hakkının herkes için mevcut olduğu bir yaklaşım olarak ifade edilebilir.

Eşitlik ilkesi, yönetişim ve demokrasinin varlığını sürdürebilir kılacak önemli unsurlardan biridir. Bu ilke, kimsenin kimseden farklı olmadığı, yönetim süreçlerine eşit katılım hakkının her birey için geçerli olduğu bir ortamı teşvik eder.

2.3.8. Stratejik Vizyon

Strateji terimi, farklı bağlamlarda farklı anlamlar içerebilir. Askeri terminolojide, savaş sırasında zafer elde etme hedefini ifade ederken, yönetim biliminde işletmelerin veya kamu kurumlarının hedeflerine ulaşmak için izleyecekleri yol ve yöntemleri ifade etmektedir (Çevik, 2007: 146). Stratejik yönetim anlayışının tarihsel gelişimi incelendiğinde, 1980'lerden itibaren özel sektörde popüler hale gelmeye başladığı ve 1990'ların başlarında kamu yönetiminde de kullanılmaya başlandığı görülmektedir (Bircan, 2003: 399).

Stratejik yönetim, zamanın ve fırsatların etkili bir şekilde kullanılması, geleceğe odaklanma, olumsuz çevre koşullarına direnç gösterme ve değişime ayak uydurma anlamına gelir (Eryılmaz, 2018: 8). Aslında stratejik yönetim bir süreci ifade etmekte ve belli başlı aşamalardan meydana gelmektedir. Bu sebeple stratejik yönetim süreçlerinin ilki plan süreçlerinin oluşturulması ile yapılan başlangıçtır. İkinci aşama içinde bulunulan durumu anlamak için durum analizinin gerçekleştirilmesidir. Üçüncü aşama, ulaşmak istenen hedefin belirlendiği geleceğe dönük bakış ve stratejinin geliştirilmesidir. Dördüncü aşama, hedefe nasıl ulaşılabileceğine dair eylem planları ve performans programlarını içerir. Son aşama ise izleme ve değerlendirme süreçlerini içerir (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 4). Stratejik yönetim süreci, kamu yönetiminin orta ve uzun vadeli önceliklerini belirleme, makro düzeyde bütçe hazırlama, mali disiplini sağlama, kamuya ait kaynakları belirli amaçlar doğrultusunda dağıtma ve etkinliği takip etme ile hesap verebilirlik sorumluluğunu kazandırma bakımından önemlidir (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 1).

Stratejik yönetim sürecinin önemli bir aşaması da daha katılımcı bir yaklaşımın ürünü olan stratejik planlamadır. Stratejik planlama, idare yapısı içindeki tüm düzeylerdeki çalışanların katılımı sonucunda gerçekleşmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 8). Serbest piyasa koşulları, küreselleşme ve benzeri etkenler, değişimlerin hızını artırmış ve gelecekte nelerin olacağını tahmin etmeyi zorlaştırmıştır. Bu nedenle, gelişmelerin ve değişimlerin doğal bir sonucu olarak katı, klasik yönetim anlayışı, uyum sağlama konusunda yeterli olamamış ve daha esnek stratejik planlara yerini bırakmıştır (Eryılmaz, 2018: 5).

2.4. YÖNETİŞİMİN TÜRLERİ

Bu bölümde konu ile alakalı literatürde sıkça kullanılan yönetim türlerine değinilecektir. Bunlar, küresel yönetim, kamu yönetimi ve iyi yönetim olarak 3 ayrı başlıkta incelenecektir.

2.4.1. Küresel Yönetişim

Günümüzde bireyler, özel sektör tarafından sunulan ürün ve hizmetleri zorunlu olarak tüketmek yerine, kendi tercihlerini belirleyebilen, kitle içinde kaybolmak zorunda olmayan bir konumda bulunmaktadır. Bu durum, bireylerin öne çıkan tercihleriyle şekillenen bir yapıya doğru evrilmekte ve küresel düzeyde yönetim kavramı, geleneksel yönetim anlayışına alternatif olarak ortaya çıkmaktadır.

Küresel yönetim, uluslararası devletlerden oluşan dünya sistemi içindeki yönetim biçimlerine bir alternatif olarak ileri sürülen yeni yönetme stratejisini ortaya koymuştur. Yönetişim kavramı, toplum ve hükümet arasındaki etkileşimin yeni biçimlerini ifade eder ve sınırların, kamusal ve özel alanların geleneksel olmayan yönetim yollarında nasıl somutlaştığına işaret eder. Küresel yönetim, ulus devletlerin sınırlarını aşarak, merkezi gücün eksikliğini ima eder ve hükümetler ile kâr amacı taşımayan sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini şekillendirmeye çalışır (Özdek, 1999: 44). Bu bağlamda hazırlanan Dünya Bankası'nın raporlarına göre, kamu yönetimini geliştirmek, kontrol mekanizmalarını güçlendirmek, bazı hizmetleri merkeziyetçilikten uzaklaştırmak ve özel girişimlere uygun bir hukuki zemin oluşturmak gibi faktörlere ihtiyaç

duyulmaktadır (Yüksel, 2000: 145). Ancak Dünya Bankası raporu gibi benzer program ve raporların asıl amaçlarının sadece devlet müdahalesini azaltmak değil, aynı zamanda toplumdaki güç dengesini hükümetlerden ve kamudan özel kişilere doğru değiştirmek olduğu anlaşılmaktadır.

Küresel yönetimle ilgili önemli bir toplantı olan 1998 Birmingham Toplantısında, gelişmiş ülkeler küresel sorunlara çözüm bulmak için bir araya gelmiş ve Kyoto Anlaşması gibi konuları ele almışlardır. Bu toplantıda, küresel işsizlik, sürdürülebilir kalkınma, gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisine entegrasyonu, Asya ekonomik kriziyle mücadele ve küresel düzeyde mali düzenlemelere ihtiyaç gibi konular tartışılmıştır. Bu sorunların çözümü için uluslararası iş birliği ve kararlılık vurgulanmıştır (Faulks, 1999: 194). Söz konusu süreçte uluslararası alanda meydana gelen çeşitli yetki aktarımları, küresel yönetim sürecini gündeme getirmiştir. Geleneksel yönetim anlayışına meydan okuma, sadece kamu sektörüne yönelik programların küreselleşmiş dünyada etkin bir şekilde kullanılma isteği değil, aynı zamanda bunları gerçekleştirebilme potansiyelini de ortaya koymaktadır. Ancak birçok yönetim, hala geleneksel yöntemleri kullanmakta ve özellikle personel sistemlerini değiştirmeme konusunda isteksiz davranmaktadır.

Uluslararası kuruluşlar, küresel yönetimin gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler (BM), kalkınma programları aracılığıyla; yasama ve yürütme erkleri, kamu ve özel sektör yönetimleri, ademi merkeziyetçilik, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları alanlarında yönetimin gelişimi konusunda birçok ülkeye katkı sağlanmaktadır.

Dünya Bankası, küresel yönetimle ilgili önemli çalışmalar yapmaktadır. Banka, 1997 yılında yayınladığı kalkınma raporunda, yönetimi devletlerin rol değişimleri konusunda bir basamak olarak tanımlamıştır. Dünya Bankası 1997 yılında yayınlamış olduğu kalkınma raporunda ülkeleri; oluşturdukları politikalar, kurum kültürleri, hükümetlerin seçilme, izlenme, değişme süreci, politikaları etkin bir şekilde uygulama kapasiteleri, vatandaş haklarına saygılı olma durumları gibi faktörlere göre sınıflandırarak, yönetim sürecinde bu ülkelere maddi katkı sağlamaktadır (Özer, 2006: 74-77).

2.4.2. Kamu Yönetişimi

Yönetişim kavramı, genellikle tek yönlü ilişkilerin aksine karma etkileşimleri ifade eder. Bu nedenle, yönetişim, toplumdaki kamu sektörünün, özel kuruluşların, vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının genel olarak tutum ve davranışlarını yönetme şeklinde tanımlanabilir. Kamu yönetişimi ise ulusal, bölgesel, yerel, siyasal ve sosyal gruplar ile baskı ve çıkar gruplarından, sosyal kuruluşlardan ve özel ticari organizasyonlardan oluşan bir ağıın yönetimini içerir. Bu bağlamda, yönetimin dış yönlendirme fonksiyonu bulunmakla birlikte, bu yönlendirme kontrol etme biçiminde değıl, doğrudan etki etme ve etkilenme biçimindedir. Kamu yönetişimi, kamusal politika ağında sosyal süreçlerin birbirlerini doğrudan etkilemesini öngörür, ancak bu aktörlerin farklı ve çoğı zaman çatışan amaç ve çıkarlar taşıyabileceğini de kabul eder (Özer, 2006: 78).

Kamu yönetişimi için literatürde öne çıkan üç önemli unsur bulunmaktadır. İlk olarak, koşullar ve çevresel şartlar bu unsurlardan biridir. İkinci olarak, karmaşıklık yani sistem unsurlarının sayısı, farklılıkları ve bu unsurlar arasındaki ilişkiler dikkate alınmalıdır. Son olarak, doğrudan etkileşim bu unsurlar arasında yer alır. Kamu sektörü, yüksek seviyede karmaşıklık içerir ve bu nedenle sayıca fazla olan aktörlerin ağsal ilişkiler içinde olması söz konusudur. Ancak bu karmaşıklık, merkezi veya en alt seviyede farklı bir yönetişim formunu ortaya koymamaktadır (Özer, 2006: 78). Kamu yönetişimi, üç farklı yapıda etkin olmaktadır. İlk yapıda yönetim zayıf olabilir, ancak etkili, verimli, tasarruflu ve performans hedefine ulaşabilir. İkinci yapıda yönetim, dürüstlük ve doğruluk gibi temel değıerlere odaklanır; bu yapıda öncelik, sosyal adalet, adillik ve hukuksal görevlerin doğru bir şekilde yerine getirilmesidir. Üçüncü yapıda ise güçlölük ve sağlamlık hakim değıerlerdir. Yönetim, bu yapıda güvenilir, güçlü, uyumlu, kendine güvenen ve zorluklar karşısında direnç göstererek mücadelecı olmalıdır. Bu süreçte başarı, kamu yönetişiminin başarısı ile doğru orantılıdır (Özer, 2006: 74-78).

2.4.3. İyi Yönetişim

Yönetişim anlayışının gelişimi üç evrede incelenebilir. İlk evre, 1989'da Dünya Bankası tarafından yayınlanan bir rapor ile ortaya çıkan Afrika ülkelerindeki krizin bir

yönetişim krizi olduğunu belirten dönemdir. Bu evrede, iyi yönetim ve sürdürülebilir kalkınma vurguları öne çıkmıştır. İkinci evre, 1994'te yayınlanan bir yönetim raporudur; bu raporda, yönetişimin yeşermesi ve canlanması için sivil toplumun gelişim göstermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Üçüncü evre ise 1997 yılı raporudur ve burada devletin yeniden güçlenmesi vurgusu ile yönetim bir kez daha revize edilmiştir (Bayramoğlu, 2002: 89). Dünya Bankasının 1989 yılında yayınlamış olduğu raporda yönetim kavramının ilk kez kullanılmaya başlanıldığı belirtilmiştir. Bu raporda yönetim kavramı “iyi” ve “kötü” şeklinde ifade edilmiştir. Bu duruma yol açan şey, Güney Sahra Afrika'sındaki ekonomik şartların çok kötü olduğu şeklindeki analizlerdir. Rapor, kıta ülkelerindeki pozitif ekonomik gelişmenin hükümetten ve yönetimden kaynaklanan negatif faktörlerle nasıl engellendiğini tartışmaktadır. Burada yönetim "bir ülkenin işlerinin yönetiminde siyasal iktidarın kullanılması" şeklinde tanımlanır. 1989 yılında yapılan yönetim tanımı, 1992 yılında yayınlanan 'Gelişme ve Yönetişim' adlı raporda genişletilmiştir. 1992 Raporunda Dünya Bankası, yönetişimin üç boyutunu;

- a) Siyasal rejim,
- b) Bir ülkenin ekonomik ve sosyal kaynak gelişiminin, yönetimdeki yetki kullanımı sürecine bağlı olması,
- c) Politika tasarlama, formüle etme, uygulama ve işlevlerini yerine getirmede devletin kapasitesi şeklinde tanımlamıştır.

Banka, birinci şıkkın kuruluş anlaşmasına aykırı olması nedeniyle ikinci ve üçüncü şıkka odaklandığını ileri sürmüştür. İkinci ve üçüncü şıkka ağırlık verilmesi, kredi verilen ülkeler için yeni bir kamu yönetimi anlayışının yerleştirilmesi demektir. Bunlar, kamu personel reformu, kamu maliyesi reformu ve yapısal uyarlama politikasının bir parçası olan Kamu İktisadi Teşekkülleri reformu vb. dir (Bayramoğlu, 2002: 89).

İyi yönetim kavramı ilk kez Afrika ülkelerindeki devlet yapılarının istikrarsızlığı ile, iktidar ve yönetim sorunlarını dile getirmek ve çözüm üretebilmek maksadıyla 1989 yılında Dünya Bankası tarafından yayınlanan raporda “Good Governance” olarak ifade edilmiştir. Yayınlanan raporda yönetim kavramı üzerine açık bir tanım tam olarak yapılmamıştır; ancak kavram, OECD ve Birleşmiş Milletler tarafından da kullanılarak söz konusu üç örgütün çeşitli toplantıları ve yayınlarıyla açık bir formül haline

getirilmiştir (Akçagündüz, 2009: 322). Dünya Bankası'nın uyguladığı Yapısal Uyum Programlarının başarısızlığı, bankayı bu ülkelerin kamu yönetimlerine odaklanmaya ve etkili kamu yönetimi standartlarını benimsemeye yönlendirmiştir. Bu çalışmalar neticesinde şekillenen iyi yönetim kavramı; vatandaşların güvenliğinin sağlandığı, hukuksal üstünlüğün ve yargısal bağımsızlığın mevcut olduğu hukuk devletini, kamu kaynaklarının adil ve doğru bir biçimde kullanımını sağlayan kamu kuruluşlarını, siyasi liderlerin eylemlerinden sorumlu olduğu ve hesap verebildiği veya halkın hesap sorabildiği, tüm vatandaşların ihtiyaç duyduğu bilgilere kolayca ulaşabildiği, şeffaf yönetimin ve insan haklarının asgari düzeyde var olduğu yapıyı içermektedir (Yüksel, 2000: 145). Bu durum, sağlıklı ve insan odaklı kalkınma açısından iyi yönetişimin; doğal kaynaklar, kültür, coğrafi genişlik veya ülkenin konumunda daha kritik bir öneme sahip olduğu gerçeğinin anlaşılmasına yol açmış, bu süreçte daha istikrarlı ve adil bir kalkınma politikasının üretilip uygulanmasından sorumlu olan devlete, yeni görev ve fonksiyonlar yüklenmesi gerektiği genel kabul görür hale gelmiştir. Sonuç olarak iyi yönetişim, siyasi ve sosyo-ekonomik ilişkileri katılımcı, şeffaf ve sorumlu bir biçimde yönlendiren süreç ve yapılar olarak değerlendirilmeye başlanmıştır (Habitat II, 2000: 1).

2.5. YÖNETİŞİME GETİRİLEN ELEŞTİRİLER

Küreselleşme süreci boyunca uluslararası sermaye piyasalarının hareketliliği ve ticaret hacminin sürekli olarak artış göstermesi, sürdürülebilir kalkınma programları ve katılımcı demokrasinin gelişmesi dünya genelinde kamu yönetimlerini reforma zorlamıştır. Bu süreçte, uluslararası kuruluşlar arasında yer alan Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler, yolsuzlukların önüne geçme, yerli ve yabancı yatırımcıların daha güvenli ve basit yatırımlar yapmalarını sağlama, kamu yönetiminde bireylerin, sivil toplum örgütlerinin ve özel sektör çevresinin söz sahibi olmasını sağlama, kamusal hizmetlerin sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde etkinliğini artırma konusunda yönetişimi etkili bir araç olarak görmektedir. Bu nedenle, Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşlar kamu yönetimlerine yönetişimi önermiş ve etkili kılınmasını kredilere bağlı reformlar şeklinde dayatmıştır. Yönetişim anlayışı, akademik yazında da büyük ilgi görmüştür. Yönetişim kavramı yönetişimin savunucuları tarafından kamu yönetimlerinin küreselleşme sürecinde ulaşılması gereken ideal bir pozisyon olarak değerlendirilmiş olsa da birçok akademisyen tarafından çeşitli sebeplerden dolayı eleştiri

oklarının hedefi olmuştur. Yönetişim konusundaki tartışmalar incelendiğinde, genellikle yönetişimin güçlü olan tarafı ve sermaye kesimini daha güçlü hale getirdiği, ayrıca kamusal paydaşlar arasında belirsiz ve karmaşık sorumluluk alanları oluşturarak ulusal kamu yönetimlerinin uluslararası kuruluşlara bağlılıklarını artırdığı gerekçesiyle yönetim aşağıda sıralanan eleştirilere maruz kalmıştır (Öztoprak, 2011: 63). Bu eleştiriler;

- Kamu yönetiminde sermaye gücünün artacak olması,
- Yönetişim anlayışında paydaşların görev dağılımının kesin bir biçimde belli olmaması,
- Kamu yönetiminin uluslararası etkilere açık hale gelmesi şeklindedir.

Bayramoğlu ve Güler'e göre yönetim, devlet dışındaki güçlü mali kaynaklara sahip çıkar gruplarının, egemen sınıf dışındaki tüm emekçi sınıfları dışlayarak, toplumların geleceğini sermaye sınıfının mutlak egemenliğine teslim etmeyi hedefleyen bir siyasal iktidar modeli olarak işlev görmektedir (Bayramoğlu, 2010: 20; Güler, 2003: 114).

Yönetişime katılım ilkesi özelinde yönetişimin topluluk içinde gerginliklere sebebiyet vereceği savunulmuş ve bu kavram eleştirilmiştir. Bu bakış açısına göre, katılımın bir araya gelen gruplar tarafından belirli hak veya menfaat sağlama amacıyla kullanılma çabaları, aslında bu grupların güç mücadelelerinde birer araç olarak görülmesine yol açmaktadır. Bu sonucun ortaya çıkması şaşırtıcı değildir, çünkü doğası gereği, bir yerde kazananlar olduğunda, kaybedenler de olacaktır. Katılımın sonucunda eşitliği sağlamak yerine, tam aksine, eşitsizlikler ortaya çıkabilir (Açıkalın ve Saltık, 2007: 15).

Yönetişime dair bir başka eleştiri noktası, ulus-devletin endişelerini tetiklemesidir (Güler, 2003: 115). Bilindiği üzere, ulus-devletin tanımı içinde vurgulanan husus, belirli bir coğrafi bölgede bir arada yaşayan, dil, kültür değerleri yanı sıra ortak duygulara sahip olan millet kimliği kavramını işaret eder (Eken, 2006: 249). Günümüzde ulus-devletin içinde bulunduğu kriz, genellikle küreselleşme etkisiyle ilişkilendirilmektedir (Eken, 2006: 250). Yönetişim ve katılım anlayışları, günümüzde özellikle küresel düzeyde etkili olan kavramlar arasındadır ve bu kavramlar, devletin gücünün zayıflatılmasına

dayanmaktadır. Devletin aşırı güçlenmesi, özgürlükleri kısıtlamakta ve sermaye sahiplerinin faaliyet alanını daraltmaktadır. Bu durum, devletten alınan yetkilerin serbest piyasa koşullarına dayalı bir "topluma" devredilmesine yol açmaktadır. Bu değişim, genellikle "küresel sömürü" olarak adlandırılmaktadır. Bu şekilde zayıflatılan ulus-devletler, güçlü ve zengin devletlerin kontrolü altına girmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER VE YÖNETİŞİM

3.1. YEREL YÖNETİMLER

Dünya genelinde yaşanan ve toplumları derinden etkileyen değişimler, yönetim anlayışlarında önemli değişikliklere yol açmıştır. Kamu hizmetleri, modern devlet yapılanmasında genellikle merkezi ve yerel yönetimler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Merkezi yönetimler, iktidarı ve hükümeti temsil ederken, yürütme yetkisini elinde bulunduran teşkilatlar olarak tanımlanır. Ülkeler arasında farklılık göstermekle birlikte, yerel düzeyde yetkilendirilmiş resmi yetkilere sahip yapılar mevcuttur. Bu yapılar, ilgili bölgede yaşayan vatandaşlar tarafından yetkilendirilmiş olup yerel yönetimler olarak adlandırılmaktadır. Her ülkenin kendine özgü özellikleri çerçevesinde yönetim şekli ile uyumlu olarak dizayn edilmiş ve yerel faaliyetleri yerine getirmek maksadıyla yetkilendirilmiş yapılar mevcuttur. Bu yapılar Fransızca “Commune” İngilizce’ de ise “Local Government” sözcüklerine karşılık gelmektedir ve bölgesel olarak kendi yönetim alanları sınırları içerisinde giren, kendilerini ilgilendiren hususlarda görevler üstlenerek bu görevleri icra etmeyi sağlayan yönetsel yapılar olarak ifade edilmektedir (Aydınlı ve Akdeniz, 2004: 202). Bu bağlamda yerel yönetimler olarak tanımlanan bu yapılar; kentler, köyler, belediyeler vb. gibi sınırlar içerisinde yaşayan vatandaşların ihtiyaç duyduğu ve bölge ile ilgili sunulması gerekli olan hizmetlerin üretilerek sunulması gibi hedefleri olan oluşumlardır. Karar alma mekanizmaları ve yürütme organları ilgili bölgede yaşayan vatandaşlar tarafından seçilerek göreve getirilen, hukuk kuralları çerçevesinde tanımlanan görev ve sorumluluk bilinci ile yetkilendirilmiş, kendine ait gelirler ile mali bütçe ve çalışanlara sahip olan yerel yönetimler, vazife edinilen hizmetler doğrultusunda kendi örgütsel ağını kurabilen, merkezi yönetim ile ilişkilerinde özerklikten faydalanabilen kamu tüzel kişileridir. Bu sebeple yerel yönetimler demokrasi vurgularının daha fazla ön plana çıktığı kendi kendine yetebilen ve yönetebilen topluluklar olarak isimlendirilmektedir (Soyşekerci, 2004: 245).

Yerel yönetimler, halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulmuş, karar alma organlarının yerel halk tarafından seçimlerle belirlendiği, hukuki dayanaklara sahip, görev, yetki ve maddi olanaklara sahip özerk kamu tüzel kişileridir. Yerel

yönetimlerin tanımı konusunda çeşitli yorumlamalar da mevcuttur. TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) yerel yönetimleri; belli bir coğrafi alanda yaşayan bireylerin talep ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere örgütlenen, yürütme mekanizmaları yasalar tarafından sınırlanmış, sorumlulukları bulunan, özerk ve kamu tüzel kişilikleridir. Bu yapılar, yerel halk tarafından seçilen karar organlarına sahiptir ayrıca bütçe, gelirler ve çalışanlarla birlikte kendi örgütsel ağlarını kurabilme yeteneğine sahiptir. Bu nedenle yerel yönetimler, kendi bölgelerinde demokratik bir şekilde seçilen, özerk ve etkin kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmaktadır (TODAİE, 1992: 1).

Bilgiç, merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki yetkinin nasıl dağıtılacağını açıklayan temsilcilik, vekalet, ortaklık, denge ve güç bağımlılık teorilerini ileri sürmüştür. "Temsilcilik" teorisine göre, ana güç merkezi yönetimde bulunurken, yerel yönetimler kamusal hizmetleri yerel düzeyde temsil eden taşra birimleri olarak hizmet etmekle sorumludur. "Ortaklık" teorisinde ise merkezi ve yerel yönetimler arasında eşitlik ve ortaklık vurgusu yapılır. Bu teoriye göre, yerel yönetimler bağımsızdır ve merkezi yönetimle eşit bir ilişki içindedir. "Vekalet" teorisinde ise yerel yönetimlerin tamamen bağımsız olmadığı ve merkezi yönetimin denetimi altında hizmet gördüğü vurgulanmaktadır. "Denge" teorisine göre ise merkezi yönetim ve yerel yönetim arasında karşılıklı güç ilişkileri ve aralarındaki bağımlılıklarından bahsedilmektedir (Bilgiç, 1998: 27-35).

Yerel yönetim kavramı çerçevesinde yapılan tanımlamalarda genel olarak belirli özelliklere vurgu yapılmaktadır. Bu özellikler arasında yerel yönetimlerin tüzel kişilikleri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kurulmaları, özerk yapılarına rağmen vesayet denetimine tabi olmaları, karar organlarının yerel halk tarafından seçilmiş olmaları ve üstlendikleri görevlere uygun gelir kaynaklarına sahip olmaları yer almaktadır (Gözübüyük, 2006: 114-115). Kamusal hizmetlerin topluma bütünlük içinde ulaştırılması zorunluluğu, devletin hem merkezi hem de yerinden yönetimini gerektirmiştir. Bu nedenle, yerel yönetimler bölgesel düzeyde kamu hizmetlerinin sunulmasına imkan tanırken, ulusal düzeyde hizmetlerin sunulmasında merkezi yönetim devreye girerek kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını sağlar. Ayrıca, bu ikili yönetim yapısı içinde hangi kamu hizmetinin yerel olduğu ve yerel yönetimlere verilecek yetkiler konusundaki inisiyatif merkezi yönetimin sorumluluğundadır (Özdenkoş, 1999: 78).

3.2. YEREL YÖNETİMLERDE YÖNETİŞİM

Yerel yönetimler dünya genelindeki değişim süreçlerinin etkisiyle genel olarak belediye ve belediyecilikle örtüşmektedir. Tarihsel süreç içinde, bu değişimlere paralel olarak yerel yönetimler, bölgede yaşayan vatandaşlarla uyum içinde olmayı sürdürerek kendini güncellemiş ve günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Belediyecilik anlayışı, günümüzde 19. yüzyılda başlayan sanayi devrimi ile ortaya çıkmıştır. Sanayi devriminin getirdiği değişim dalgası, kaçınılmaz bir gerçektir. Bu nedenle, sanayi devrimi özellikle ekonomi, eğitim, kültür ve sosyal alanlarda önemli bir dönüşüme neden olarak yerel toplumları ve yönetim yapılarını etkilemiştir. Belediyecilik açısından bakıldığında, bu kavramın kullanımının milattan öncesine kadar uzandığı görülmektedir. Milattan önceki bin yıllara kadar, Yunan ve Batı Anadolu kıyıları çevresinde kurulan antik şehir devletleri, site şehirler olarak adlandırılan yerel yönetimlere ve belediyecilik örneklerine ilham kaynağı olmuştur. Site şehir devletleri, büyük bir site merkezinde ve etrafında kümelenmiş küçük köy ve kasabalardan oluşan bir yapıya sahipti. Bu siteler, kendi kendini yöneten demokratik bir yönetim biçimine sahipti ve halkın çeşitli tabakalarını temsil eden halk meclisi ve Beşyüzler meclisi gibi kurumları içeriyordu. Bu meclisler, yönetimi düzenleyen yasaları çıkarma yetkisine sahipti ve dönemin halkının beklentilerine yanıt vermeye odaklıydı. Bu nedenle, bu yapılar kent ve mekanın değişmesiyle birlikte önemlerini sürdürmüş ve yerel yönetimlerde öne çıkan etkenlerden biri haline gelmiştir.

Keleş, yerel yönetimleri toplumların tarihsel gelişmelerine paralel olarak değişen yapılar olarak tanımlamaktadır (Keleş, 2012: 605). Tarihsel gelişmelere bağlı olarak, yerel yönetimler antik çağda, belirli bir toprak parçası üzerinde yaşayan ve demokratik bir yönetim biçimini benimseyen "Site"lerden, Roma'da özerklikleri bulunan "Municipe"lere ve antik Yunan döneminde toplumsal hayatın en gelişmiş örgütlenme ağına sahip "polis" olarak adlandırılan kent devletlerine kadar değişiklik göstererek ortaya çıkmıştır. Bu yapılar, günümüzde yerel yönetim uygulamalarına ışık tutan temel örneklerdir (Keleş, 2012: 605). Bu temel yapıların etkilerini kaybetmeleriyle birlikte, kentlerin özgürleşmelerine katkı sağlayan "komünlerin" ortaya çıkması, yerel yönetimlerin önemini artırmıştır. Günümüzde ise bu yapılar, halkın aktif katılımını

sağlayarak, yönetsel, siyasal ve toplumsal birimler haline gelmiş ve yerel hizmetlerin sunumunu etkinleştirmek amacıyla farklı yapılarla etkileşime girmiştir (Tortop, 2014: 2).

16'ıncı yüzyıla gelindiğinde, ulus-devletin gelişmesiyle birlikte "komünler" önemli görevlerini yitirerek ara kurum haline gelmiş ve devlet, kente olan ideolojik üstünlüğünü güçlendirerek tek egemen güç haline gelmiştir. Bu dönemle birlikte, 18. yüzyıla kadar ara kurum olarak ele alınan yerel yönetimlerin, Jeremy Bentham ve Turgot gibi faydacı düşünürler tarafından önemli hale getirilmesi, günümüz yerel yönetimlerinin gelişmesine katkı sağlamıştır. Bu dönemde, yerel yönetimlerin gelişimine Webbler, Fabian Sosyalistler, A.B.D.'de ortaya çıkan Özerk Belediyecilik akımı ile Alexis de Tocqueville, Proudhon, Sieyes gibi Fransız düşünürlerinin de ciddi katkıları olmuştur. 18. yüzyılın sonlarında yapılan reformlarda, yerel yönetimler yerel hizmet sunan kuruluşlar olarak düzenlenmiştir. Bu dönemde, yerel yönetimler devletin bir parçası olarak merkezi yönetimin yerel düzeyde hizmet sunan büroları olarak faaliyet göstermişlerdir (Ökmen ve Parlak, 2012: 25-26).

20'inci yüzyılın ilk yılları, yerel yönetimlerin "altın çağı" olarak adlandırılabilir. Çünkü o dönemde, yerel birimler, merkezi yönetimin sunduğu hizmetlerden daha fazla hizmet sunmuşlardır (Keleş, 2012: 40). 21. yüzyılın başlarında, uluslararası örgütlerin ve küreselleşmenin etkisiyle, yerel yönetimler gün geçtikçe güçlenmiş ve dünya genelinde yayılan bir ağ yapısı içinde farklı yapılarla etkileşime girerek yerel hizmetlerin sunumunu artırmaya çalışmıştır (Çiçek, 2014: 53-64).

Yerel yönetim kavramı, merkezi yönetimin dışında kalan, yerelde yaşayan topluluğun beklentilerini karşılama amacı güden, yerel halk tarafından seçilen karar organlarına sahip, özerk bir yapıya sahip olan bir yönetim biçimidir. Yerel yönetimler, demokratik yönetim yapısının temel taşlarından birini oluşturarak, yerel kamusal hizmet ve taleplerin gerçekleştirilmesinde etkin bir rol oynarlar (Çiçek, 2014: 53-64).

Dünya genelindeki değişimlere paralel olarak, insanların beklentileri de değişime uğramıştır. Yerel yönetim mekanizmalarının, modern anlamda etkileşim ve iletişimi esas alan, yönetişimi benimseyen bir modelle, yöneten ve yönetilen kesimler arasında ortak

bir payda oluşturarak, insanların değişen talep ve beklentilerine cevap verebilmesi mümkündür. Bu nedenle, yönetim modeli, etkileşim ve iletişimi güçlendirmeye yönelik çabaların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

3.3. YEREL YÖNETİŞİM

Yerel yönetim, belirli bir coğrafi bölge veya topluluk içinde yerel hizmetlerin planlanması, uygulanması ve yönetilmesi sürecini kapsayan bir kavramdır. Bu yaklaşım, yerel düzeydeki karar alma süreçlerini demokratikleştirmeyi, toplumsal katılımı artırmayı, şeffaflığı güçlendirmeyi ve etkin hizmet sunumunu sağlamayı amaçlar. Yerel yönetim, bir topluluğun ihtiyaçlarına ve önceliklerine odaklanarak daha etkin, adil ve sürdürülebilir bir yerel yönetim anlayışını teşvik eder. Bu sebeple yerel yönetişimin temeli katılıma dayanmaktadır ve yerel yönetişimin gerçekleşmesi için vatandaşların karar alma süreçlerinin tümüne katılımı gerekmektedir. Yerel yönetim, sadece yerel düzeyde değil, aynı zamanda bölgesel ve ulusal düzeyde de daha geniş bir anlam taşır. Bu bağlamda Uluslararası düzeyde ortaya çıkan açlık, yoksulluk, sağlık sistemindeki bozulmalar, insan hak ve özgürlüklerinin ihlalleri gibi benzer birçok sorunun meydana geliş sebebi vatandaşların katılımının istenilen seviyede olmamasıdır (Ökmen ve Görmez, 2009: 109).

Yerel yönetim kavramı, geleneksel yönetim anlayışına karşı gelerek, tek yönlü eylem tarzının yerine yöneten ve yönetilenler arasındaki iletişim ve etkileşimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkan yeni bir eylem tarzını tanımlar. Bu bağlamda, yerel yönetim, vatandaşların doğrudan veya dolaylı olarak inisiyatif almasına olanak tanıyan ve vatandaşın yönetim süreçlerine aktif katılımını teşvik eden bir yapı haline gelmiştir. Vatandaş, yönetilen taraf olmaktan çıkarak kendisini veya çevresini ilgilendiren bir konu hakkında yönetimin her aşamasında müdahil olabilen, sorumluluk alanını denetleyebilen bir konuma gelmiştir. Bu durum, katılım konusunda sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan sorunlar, ulusal ve yerel düzeyde yeni katılım yollarının geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuş ve yerel yönetim bu noktada önemli hale gelmiştir (Ökmen vd., 2016: 109).

Uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanan belgelerde (Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Kentsel Şartı, Gündem 21 vb.) ve Türkiye'de son yıllarda yapılan yerel yönetim reformları kapsamında hayata geçirilen yerel yönetim yasalarında, katılım konusunda önemli düzenlemelere vurgu yapılmıştır.

3.3.1. Avrupa Yerel Yönetimlerde Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın hazırlık sürecine dair ilk adımlar 1986'da Avrupa Konseyi tarafından atılmıştır. Şart, Avrupa Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansı'nda ve 1988'den itibaren Bölge ve Yerel Uzmanlar Komitesi (CDRL) adını alan Bölge ve Yerel Sorunlar Yönetim Komitesi (CDRM) ile Yerel ve Bölgesel Yönetimler Sürekli Konferansı (CPLRE)'nda ele alınmıştır. Roma'da gerçekleştirilen Altıncı Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansı'nda özerlik şartı, 8-10 Kasım 1984 tarihlerinde gündemin ilk sırasında yer almıştır. Konferans görüşmeleri sonucunda Türkiye, şartın tavsiye kararı niteliğinde olması gerektiğini savunarak bu yönde bir tutum sergilemiştir. Ancak çoğunlukla şartın sözleşme olarak yürürlüğe girmesi desteklendiğinden, 15 Ekim 1985'te özerklik şartı üye ülkelerin imzasına açılmıştır. Türkiye, şartın bazı maddeleri ile Anayasa ve yerel yönetim düzenlemeleri arasında çelişkiler olduğunu düşündüğü için, 6 Ağustos 1992'de çekince koyarak Bakanlar Kurulu onayı ile 3 Ekim 1992'de Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Yeter, 1996: 3-13).

Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, demokrasinin gelişiminde ve yönetimde etkinlik sağlanmasını hedefler ve yerel yönetimlerin haklarını koruma amacını taşır. Şarta taraf olan ülkelerin kendi yerel yönetimlerini ve siyasal, yönetsel ve ekonomik bakımdan bağımsızlıklarını güvence altına almalarını kurallarla zorunlu hale getirir (Keleş, 1995: 3-19). Şart'ın üç ana bölümü bulunmaktadır. İlk bölüm, özerkliği bulanan yerel yönetim yapısının dayandığı ana ilkeleri vurgular ve yerel yönetimlerin anayasal ve yasal bir dayanağının olması gerekliliğine odaklanır. Merkezi yönetimin denetleyici etkisinin azaltılması ve üstlenilen görevlerin hassasiyetiyle orantılı gelir sağlanması gereği bu bölümde yer alır. İkinci bölüm, şarta taraf olan ülkelerin sorumlulukları ve yükümlülükleri ile ilgili kuralları içerir. Son bölüm ise ilkelerin uygulanması ve yürürlüğe alınması ile ilgili kuralları içerir (Keleş, 1995: 3-19).

Avrupa ülkelerinde yerel yönetimler, vatandaşların yönetime katılmasına imkan veren, vatandaşa en yakın birimler olarak görülmektedir. Bu nedenle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel yönetimleri temel bir yönetim birimi yapmayı amaçlayan ilkeleri ortaya koymaktadır (Ünal, 2007: 1-24). Şart'ta yer alan ilkelere bakıldığında, yerel yönetimlere verilen önem dikkat çekicidir. Yerel yönetimlerin demokratik ve özerk bir yapı olarak ele alınması, yerel yönetimlerin halka olan yakınlığı ve katılımcı uygulamalara dair çabaları gösterir. Bu nedenle Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, yerel halkın kendisi ile ilgili konularda alınacak kararlara katılım yolunu açmış ve yerel yönetimlerde katılımcılığı vurgulamıştır.

3.3.2. Avrupa Kentsel Şartı

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve özerkliklerinin artırılması, merkezi yönetimin denetiminin minimuma indirilmesi konularındaki gelişmeler, halkın karar alma süreçlerine katılımıyla paralel olarak ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda, 1992 yılında oluşturulan Avrupa Kentsel Şartı, Avrupalı yerel halka bir dizi hak sunmaktadır. Bu haklar arasında güvenlik, sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, ulaşım, sağlık, spor ve dinlence, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, işlevsellik uyumu, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, mal ve hizmetlere erişim, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası iş birliği, finansal yapı ve mekanizmalar, eşitlik bulunmaktadır (Mimarlar Odası Ankara Şubesi Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu, 2023). Burada halkı ilgilendiren her konuda halkın doğrudan katılımını sağlayan düzenlemenin teşvik edildiği görülmektedir. Böylelikle yerel halkın haklarının daha güçlü biçimde gündeme gelmesi mümkün olmuştur. Avrupa Kentsel Şartı kentli hakları konusunda bir başlangıç olarak görülmektedir.

Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan Avrupa Kentsel Şartı, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik ilkelerden oluşmaktadır. Şartın yerel yönetimlere yönelik hedefleri şu şekildedir:

- Başarılı kent yönetiminin temel ilkelerini belirleyerek, geleceğe yönelik kentli hakları sözleşmesinin temel ilkelerini ortaya koymak,
- Kent yaşamının kalitesini artırmak,
- Kent yönetimini kolaylaştırmak amacıyla el kitabı oluşturmak,

- Birçok ülkede uygulanabilir iyi bir kent yönetimi için gereken ilke ve sorumlulukları tanımlamak,
- Şartın öngördüğü ilkeleri uygulayan kentler için uluslararası ödüllere temel oluşturmak,
- Fiziksel çevre ve ilgili yasalarla ilgili yaptırımlar için Avrupa Kent Konseyi'nin katılımını sağlayarak, kent sorunlarına dair yapılan çalışmaların sonuçlarını çözümlemek (Tuğaç, 2020: 231-232).

Avrupa Kentsel Şartı son olarak 2008 yılında, "Avrupa Kentsel Şartı – 2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto" başlığı altında revize edilerek güncellenmiştir (Erim, 2008: 1). Avrupa Kentsel Şartı'nın revize edilmiş hali, Avrupa'da bulunan kent ve kasaba gibi yerleşim yerlerinin özellikle de katılım açısından, demokrasinin yeni taleplerini dikkate alan yeni bir kentsel yönetim modeli oluşturma sorumluluğu ve bu yerleşim yerlerinin toplumlarımızın fazlaca gereksinim duyduğu demokrasinin yeniden canlandırılması için birer değer olduğunu belirtilmektedir. Kentsel Şart'ta kenti ilgilendiren konularda katılım hakkının tam olarak kullanılmasının ancak yerel düzeyde gerçekleştirilebileceği kanısının geçerliliğini koruduğu teyit edilmekte ve halk meclislerinin, yerel referandumların ve halkın doğrudan katılımını sağlayan her türlü düzenlemenin teşvik edildiği görülmektedir (Erim, 2008: 27-29).

3.3.3. Gündem 21 Programı

BM Çevre ve Kalkınma Konferansı tarafından ortaya konan Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için bir eylem planı olarak kabul edilmektedir. Ancak, yerel yönetim anlayışının doğuşuna neden olan sürdürülebilir kalkınma kavramının uluslararası düzeyde tartışılması daha eski bir geçmişe dayanmaktadır.

Çevre ile kalkınma arasında denge kurulmasını ve gelecek kuşakların ihtiyaçlarına zarar vermeden günün ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan sürdürülebilir kalkınma, Gündem 21'in temelini oluşturmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının temeli, ilk olarak çevre sorunlarıyla ilgili olarak 1972 yılında Stockholm'de gerçekleştirilen BM İnsan Çevresi Konferansı'nda atılmıştır ve bu konferans Stockholm Bildirisi olarak da adlandırılmıştır. Sanayileşme süreciyle birlikte ortaya çıkan çevre sorunlarına karşı,

insanlığın kurtuluşu için çevre ve ekonomik kalkınma arasında önemli bir köprü oluşturularak gelişmenin sürdürülebilir olması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Konferansta, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için katılımın önemi üzerinde durulmuştur (Emrealp, 2005: 13).

İlk kez çevre sorunlarının resmi düzeyde uluslararası gündeme taşındığı konferansta, çevrenin korunmasıyla ilgili olarak hem yurttaşların hem de devletin hak ve sorumluluklarını belirleyen bir belge oluşturulmaya çalışılmıştır. Ancak, ülkelerin kendilerini hukuki anlamda bağlayacak yükümlülüklerden kaçınma eğilimleri nedeniyle, öneriye ılımlı bir yaklaşım sergilenmemiş ve çoğunlukla ülkeler arasında karşılıklı taahhütlerin öne çıktığı bir sonuca varılmıştır. Yine de bu duruma rağmen Stockholm Bildirisi, ilerleyen yıllarda uluslararası çevre hukukunun gelişimine temel oluşturan bir belge niteliği kazanmıştır (Pallemaerts, 1997: 613-632).

Stockholm Konferansı'nın ardından alınan kararların uygulanmasının sonuçlarını analiz etmek ve değerlendirmek amacıyla, geleceğe dair stratejiler geliştirmek için 1983 yılında BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu kurulmuştur. Komisyon, 1987 yılında, Norveç Başbakanı Gro Harlem Brundtland'ın liderliğinde hazırlanan ve "Ortak Geleceğimiz" başlığı altında anılan "Brundtland Raporu"nu yayımlamıştır (Emrealp, 2005: 14). Raporda giderek artan çevre sorunlarının çözülmesi, çevresel gelişme ve kalkınma arasında bağ kurulması ve kalkınmanın sürdürülebilir olmasının sağlanması konuları vurgulanmıştır. Ayrıca raporda yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ile katılım konularına yer verilmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramının uygulanabilirliği konusundaki en ciddi çalışma, Gündem 21 eylem planıdır. Gündem 21 planı, Haziran 1992'de Brezilya'nın Rio şehrinde düzenlenen ve "Yeryüzü Zirvesi" olarak bilinen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu konferans, Brundtland Raporu'nda önerilenlerin küresel ölçekte bir eylem planına dönüştürülmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir. Konferansın hazırlık sürecinde BM üyesi ülkelerin yerel yönetimleri, sivil toplum kuruluşları, çeşitli kurum ve sektörlerden temsilcilerin katılımıyla ulusal komiteler oluşturulmuştur. Gündem 21 eylem planının içeriği, birçok BM tarafından düzenlenen hazırlık toplantısında belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak, gelişmişlik düzeyine

ulaşmış ve doğal kaynakları plansızca tüketen ülkeler ile henüz gelişimini tamamlayamamış, hızla kentleşme sürecinde zorlanan ve doğal kaynaklarını hızla tüketen ülkeler arasında sürdürülebilir kalkınma konusundaki görüş farklılıkları ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınma ilkesinin hayata geçirilmesinin "yerinden" çözümlerle mümkün olunabileceği konusunda bir görüş birliği oluşmuştur. Bu bağlamda, çevrenin korunmasının doğrudan katılım ve demokratikleşme ile ilgili olduğu ve bu nedenle demokratikleşmenin ve kent haklarının savunulması gerektiği açıkça ifade edilmeye başlanmıştır (Emrealp, 2005: 15).

Yeryüzü Zirvesi, geniş bir katılım ve yeni bir anlayışla yürütülen hazırlık sürecinin ardından, "sürdürülebilir kalkınma" ilkesini dünyanın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak kabul etmiştir. Buna paralel olarak 21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla mücadelede sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılabilmesine dair ilke ve eylem alanlarını belirleyen "Gündem 21" eylem planı, BM üye ülkeleri tarafından kabul görmüştür (Emrealp, 2005: 16). Gündem 21 eylem planı, "İnsanlık, tarihsel bir dönüm noktasındadır" cümlesiyle başlamaktadır. Plan, uluslararası ve ulusların içinde giderek artan işsizlik, yoksulluk, açlık, hastalık ve cehaletle ekosistemde meydana gelen kötüleşmeye dikkat çekmektedir. Tüm bu sorunlardan kurtulmanın çıkış yolu olarak ise "küresel ortaklık" kavramına vurgu yapılmaktadır.

Gündem 21, günün sorunlarına çözüm getirmeye çalışırken aynı zamanda dünyayı 21. yüzyılda karşılaşılabileceği tehditlere karşı hazırlamayı hedefler. Başarılı bir uygulama için esas sorumluluğun merkezi yönetimlerde olmasının yanı sıra, vatandaşın, hükümet dışı kuruluşlarla ve diğer gruplarla etkin bir şekilde süreçlere katılımının sağlanması gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Gündem 21'in temel prensipleri arasında ekonomi politikalarının belirlenmesi, uygulanabilir teknik ve ekonomik mekanizmaların belirlenmesi, yeni kaynakların oluşturulması, merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkisinin "yerinden yönetim" anlayışı perspektifinde güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet-dışı kuruluşlar arasında iş birliğinin ilerletilmesi ve halkın yönetime etkin katılımının sağlanması gibi öncelikler temel amaç olarak belirtilmiştir (Emrealp, 2005: 15-17). Bu çerçevede, Gündem 21 ilk olarak çevre ve kalkınma konularının birlikte ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda bugüne kadar uygulanan

politikaların sürdürülebilirlik açısından beklentilere cevap verememesi nedeniyle toplumun tüm kesimlerinin dahil edildiği bir iş birliği ve katılımın sağlanmasına vurgu yapmaktadır (Üzan, 1999: 613-632).

Gündem 21 çerçevesinde, yerel yönetimlere yönelik belirlenen hedefler dört temel başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar şunlardır (Emrealp, 2005: 19-20).

- Her ülkenin yerel yönetimlerinin, kendi belde halklarıyla katılımcı bir süreç başlatmaları ve kendi kentleri için Yerel Gündem 21 konusunda ortak bir görüş sağlamaları,
- Uluslararası topluluklarla yerel yönetimler arasında işbirliği süreçlerinin artırılması,
- Yerel yönetim birlikleri ile yerel yönetim temsilcileri arasında uyum ve işbirliği düzeyinin geliştirilmesi,
- Yerel yönetimlerin, karar alma, planlama ve uygulama aşamalarına gençleri ve kadınları etkin olarak katılmalarını teşvik ederek programlar geliştirmesidir.

Katılım anlayışı perspektifinde şekillenen Gündem 21, küresel bağlamda etkili bir biçimde çözülmeye çalışılan sorunları ele almaktadır. Ancak, Gündem 21'de ifade edilen sorunlar ve çözüm önerilerinin büyük bir kısmının yerel düzeydeki faaliyetlere dayanması, çok aktörlü bir yönetim anlayışının önemini vurgulamaktadır. Bu nedenle, Gündem 21'in yerel yönetimler açısından en önemli önerisi, ulusal düzeyde eylem planlarının hazırlanabilmesi için kaynak teşkil edecek bir yerel eylem planının oluşturulmasıdır (Toprak, 2021: 288). Bu bağlamda, Gündem 21'in 28. bölümünde "Gündem 21'in Desteklenmesinde Yerel Yönetimlerin Girişimleri" başlığı bulunmaktadır. Bu kapsamda, Gündem 21 ile 1996 yılına kadar ülkelerin yerel yönetimlerinin, kendi belde vatandaşları, yerel kuruluşlar ve özel sektörleri ile birlikte belde sorunlarını tespit ederek "Yerel Gündem 21"lerini oluşturmaları kararı alınmıştır (Ökmen ve Parlak, 2012: 333).

3.3.4. Yerel Gündem 21 Programı

1992 yılında Rio de Janeiro'da gerçekleştirilen ve Yeryüzü Zirvesi olarak bilinen Rio Zirvesi'nde, Gündem 21 başlıklı eylem planında tanımlanan sorunların ve çözüm yöntemlerinin büyük çoğunluğunun yerel nitelik taşıması sebebiyle, yerel yönetimlerin bu bağlamda muhatap alınmasının büyük bir önem taşıdığı vurgulanmış ve uygulama aşamasının yerel yönetimlerin katılımıyla başarılabileceği ifade edilmiştir. Bu nedenle Yeryüzü Zirvesi'nde 21. yüzyılın gündeminin belirlenmesi amacıyla ortaya konulan Gündem 21 başlıklı eylem planında, ülkelerin kendi özgün Yerel Gündem 21'lerini oluşturmaları çağrısı yapılmıştır (Kestellioğlu, 2011: 121-140). Gündem 21 doğrultusunda oluşturulan Yerel Gündem 21 ile yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amaçlanmıştır. Yerel Gündem 21, yerel yönetimi çevre kuşatan ve kucaklayan bir ana süreç niteliğindedir (Resmi Gazete, 24.04.2007).

Yerel Gündem 21, çeşitli katılımcı mekanizmaları işin içine katarak, yerel ortaklığa dayalı 'yönetişim' anlayışını etkin kılmaya yönelik bir çaba içerir. Yerel bağlamda sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine odaklanan stratejik planların hazırlanması, uygulamanın geliştirilmesi ve yerel düzeyde farklı katılımcı mekanizmaların öngörülmesi, Yerel Gündem 21'in yapısının bir parçasıdır. Bu nedenle, Yerel Gündem 21'in hayata geçirilmesi sadece yönetim anlayışının uygulanmasına değil, aynı zamanda demokrasinin, hesap verebilirliğin, şeffaflığın, etkinliğin, insan haklarının ve benzeri yönetim kavramlarının geliştirilmesine önemli katkılarda bulunur (Emrealp, 2005: 20).

Yerel Gündem 21, ilk başta çevre ve yaşam standartlarının geliştirilmesini amaçlayan bir proje olarak doğmuştur; ancak zaman içinde, yoksullukla mücadele eden toplumun kalkınmasına kadar geniş bir alanı kapsayan uzun vadeli bir programa dönüşmüştür. Temelde, yerel yönetimlerin çabalarıyla yürütülen Yerel Gündem 21 çalışmaları, yerel bağlamda ortaklıklara ve paydaş katılımlarına dayanan, kentleri sürdürülebilir bir yaşama taşımayı amaçlayan bir yerel yönetim mekanizması olarak gelişmiştir (Bulut, 2013: 102). Bu bağlamda, belirleyici olan şey, tüm kesimlerin farklı mekanizmalar aracılığıyla yerel yönetim anlayışı perspektifinde karar alma süreçlerine katılmasıdır. Yerel Gündem 21'in öncelikleri arasında, yerel düzeyde sürdürülebilir

kalkınma sorunlarının çözümüne odaklanan stratejik planların oluşturulması ve uygulanması yer almaktadır. Bu nedenle, ortaklık temelli bir yönetim anlayışının hayata geçirilmesine vurgu yapılmaktadır.

Yerel Gündem 21, üç ana bölümden ve bu bölümlerin nasıl uygulanacağına rehberlik eden ek bir dördüncü bölümden oluşmaktadır (Özer, 2006: 29). İlk bölüm, sosyal ve ekonomik boyutlar altında yoksullukla mücadele, sürdürülebilir kalkınma için uluslararası iş birliği, insan sağlığı ve tüketim alışkanlıkları gibi konuları içermektedir. İkinci bölümde, kaynakların korunması, planlanması ve yönetilmesi, sürdürülebilir tarım ve kırsal çevrenin kalkınmasının desteklenmesi konularına odaklanılmıştır. Üçüncü bölümde ise, ana grupların rollerinin güçlendirilmesi vurgulanmıştır. Bu kısımda, kadınların, devlet dışında kalan kuruluşların, iş çevrelerinin, sanayinin, sendikaların, işçilerin ve çiftçilerin rolleri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise, üç kısımda belirtilen konuların uygulanması doğrultusunda kullanılan araçlara odaklanılmıştır. Bu kısımda, hukuki araçlar, ekonomik kaynaklar, sağlık teknolojilerinin transferi gibi konular ele alınmıştır (Özer, 2006: 29).

Yerel Gündem 21, doğrudan doğruya yerel yönetimlere tek bir çözüm reçetesi sunmak yerine, her bir yerel yönetimin kendi gündemini oluşturması için bir esneklik sağlamaktadır. Yerel yönetim bağlamında, Yerel Gündem 21'lerin gerçekleştirdiği çeşitli işlevler bulunmaktadır. Bu işlevler şunlardır (Adıgüzel, 2003: 53);

- Kent yaşamının iyileştirilmesine katkı sağlamak,
- Kent yaşamını kolaylaştırmak amacıyla projeler üretmek,
- Yerel yönetimlerin gelişimine yönelik sorun giderici yöntemler geliştirerek yerel yönetimlerin önünü açmak,
- Yerel düzeyde karar alma süreçlerine katılımı teşvik etmek,
- Daha demokratik ve katılım düzeyinin maksimum düzeyde olduğu bir anlayışın benimsenmesini sağlamak.

Bu çerçevede, Türkiye'nin Yerel Gündem 21 çalışmaları özellikle 1997 yılında İstanbul'da düzenlenen Birleşmiş Milletler Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi) ile hayata geçirilmiştir. HABİTAT II, herkes için uygun konut oluşturulması ve

insan yerleşimlerini daha güvenli, sağlıklı, adil, sürdürülebilir ve yaşanabilir hale getirme gibi uluslararası hedefleri gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, yaşanan yerlerin daha iyi koşullara kavuşturulması ve uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde eylem için yeni ortaklıkların oluşturulması tekrar gündeme getirilmiştir (Birleşmiş Milletler, İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II, 1999). Habitat II toplantılarında, Gündem 21'in daha etkili bir şekilde hayata geçirilmesinin ön koşulu olarak, yerel yönetimlerin, sivil toplum örgütlerinin ve diğer paydaşların etkin katılımına vurgu yapılmıştır (Kerman vd., 2011: 19). Türkiye'de, Yerel Gündem 21 çalışmaları özellikle Habitat II Zirvesi sonrasında hız kazanması sebebiyle Zirve büyük bir öneme sahiptir. Türkiye'de Yerel Gündem 21 çalışmaları, 1997 yılı sonunda Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) katkısıyla, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği – Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı (IULA-EMME) koordinatörlüğünde yürütülen 'Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi' ile başlamıştır (Eroğlu, 2013: 247).

Yerel Gündem 21 projesi, dört ana hedefi içermektedir. Birincisi, yerel yönetim mekanizmalarının, kendi kentlerindeki halkla bir müzakere süreci başlatarak ve Yerel Gündem 21 konusunda bir konsensüs oluşturarak etkileşimde bulunmasıdır. İkinci olarak, 1993 yılına gelindiğinde, uluslararası topluluk, yerel yönetimler arasında artan iş birliğini hedefleyen bir danışma süreci başlatmalıdır. Üçüncü hedef ise 1994 yılına gelindiğinde, yerel yönetim birlikleri ve yerel yönetim temsilcileri arasındaki uyum ve iş birliği düzeyini artırmak için tecrübe ve bilgi alışverişini geliştirmektir. Son olarak, her ülkede tüm yerel yönetimler, kadınların ve gençlerin karar alma süreçlerine katılımlarını teşvik eden programlar uygulamalı ve planlama ile uygulama süreçlerinde temsillerini sağlamalıdır. (Demir, 2008: 105).

Türkiye'de Yerel Gündem 21'i uygulayan ilk kentler; Bursa, İzmir, Antalya ve İzmit Büyük Şehir Belediyeleri olmuştur. Bu şehirler aynı zamanda Kent Konseylerinin kurulmasına öncülük etmişlerdir. Yerel Gündem 21 sürecini ve yerel yönetim anlayışını benimseyen bu yerel yönetimler, katılımcı, şeffaf, hesap vermeye ve denetime açık bir yönetim anlayışının gelişmesine öncülük etmişlerdir (Görmez ve Altınışık, 2011: 40).

3.3.5. Türkiye Yerel Gündem 21 Programı ve Aşamaları

Türkiye’ de Yerel Gündem 21 projesini beş aşamada incelemek mümkündür. Bunlar;

3.3.5.1.Birinci Aşama

Türkiye'deki Yerel Gündem 21 Programı'nın ilk aşaması, "Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi"dir. Bu proje, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından 1997 yılında imzalanmış ve 6 Mart 1998 tarihli ve 23278 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan "Milletlerarası Antlaşma" niteliğinde bir Proje Dokümanı içermektedir.

Bu projede, Küresel Ortaklık yaklaşımına dayanan Gündem 21 projesi temel alınarak, katılımcılığı ve ortaklıkları öne çıkaran bir yönetim anlayışı benimsenmiş ve yerel yönetimi destekleyen, yerel halkın emeğine dayanan, yerel yapılarla iş birliğini teşvik eden, demokratik ve katılımcı yönetime dayanan bir yönetim anlayışının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda iki ana hedef doğrultusunda eylemler gerçekleştirilmiştir. İlk hedef, Yerel Gündem 21'in ülke genelinde kavramsal tanımını ve yerel yönetim üzerindeki etkilerini tanıtmak ve yaygınlaştırmak iken, ikinci hedef proje ortağı olan kentlerde yerel grupların katılımına dayalı planlama süreçlerinin geliştirilmesi ve bu yapıların geçerlilik kazanması olarak belirlenmiştir. Bu şekilde, genel hedef Türkiye çapında Yerel Gündem 21'in tanıtımı ve yaygınlaştırılması iken, özel hedef proje ortağı kentlerde yoğunlaşan çalışmalar olmuştur. (<http://www.habitat.org.tr>, 2022).

Türkiye Yerel Gündem 21 Programının birinci aşamasında, katılımcılık ve ortaklık temeline dayanan yönetim anlayışına odaklanılmış ve bu çerçevede yerel yönetimlerin kolaylaştırıcı ve etkin rollerini desteklemeye yönelik önemli adımlar atılmıştır (UNDP-IULA, 1997). Bu bağlamda, Türkiye Yerel Gündem 21 Programının birinci aşamasında gerçekleştirilen başlıca çalışmalar şunlardır (IULA-EMME, 1997-1999);

- Yerel Gündem 21 ile ilgili olarak eğitici nitelikteki materyaller hazırlanarak basımı gerçekleştirilmiştir.
- İçişleri Bakanlığı tarafından 9 Mart 1998 tarihinde yayınlanan Gündem 21

genelgesi ile Yerel Gündem 21' lerin yasal ve kurumsal çerçevede sürdürülebilirliği desteklenmiştir.

- Yerel Gündem 21' ler yerel düzeyde koordine edilerek desteklenmesi maksadıyla proje ortağı olan şehirlerde Yerel Gündem 21 Genel Sekreterlikleri ve yerel ortaklıklara dayanan Kent Konseyleri ile buna benzer katılımcı mekanizmalar oluşturulmuştur.
- Yerel Gündem 21 Genel Sekreterlikleri öncülüğünde başta sivil toplum örgütleri ve yerel düzeyde ilgi gruplarına yönelik Yerel Gündem 21 Programı kapsamında bilgilendirici çalışmalar düzenlenmiştir.
- Yerel Gündem 21 Programı kapsamında, özellikle kadınlar ve genç kesimin kent yaşamına katılımlarını teşvik etmek amacıyla proje ortağı olan kentlerde Kadın ve Gençlik Meclisi gibi özel ilgi gruplarını içeren engelliler ve çocuk meclisi veya çalışma grupları oluşturulmuştur.

Yaklaşık olarak üç yıllık bir süreyi kapsayan Türkiye Yerel Gündem 21 programının ilk aşaması Aralık 1999 tarihinde son bulmuştur. İlk aşamanın yerel ortakları ise Büyükşehir Belediyesi olan Bursa, İzmir ve Antalya kentleri ile Ankara – Gölbaşı, Şanlıurfa – Harran, Adıyaman, Ağrı, Çanakkale ve Trabzon Belediyeleri olmuştur. Ancak programa yeni ortakların katılımı ve uygulamanın ülke genelinde yaygınlaştırılması amacıyla Ekim 1998 tarihinde proje revize edilerek 8 Şubat 1999 tarihinde Resmi Gazete' de yayınlanmıştır (Resmi Gazete, 1999-23605) Gerçekleştirilen revizyon ile beraber proje ortakları arasına Diyarbakır ve Gaziantep Büyükşehir Belediyeleri'nin yanında Afyonkarahisar, Burdur, İzmir – Çeşme, Foça, Çorum, Zonguldak, Bursa – İznik, İstanbul – Çatalca, Silivri ve Antalya – Kaş, İçel – Kızılkalesi Belediyeleri ile Kastamonu İl Özel İdaresi dâhil olmuştur.

3.3.5.2.İkinci Aşama

Türkiye Yerel Gündem 21 programının birinci aşamasını takip eden ve ikinci aşamayı oluşturan proje, "Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" Projesi'dir. Bu proje dokümanı, "Milletlerarası Antlaşma" niteliğinde olup, 22 Ocak 2001 tarihli ve 24295 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak 2000 ve 2003 yılları arasında uygulanmıştır (Resmi Gazete, 2001-24295).

İkinci aşamanın beş temel hedefi bulunmaktadır. Bunlar (Göktürk ve Sultan, 2002: 242):

1. Yerel Gündem 21 projesine katılan yerel yönetim sayısını artırmak ve yeni proje ortaklarını dahil edilen kentlerde katılımcı süreçleri oluşturmak,
2. Kentlerde eylem planlarını hazırlamak,
3. Vatandaşları bilgilendirmek ve uluslararası alanda tanıtım çalışmaları düzenlemek,
4. Yerel Gündem 21 süreçlerinin uzun vadeli sürdürülebilir destek almasını sağlamak,
5. Marmara depremi sonrası yeniden yapılanma sürecinde Yerel Gündem 21' in önemli bir işlev görmesidir.

İkinci aşamada ‘‘Türkiye’ de Yerel Gündem 21’ lerin Uygulanması Projesi’’ ne birinci aşamada yapıldığı gibi, Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı yardımlarıyla 2000 yılının başında başlanılmış ve 2003 yılında tamamlanmıştır. Projede yönetişimin güç kazanabilmesi için sivil toplumun karar alma süreçlerine katılması ile beraber yerel yatırım konularında da söz hakkına sahip olması amaçlanmıştır. Proje kapsamında her kesimin katılmaya hakkının bulunduğu meclisler (Çocuk, engelli, gençlik ve kadın meclisleri gibi), belirli konularda aktif faaliyet gösteren çalışma grupları ve kent konseyleri oluşturulmuştur.

Türkiye Yerel Gündem 21 Programının birinci aşamasında proje ortağı olan 24 kentte örnek model olarak başlayan çalışmalar ‘Türkiye’ de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması’ projesi ile 24 kente daha yayılarak proje ortağı kent sayısı 48’ e yükselmiştir. Böylelikle programın ikinci aşamasıyla beraber proje ortakları arasına Bursa, İzmir, İstanbul, İzmit, Sakarya-Adapazarı, Adana, Antalya, Mersin, Samsun ve Diyarbakır Büyükşehir Belediyeleri; Çanakkale, Yalova, Kırklareli – Babaeski, Kocaeli – Değirmendere, Kocaeli – Gebze, Bursa – İzmit, Bursa – Orhangazi, İstanbul – Silivri, Afyonkarahisar, Aydın, Denizli, Kütahya, Muğla, İzmir – Aliaga, İzmir – Çeşme, İzmir – Foça, İzmir – Ödemiş, Aydın – Kuşadası, Antakya, Burdur, Mersin – Tarsus, Isparta – Yalvaç, Nevşehir – Ürgüp, Ankara – Yenimahalle, Bolu, Çorum, Zonguldak, Ağrı, Kars,

Malatya, Van, Ağrı – Doğubeyazıt, Mardin, Şanlıurfa – Harran, Şanlıurfa – Yaylak Belediyeleri ile Kastamonu, Nevşehir ve Edirne İl Özel İdareleri' de dahil olmuştur. Ayrıca proje ortakları arasına Doğu Karadeniz, Akdeniz, Ege, GAP, Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği de dahil olmuştur (IULA-EMME, 2003: 3-4).

Birinci aşamada örnek model uygulamalarının ülke geneline şablon biçimde uyarlanması hedeflenirken ikinci aşama ile beraber Yerel Gündem 21 süreci kentlerin kendilerine özgü özellikleri ve değerleri doğrultusunda ortaya koyduğu katılımcı bir anlayış doğrultusunda yürütülmüştür. Bu anlayış doğrultusunda Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın ikinci aşamasında önemli birtakım çalışmalar hayata geçirilmiştir. Bunlar (IULA-EMME, 2003: 3-4):

- Kent Konseyi ve benzeri katılımcı oluşumlar içinde yer alan tüm paydaşların yeterli seviyede temsil edilmesine özen gösterilmesi, bireysel katılımcılar ile belirli bir gruba temsil eden katılımcılar arasındaki temsil orantısızlığının giderilmesi ve örgütsüz kesimlerle birlikte çalışma gruplarının ilgili katılımcı yapılar içinde yeterli düzeyde temsil edilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir.
- Bazı yerel yönetimler, 'Yerel Gündem 21 Evleri' girişimi ve 'mahalle merkezleri' oluşturarak Yerel Gündem 21 Programı'nın kent genelinde ve mahalle düzeyinde yaygınlaşmasını hedefleyen çalışmalar yapmıştır.
- Kadın ve gençlerin kent yaşamına katılımını sağlamak ve karar alma süreçlerine dahil etmek adına Kadın ve Gençlik Meclisi gibi yapılar oluşturulmuştur.
- Yerel Gündem 21'in proje ortağı olan kentlerde, sürdürülebilir kalkınma sorunlarına yönelik küresel eylem planı çerçevesinde yerel eylem planları oluşturulmuş ve belirlenen hedeflere doğru diğer projelerin desteklenmesi çalışmaları devam etmektedir.

3.3.5.3.Üçüncü Aşama

2004-2006 yılları arasında yürütülen ve üçüncü aşamayı oluşturan "Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planı'nın Yerelleştirilmesi Projesi" adlı proje kapsamında,

üçüncü aşamada belirlenen iki temel hedefin gerçekleştirilmesine odaklanılmıştır. Bu hedefler; kampanyalardan ve kapasite geliştirme girişimlerinden faydalanarak, yerel ve ulusal statüde Yerel Gündem 21 süreçlerinin ve mekanizmalarının kurumsallaştırılması, Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Uygulama Planı'nın yerelde teşvik edilmesi ve somutlaştırılması gayesiyle, bir "Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı başlatılması" olarak belirlenmiştir (UNDP-UCLG, 2004). Bu çerçevede alınan sonuçlar doğrultusunda, "Yerel Yönetim Reformu Paketi" içerisine Hükümet'in Acil Eylem Planı'nda yer alan "yönetişim" ve "Kent Konseyleri" kısımlarına dayalı bir şekilde Yerel Gündem 21'in uygun biçimde dahil edilmesini sağlayacak adımlar atılmasına karar verilmiştir. Bu amaçla değişen Belediye Kanunu'na eklenen 76. Madde, bu hedefe ulaşıldığını göstermektedir (Belediye Kanunu, 2005). Ayrıca, üçüncü aşama birbirini destekleyen projeleri de içermektedir. İlk proje, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından desteklenen "Türkiye'de Yerel Demokratik Yönetişimi Teşvik Amacıyla Sürdürülebilir İlişkiler Ağı Kurulması" başlıklı projedir (Emrealp, 2005: 30). Bu proje kapsamında, mevcut web sitesi etkileşimli bir yapıya sahip olacak biçimde yenilenerek ülke genelinde "Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı"nın oluşturulması hedeflenmiştir. İkinci proje ise Hollanda tarafından desteklenen "Şeffaflık için Yerel Ortaklıklar ve İş birliği Ağı Oluşturmada Kadınların ve Gençlerin Rolünün Güçlendirilmesi" başlıklı projedir. Bu proje, kadınların ve gençlerin yerel düzeyde karar alma süreçlerine ve yerel yönetişimin tüm nüfuz alanına katılımını artırmayı amaçlamaktadır.

Proje kapsamında yürütülen "Yerel Projeleri Destekleme Programı (YPDP)", yerel yönetimlerin kendi Yerel Gündem 21'lerini başlatmalarına olanak tanımış ve projelerde özellikle Kent Konseyleri, Kadın Meclisleri, Gençlik Meclisleri gibi katılımcı yapılarca düzenlenen veya desteklenen çok-ortaklı projelere öncelik verilmiştir (IULA-EMME, 2006, s. 14). Program, Birleşmiş Milletler Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (WSSD) Uygulama Planı'nın öncelikleri doğrultusunda kentlerde maddi imkansızlıkların azaltılması, yaşam kalitesinin artırılması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması hususunda öncelikli konulara odaklanmıştır.

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın üçüncü aşamasının temel projesi niteliğinde olan "Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl

Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi Projesi” iki ana hedefe odaklanmaktadır. Bunlar (UNDP-UCLG, 2004):

- Yerel bağlamda Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planı’nın teşvik edilerek somutlaştırılması amacıyla Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programının başlatılması,
- Yerel ve ulusal anlamda Yerel Gündem 21 süreç ve mekanizmalarının kurumsallaştırılmasının sağlanmasıdır.

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'na destek sağlamayı amaçlayan ve Johannesburg Uygulama Planı'ndaki küresel hedefleri yerel düzeyde uygulanabilir hale getirmeyi hedefleyen üçüncü aşama projesi (IULA-EMME, 2006, s. 15), 12 Kasım 2003 tarih/ 25287 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak başlatılmıştır (Resmi Gazete, 2003-25287). İkinci aşama ile birlikte 48 kentte gerçekleştirilen çalışmalar, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın üçüncü aşamasıyla birlikte toplamda 62 kente yayılmış ve yerel ortaklıkların büyümesine katkıda bulunmuştur. Üçüncü aşamayı oluşturan "Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi Projesi” ne dahil olan kentler şunlardır; Bursa, İzmir, İstanbul, Adana, Diyarbakır, İzmit, Samsun, Eskişehir, Sakarya-Adapazarı, Antalya ve Mersin Büyükşehir Belediyeleri; Bursa – Nilüfer, Bursa – Osmangazi, Bursa – İznik, Bursa – Orhangazi, İzmir – Foça, İzmir – Karaburun, İzmir – Ödemiş, İstanbul – Beşiktaş, İstanbul – Beyoğlu, İstanbul – Şişli, İstanbul – Zeytinburnu, Ankara – Çankaya, Ankara – Keçiören, Nevşehir – Ürgüp, Nevşehir – Mustafapaşa, Mersin – Tarsus, Malatya, Mardin, Çanakkale – Biga, Kayseri – Talas, Kırklareli – Babaeski, Ağrı – Doğubayazıt, Aydın – Kuşadası, Çorum – İskilip, Kocaeli – Gölcük, Mardin – Kızıltepe, Şanlıurfa, Nevşehir, Muğla – Dalyan, Yalova, Sinop, Çanakkale, Edirne, Erzincan, Denizli, Aydın, Kütahya, Ordu, Bingöl, Kars, Antakya, Bitlis, Manisa, Zonguldak, Afyonkarahisar, Hakkari, Trabzon ve Van belediyeleri ile Kastamonu, Uşak ve Elazığ İl Özel İdareleri’dir (IULA-EMME, 2006: 16-17).

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın üçüncü aşamasında gerçekleştirilen temel çalışmalar şunlardır (IULA-EMME, 2006: 4-9);

- 5272 Sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesinde yer alan Kent Konseyleri ve 77. Maddesinde bahsedilen belediye hizmetlerine gönüllü katılma

konularında maddelerin etkin bir şekilde uygulanabilmesi amacıyla, İçişleri Bakanlığı tarafından düzenlenecek yönetmeliklere katılımcı bir yaklaşımla katkı sağlamak üzere İzmir, İstanbul, Ankara, Antalya ve Trabzon'da Çalışma Grubu toplantıları düzenlenmiştir.

- T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) Koordinasyon Birimi ile Yerel Gündem 21 Programı Ulusal Koordinatörlüğü arasında yapılan ikili işbirliği protokolü çerçevesinde, birçok Yerel Gündem 21 ortağı olan kentler, proje teklifleri hazırlayarak teklifleri Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) Koordinasyon Birimine sunmuş ve ciddi anlamda hibe desteği almıştır.
- Yeni kentlerde Yerel Gündem 21 süreçlerinin hızlı bir şekilde başlatılması ve geliştirilmesi amacıyla, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı kapsamında edinilen deneyimleri paylaşmak için "Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler" başlıklı bir el kitabı oluşturulmuş ve basılmıştır.
- Türkiye Yerel Gündem 21 Programı kapsamında yerel düzeyde oluşturulan Kadın Meclisleri ve Gençlik Meclisleri, periyodik aralıklarla ulusal düzeyde bir araya gelerek ulusal iletişim ağlarının kurumsallaşması adına gerekli çalışmaları gerçekleştirmiştir.

3.3.5.4.Dördüncü Aşama

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı, 50'den fazla kentin ortaklık etmesiyle uzun vadeli bir programa dönüşmüş ve dördüncü aşama olan "Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi" başlığıyla 24 Nisan 2007 tarihinde Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. Bu proje, Hükümet onayıyla Resmi Gazete' de Milletlerarası Antlaşma olarak ilan edilerek, Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın yasal temelini oluşturmuştur. (UCLG-MEWA, 2009: 30).

"Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi" projesi çerçevesinde hedeflenen amaçlar doğrultusunda;

- Ulusal ve yerel düzeyde BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin yerelleştirilmesi ve yerel yönetişimin teşvik edilmesi amacıyla, yerel düzeyde “Kentimiz BM

Binyıl Kalkınma Hedeflerini Destekliyor’’ kampanyası başlatılmıştır.

- Yerel yönetimler ve Kent Konseylerinin Binyıl Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi konusundaki mevcut imkan ve kapasitelerinin artırılması amacıyla, yerel yönetim ağlarının geliştirilmesi ve özümsemesi hedeflenmiştir.
- Binyıl Kalkınma Hedeflerinin yerel düzeyde uygulanabilirliğinin sağlanması amacıyla, destek, izleme ve değerlendirme mekanizmalarına işlerlik kazandırılarak geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Türkiye Yerel Gündem 21 Programının dördüncü aşaması olan ‘‘Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi’’ projesine dahil olan yerel yönetimler; İstanbul, İzmir, Bursa, Diyarbakır, Antalya, Kocaeli, Mersin, Adana, Eskişehir ve Adapazarı Büyükşehir Belediyeleri; Çanakkale, Trabzon, Malatya, Zonguldak, Mardin, Sinop, Nevşehir, Manisa, Denizli, Van, Kars, Yalova, Tokat, Adıyaman, Batman, Düzce, Hakkari, Afyonkarahisar, Erzincan, Bitlis ve Hatay – Antakya, Balıkesir – Bandırma, Eskişehir – Tepebaşı, Bursa – Mudanya, Bursa – Mustafakemalpaşa, Bursa – Yenişehir, Bursa – Nilüfer, Bursa – Osmangazi, Bursa – İzmit, Bursa – Orhangazi, İzmir – Karaburun, İzmir – Mordoğan, İzmir –Ödemiş, İstanbul – Bağcılar, İstanbul – Sarıyer, İstanbul – Tuzla, , İstanbul – Bakırköy, İstanbul – Beşiktaş, İstanbul – Şişli, İstanbul – Zeytinburnu, Ağrı – Doğubayazıt, Muş – Malazgirt, Çanakkale – Gölbaşı, Antalya – Alanya, Bitlis – Tatvan, Nevşehir – Göreme, Nevşehir – Kaymaklı, Aydın – Kuşadası, Mardin – Kızıltepe, Antalya – Alanya, Tekirdağ – Çorlu, Ankara – Çankaya, Hakkâri – Yüksekova, Kırklareli – Babaeski, Mersin – Tarsus, Ordu – Ünye, Kocaeli – Gölcük, Van – Bostaniçi, , Nevşehir – Ürgüp ve Nevşehir – Mustafapaşa Belediyeleri ile Uşak İl Özel İdaresi’dir (UCLG-MEWA, 2009: 25-26).

Türkiye Yerel Gündem 21 Programının dördüncü aşaması kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar şu şekildedir (UCLG-MEWA, 2009: 4-7);

- Kent Konseyi Yönetmeliği Resmi Gazete’de yayınlanmadan önce, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün daveti üzerine, son bir kez incelenerek yönetmeliğe netlik kazandırılmıştır.

- Türkiye Yerel Gündem 21 Programı çerçevesinde Kent Konseyleri tarafından kurulan Gençlik Meclislerinin oluşturduğu Ulusal Gençlik Parlamentosu'nda milletvekili seçilme yaşının 30'dan 25'e indirilmesine yönelik "Seçilmek İstiyorum Kampanyası" düzenlenmiş ve anayasa değişikliği ile milletvekili seçilme yaşı 30'dan 25'e indirilmiştir,
- Özellikle Gençlik ve Kadın Meclislerinin ulusal düzeyde ağlarının kurumsallaşması ve kentlerin birbirleriyle bilgi ve tecrübelerini paylaşması amacıyla belirli aralıklarla zirveler düzenlenmiştir.
- Kent Konseylerinin bilgilendirilmesi ve kapasitelerinin artırılması amacıyla İzmir, İzmir – Konak, Bursa, Bursa – Osmangazi, Aydın – Kuşadası, Van, Çanakkale, İstanbul – Bakırköy, Mersin – Tarsus, Eskişehir, Van, Denizli, Bitlis ve Adana illerinde bilgilendirme çalışmaları düzenlenmiştir.
- Programa ortak olan kentlerin katkıları doğrultusunda hazırlanan ilk taslağıyla Kent Konseyi Yönetmeliği, 8 Ekim 2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

3.3.5.5.Beşinci Aşama

Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın beşinci aşamasını oluşturan "Kent Konseyleri' nin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi," dördüncü aşamanın devamı niteliğindedir ve Kent Konseylerinin yürüttüğü çalışmaların pekiştirilmesi, kapasitelerinin artırılması ve kurumsallaşmalarının sağlanması amaçlanmaktadır. Beşinci aşamanın hedefleri şunlardır (UNDP-UCLG, 2009);

- Kent Konseyleri için hem kendi içinde hem de farklı Kent Konseyleri arasında iletişim ağlarının güçlendirilmesine yönelik destek sağlanması; iletişim, bilgi akışı ve iş birliklerinin geliştirilmesi,
- Yerel Gündem 21 süreçlerinin Kent Konseyleri bünyesinde yürütülmesi ile ilgili çalışmaların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına dair geliştirici adımların atılması,
- Kent Konseylerinin mevcut kapasitelerinin geliştirilerek güçlendirilmesi

amacıyla yerel düzeyde demokratik yönetim uygulamalarının geliştirilerek özümzenmesinin sağlanmasıdır.

Türkiye Yerel Gündem 21 Programının dördüncü aşaması olan “‘Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi” projesi kapsamında yürütölen “Kentimiz Binyıl Kalkınma Hedeflerini Destekliyor!” kampanyası Türkiye Yerel Gündem 21 Programının beşinci aşamasında da devam ettirilmiştir. Bu kampanyaya ve Türkiye Yerel Gündem 21 Programına kendi karar alma organları aracılığıyla almış oldukları kararlar neticesinde dahil olan yerel yönetimlerin sayısı 75’ e yükselmiştir. Beşinci aşama olarak nitelendirilen bu aşamaya dahil olan yerel yönetimler Adana, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Mersin ve Adapazarı Büyükşehir Belediyeleri; Adıyaman, Afyonkarahisar, Batman, Bitlis, Çanakkale, Denizli, Düzce, Erzincan, Hakkâri, Antakya (Hatay), Kars, Malatya, Manisa, Mardin, Nevşehir, Sinop, Tokat, Trabzon, Van, Yalova ve Zonguldak, Ağrı – Doğubayazıt, Ankara – Çankaya, Antalya – Alanya, Aydın – Kuşadası, Balıkesir – Bandırma, Bitlis – Tatvan, Bursa – İznik, Bursa – Mudanya, Bursa – Mustafakemalpaşa, Bursa – Nilüfer, Bursa – Osmangazi, Bursa – Orhangazi, Bursa – Yenişehir, Çanakkale – Gülpınar, Diyarbakır – Silvan, Eskişehir – Tepebaşı, Hakkâri – Yüksekova, İstanbul – Bağcılar, İstanbul – Bakırköy, İstanbul – Beşiktaş, İstanbul – Beylikdüzü, İstanbul – Sarıyer, İstanbul – Silivri, İstanbul – Şişli, İstanbul – Tuzla, İstanbul – Zeytinburnu, İzmir – Karaburun, İzmir – Ödemiş, İzmir – Seferihisar, Kırklareli – Babaeski, Kocaeli – Gölcük, Mardin – Kızıltepe, Mersin – Akdeniz, Mersin – Tarsus, Muş – Malazgirt, Nevşehir – Göreme, Nevşehir – Kaymaklı, Nevşehir – Mustafapaşa, Nevşehir – Ürgüp, Ordu – Ünye, Tekirdağ – Çorlu ve Van – Bostaniçi Belediyeleri ile Uşak İl Özel İdaresi’dir (UCLG-MEWA, 2010: 25).

1 Ekim 2009 tarihinde başlayan Türkiye Yerel Gündem 21 Programının beşinci aşaması, uzun süredir devam etmesi ve Türkiye Yerel Gündem 21 Programının son aşaması olması açısından büyük öneme sahiptir. Bu aşamada düzenlenen eğitim ve bilgilendirme toplantıları, Kent Konseylerinin kurumsallaşmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda Yerel Gündem 21 uygulamalarının Kent Konseyleri bünyesinde sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla bir çıkış planı geliştirilmesi hedeflenmektedir.

3.4. TÜRKİYE’DE KENT KONSEYLERİNİN OLUŞUM SÜREÇLERİ

Türkiye’de Kent Konseylerinin oluşum sürecinde, Türkiye’nin Yerel Gündem 21 ile tanışması ve 2006 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan 5393 Sayılı Belediye Kanunu ile Kent Konseyleri Yönetmeliği, Kent Konseylerinin hukuki statüye sahip olması açısından önemli bir yerde durmaktadır (Yeşildal, 2014: 100). 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyleri Yönetmeliği, 08.10.2006 tarihinde yürürlüğe girdiğinde, başlangıçta merkezi bir yapıda olan Kent Konseyleri, 06.06.2019 yılında yürürlüğe giren yönetmelikle yerel bir pozisyon kazanmıştır. Yönetmelik toplam 18 madde ve bir geçici maddeden oluşmaktadır. Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 süreçleri sonucunda oluşturulan Kent Konseyleri, demokrasinin yerel düzeyde gerçekleştirilmesini hedefleyen yapılar olmuştur. Çünkü Kent Konseyleri toplumun her kesimine katılım imkanı sunmaktadırlar (Resmi Gazete, 2019-30782).

Kent Konseyi Yönetmeliği’nde yer alan 'Tanımlar' başlığı, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun belirlediği çerçeveyi güçlendirmekte ve çeşitlendirmektedir. Kent Konseyi Yönetmeliği’nin 4. maddesine göre; 'Kent konseyi: Merkezi ve yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, problemlerinin, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde belirlendiği, tartışıldığı, problemlere dair çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşının esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını' ifade eder (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 1). Gündem 21 ve Yerel Gündem 21 süreçleri sonucunda ortaya çıkan kent konseyleri, yerel yönetim ve sağladığı toplumun her kesiminden katılım imkânı ile demokrasinin yerelde gerçekleştirilmesini hedefleyen yapılar olarak ön plana çıkmıştır.

3.4.1. Yerel Gündem 21 Kapsamında Türkiye’ de Kent Konseylerinin Oluşturulması

Türkiye’de 1997 yılında başlayan 'Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi,' Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Daimî Temsilciliği ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı’nın (JULA-EMME) katkılarıyla hayata geçirilmiştir (Köseoğlu, 2011: 324-336).

Projenin I. aşaması, 1997-1999 yılları arasında 23 kentin dahil olduğu bir süreci kapsamıştır. Bu aşamanın temel amaçları; Yerel Gündem 21 tanımının ülke ve bölgesel düzeyde tanıtılması, yerel yönetim üzerindeki etkisi ve tepkilerinin açıklanması, pilot kentlerde farklı sektörlerin katılımını sağlayacak oluşumların gerçekleştirilmesi ve bu oluşumlara işlevsellik kazandırılması olarak belirlenmiştir (Kerman vd., 2011: 19).

1999 yılında tamamlanan I. aşama başarılı bir şekilde sonuçlanmış ve ardından yaklaşık 3 yıl sürecek olan 'Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması’ başlıklı II. aşama 2000 yılında başlamıştır. Bu aşamada özellikle Johannesburg Zirvesi’nde Türkiye’nin Yerel Gündem 21 uygulamalarının diğer ülkeler tarafından örnek alınabilir düzeyde olduğu vurgulanmıştır. UNDP tarafından, Türkiye YG-21 Programı’nın dünyadaki en iyi yerel yönetim uygulamalarından biri olarak kabul edilmesinin sırrı, kamu kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum paydaşlarının yerel karar alma süreçlerine etkin bir şekilde dahil olmaları ve bu süreçleri geliştirmeleridir. Kent Konseyleri’ nin katılımıyla, kente sahip çıkma, karar alma süreçlerine aktif katılım ve çözüm arayışlarında ortaklık ilkeleri perspektifinde, kentleri sürdürülebilir bir geleceğe taşıyan bir yapı oluşturulmaya çalışılmıştır (Kerman vd., 2011: 19).

Yerel yönetimlerin, kentte yaşayan vatandaşların ihtiyaçlarına odaklanarak Yerel Gündem 21 Programlarını hazırlamalarını ve uygulamalarını teşvik etmek amacıyla sivil toplum unsurlarının karar alma süreçlerine dahil olmasını ve yerel seviyede yapılacak yatırımlarda söz sahibi olmasını güçlendirmek üzere düzenlenen ikinci aşama kapsamında, projeye kadın, çocuk, gençlik gibi farklı kesimlerin dahil olabileceği faaliyet alanları, çalışma grupları ve kent konseyleri oluşturulmuştur (Emrealp, 2005: 30). Bu bağlamda, katılımcı yerel yönetimlerin sayısını artırmak amacıyla birçok alt proje hayata geçirilmiş ve proje ortağı olan yerel yönetimlerin sayısı 50’yi aşmıştır. Sonuç olarak, Yerel Gündem 21 uygulamaları, proje çerçevesinden çıkarak uzun soluklu bir program halini almıştır (Ökmen ve Görmez, 2009: 109-129). Gerçekleştirilen uygulamaların olumlu yönde ivme kazanmasıyla Türkiye’de en uzun süre proje formatında uygulanan Yerel Gündem 21’in ikinci aşaması sona ermiş ve üçüncü aşama devreye girmiştir (Soygüzel, 2012: 14).

Yerel Gündem 21'in III. aşaması, 'Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Bin Yıl Bildirgesi ve Johannesburg Uygulama Planının Yerleştirilmesi' başlığıyla uygulamaya konulmuştur. Türkiye Yerel Gündem 21 Programı'nın üçüncü aşamasının temel amaçları; ulusal ve yerel düzeyde Yerel Gündem 21 Programı'nın süreç ve mekanizmalarının kurumsal bir yapıya dönüşmesi, Binyıl Bildirgesi Hedefleri ile WSSD Uygulama Planı'nın yerel düzeyde özendirilmesi ve somutlaştırılması amacıyla bir Yerel Gündem 21 Küçük Ölçekli Hibeler Programı'nın başlatılmasıdır (Arar, 2022).

Programın 'Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleşmesi' başlığını taşıyan dördüncü aşamasında ise 1997-2005 yılları arasında süren sürecin elde ettiği kazanımlara süreklilik kazandırmak amaçlanmıştır. Dördüncü aşamanın temel hedefi; ulusal ve yerel düzeyde Binyıl Kalkınma Hedeflerinin yerellere yayılmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda, yerel yönetişimi teşvik etmek amacıyla 'Kentimiz BM Binyıl Kalkınma Hedeflerini Destekliyor' şeklinde bir kampanya başlatılması öngörülmüştür. Ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun Kent Konseyleri ile ilgili 76. maddesi ve ilgili yönetmelik çerçevesinde, 2008 yılına kadar farklı gelişmişlik düzeyine, özelliğe ve coğrafi konuma sahip olan 150 yeni kentte kent konseylerinin kurulması için teknik destek ve katkı sağlanması da diğer önemli yöntemler arasında yer almaktadır (Arar, 2022).

Programın V. aşaması; 'Kent Konseylerinin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi'dir (Emrealp, 2005: 30).

Türkiye'de 1997 yılı itibariyle uygulamaya konulan Yerel Gündem 21'ler ile birlikte tüm ilgili kesimlerin karar alma süreçlerine ve uygulama süreçlerine dahil olduğu yeni bir yönetim modeli ortaya çıkmıştır (Adıgüzel, 2003: 52). Oluşan bu modelin temelinde yer alan kent konseyleri, kent ile bütünleşen ve kente sahip çıkan, karar alma süreçlerine aktif katılımı, sorunların çözümünde ortaklık temelinde kentleri sürdürülebilir bir geleceğe taşımayı hedefleyen bir ortaklık yapısı olarak şekillenmiştir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 9).

3.4.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve Kent Konseyleri

5393 sayılı Belediye Kanunu, kent yönetimiyle ilgili bir dizi önemli yenilik getirmiştir. Bu yeniliklerin en önemlisi, belediyelerin katkılarıyla kent konseylerinin oluşturulmasının zorunlu hale getirilmesidir. Bu değişiklik, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nu düzenleyen mevcut yasada, yeni bir yönetim anlayışını benimsemek perspektifiyle yapılan zorunlu değişiklikler sonucunda 13 Temmuz 2005'te kabul edilmiştir (Belediye Kanunu, 2005).

Yerel Gündem 21 çalışmaları kapsamında daha önce resmiyet kazanmamış ancak alternatif oluşumlar olarak ortaya çıkmış olan ve halk meclisi, danışma meclisi, kent parlamentosu gibi adlandırmalarla anılan kent konseyleri, 5393 sayılı Belediye Kanunu ile hukuki açıdan resmi bir yapıya kavuşmuştur (Bülbül, 2009: 70). Kanunun 76. Maddesi'nde, kent konseylerinin amaçlarına odaklanarak şu şekilde bir tanım yapılmıştır: "Kent konseyinin, kent yaşamında; kentin geleceğe yönelik hedeflerini geliştirmeyi, hemşerilik bilincini güçlendirmeyi, kentin hak ve hukukunu korumayı, sürdürülebilir kalkınmayı, çevreye duyarlılığı, yardımlaşma ve dayanışmayı, şeffaflığı, hesap sorma ve verme süreçlerini, yönetime katılımı ve yerinden yönetim esaslarını hayata geçirmeye çalışmak" şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler, kamu kurumları ve kuruluşları ile muhtarların temsilcilerinden oluşan kent konseylerinin faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde yürütebilmesi için belediyelerden yardım ve destek sağlanmaktadır. Kent konseyi toplantılarının alınan kararları ve oluşan görüşler, belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Bu durum, kent konseyi kararları için doğrudan yaptırım içeren kararlar olmamakla birlikte, belediye meclisinin gündemine alınması şartının, belediyelere önemli sorumluluklar yüklediği bir düzenleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent konseylerinin çalışma usul ve esasları ise İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

5393 sayılı Belediye Kanunu öncesinde, kent konseyi kavramı farklı isimlerle uygulamada yer almış olmasına rağmen, kanunla birlikte ilk defa resmi bir tanım kazanmıştır. Bu nedenle, yerel yönetişimin bir uygulama aracı olan 5393 sayılı Belediye Kanunu önemli bir belirleyici olarak ortaya çıkmaktadır. Kanun, yerel yönetişimi

gerçekleştirmeye yönelik bir içerikle donatılmış olup, katılımcı mekanizmaların oluşturulması açısından da önemli bir konumda bulunmaktadır. Bu çerçevede, kanunun 13. Maddesi'nde yer alan "Herkes yaşamış olduğu beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından faydalanma hakları vardır" ifadesiyle, belde sınırları içinde yaşayan herkesin belediye kararlarına katılma, bilgi edinme ve belediye hizmetlerinden yararlanma hakları olduğu vurgulanmaktadır. Bu hüküm, hemşerilerin belediyelerinin karar ve hizmetlerine katılım hakları konusunda yargıya başvurma hakkına da işaret etmektedir. Bu bağlamda, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, yerel yönetişimi etkin bir şekilde hayata geçirmeye yönelik bir içeriğe sahip olduğu açıkça görülmektedir.

3.4.3. Kent Konseyleri Yönetmeliği

03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76'ncı maddesi, kent konseylerinin katılımcılarını tanımlarken kalan detayların yönetmelikle düzenleneceğini belirtir. Bu doğrultuda, 08.10.2006 tarihinde hazırlanan 26313 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ancak, uygulamada yaşanan sorunlar nedeniyle yönetmelik, 6 Haziran 2009'da revize edilerek 27250 sayı ile tekrar yayımlanmıştır. Yönetmelik, kent konseylerinin kuruluşu, organları, içyapısı, üye, toplantı ve görüşme usullerini içeren 18 madde içermektedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 1-9).

Yönetmeliğin ilk maddesinde Kent Konseyi'nin amacı "Kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir." şeklinde tanımlanmıştır (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 1-9). Yönetmeliğin belirlemiş olduğu amaçlardan da anlaşılacağı üzere ilk olarak katılım merkezli ve kent hakları ile ilgili genel amaçlardan bahsedilmektedir.

Yönetmeliğin dördüncü maddesinde ise kent konseylerinin tanımı “Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin ve problemlerinin sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde belirlendiği bununla ilgili olarak problemlerin tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşının esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmalarını ifade eder.” şeklinde yapılmıştır. Ayrıca dördüncü maddede, belediye, kent konseyi, meclisler, çalışma grupları ve YG21 programı ve yönetişimi içeren mekanizmalar da belirtilmiştir.

Kent konseylerinin çalışma ilkeleri, YG21 süreçleri ile ilişkilidir, bu durum Yönetmeliğin 7. maddesinde açıkça ifade edilmiştir. Bu çerçevede, kent konseyleri belirli ilkeler ışığında çalışmaktadır. Bu ilkeler (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 2):

- YG 21 programı çerçevesinde kente sahip çıkma, aktif katılım ve sorunların çözümünde ortaklık ilkeleriyle, kentlerin yaşanılabilir bir geleceğe ulaşmasına katkıda bulunmak,
- Türkiye'nin imzaladığı ve onayladığı Birleşmiş Milletler Zirveleri ile diğer Uluslararası Sözleşmelerde kent ve kent hayatına ilişkin temel ilkeleri hayata geçirmek,
- Kent vizyonunu geliştirmek, hemşerilik bilincini güçlendirmek, kentin hak ve hukukunu korumak, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, şeffaflık, hesap verme ve hesap sorma, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini ön planda tutmak,
- Kent konseyi olarak uluslararası gelişmeleri ve ülke koşullarını gözeterek, tarafsız bir biçimde görüş ve öneriler oluşturmak,
- Katılımcılığı ve ortak aklı esas alan, değişim ve yeniliklere önceden öncülük ederek sonuca yönelik bir çalışma kültürünü benimsemektir.

Yerel Gündem 21 Programı, Türkiye'de kurulan kent konseylerinin oluşumunda temel bir yapı taşıdır. Ayrıca, Yerel Gündem 21 Programının Türkiye'de uygulandığı dönemlerde kurulan kent konseyleri, çalışmalarını tüzüklerle yönetmişlerdir. Ancak, Kent Konseyi Yönetmeliği'nin oluşturulmasının ardından her kentin kendi durumlarına uygun düzenlemeleri yapabilmesi için yönerge adı altında bir esneklik sağlanmıştır (Karabulut, 2009: 61).

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 5. maddesinde, kent konseylerinin oluşum koşulları belirtilmiş ve kent konseylerinin gerçekleştireceği ilk toplantının önemi vurgulanmıştır. Bu toplantıda, kent konseyi üyelerine amaçlar ve planlanan çalışmaların doğru bir şekilde aktarılması, kent konseyinin kent ölçeğinde bir yapı olduğu ve kent halkının yerel yönetime katılmasının önemini vurgulamak ve iyi uygulama örneklerine yer vermek önemlidir (Resmi Gazete, 06.06.2009).

Kent Konseyleri tarafından alınan kararların bağlayıcı olmadığı ve bir görüş olarak ifade edilebileceği Belediye Kanunu'nda belirtilmiştir. Kent Konseyi Yönetmeliği de bu hususa yer vermiştir. Kent konseylerinin alacağı kararların belediyeler açısından tavsiye niteliğinde ve yol gösterici olabileceği belirtilmiştir. Kent konseyi görüşlerinin belediye meclisleri tarafından değerlendirilebileceği, ancak bu görüşlerin hukuki anlamda bağlayıcılığı olmadığı ifade edilmiştir. Kent konseyleri, alınan kararları doğrudan uygulama yetkisine sahip olmasa da, belediye meclislerinin gündemine alınması şartıyla, belediyelere önemli sorumluluklar yüklemektedir (Kuluçlu, 2011: 182-187). Kent Konseyi kararları doğrudan yaptırım içermese de, bu kararların belediye meclisi gündemine alınma şartı, kent yönetiminde öncelik taşıyan belediyelere bir yükümlülük getirir. Bu durum, kent konseyi kararlarının hukuki bir temele dayandırılmasını sağlar; çünkü hem katılımcılar arasında dolaylı bir birlikteliği hem de alınan kararların doğrudan ilişkisi bağlamında önemli bir rol oynar (Yeşildal, 2014: 100).

Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 9. maddesinde kent konseyinin oluşum yapısı belirtilmiştir. Konsey, genel kurul, yürütme kurulu, meclisler, çalışma grupları ve başkandan oluşmaktadır. Kent konseyi başkanı, genel kurula ve yürütme kuruluna başkanlık etmektedir. Ayrıca, genel kurul ve yürütme kurulu tarafından seçilen konsey başkanı dışında meclis başkanları da bulunmaktadır. Kadın ve gençlik meclisleri başkanları, yürütme kurulunun doğal üyeleri olarak belirtilmiştir. Kent konseyinde genel sekreterlik bulunmakta ve sekreterlik bir koordinatör olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2022).

Kent konseyleri, kentteki her kesimi temsil eden bir sivil yapı oluşturarak demokratik katılım düzenini güçlendirmeyi amaçlar. Bu bağlamda, kent konseylerinin

üyeleri çeşitli kurum ve kuruluşlardan gelmektedir. Kent Konseyi Yönetmeliği'nin 8. maddesi, bu temsiliyeti ayrıntılı bir şekilde tanımlar. Bu çerçevede Kent Konseyi üyeleri aşağıda belirtilen kişi, kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşur(Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 2):

- Mahallin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi,
- Belediye başkanı veya temsilcisi,
- Sayısı 10'u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri,
- Mahalle sayısı 20'ye kadar olan belediyelerde tüm mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam muhtar sayısının yüzde 30'unu geçmemek ve 20'den az olmamak üzere kendi aralarından belirleyecekleri temsilcileri,
- İlgili beldede teşkilat yapısını oluşturmuş olan siyasi partilerin temsilcileri,
- Üniversitelerden ikiden fazla olmamak kaydıyla en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci,
- Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri,
- Kent konseyince kurulan meclis ve çalışma gruplarının birer temsilcisi.

Kent konseylerinin temel görevlerine ilişkin tanımlamalar Yönetmeliğin 6. Maddesinde belirtilmiştir. Bunlar (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 1-2):

- Yerelde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ile ortak yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamak,
- Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması ve bu konuda meydana gelen sorunların çözümüne yönelik planların hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlamak,
- Kente dair temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir aklın oluşturmaya katkıda bulunmak,

- Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımcılığı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek, kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek,
- Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunarak sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek, sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak,
- Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma süreçlerinde aktif rol almalarını sağlamak,
- Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak, kent konseyinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamaktır.

Kent konseylerinin mali yapısı, konseyin işleyişi ve temel gereksinimlerini karşılamak adına büyük önem arz etmektedir. Bu konudaki düzenlemeler, 8 Ekim 2006 tarihinde yayımlanan yönetmelikte belirgin bir hüküm içermemekteyken, 6 Haziran 2009 tarihinde revize edilen yönetmelikte, "Kent konseylerinin mali yapısı Madde 16/A-(1) Belediyeler, kent konseylerine, bütçelerinde ödenek ayırmak suretiyle ayni ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar" şeklinde bir ifadeye yer verilmiştir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 1-9). Bu maddeyle birlikte kent konseylerinin finansmanının, belediyelerin bütçelerinden ayıracakları ödeneklerle karşılanacağı açıkça belirtilmiştir. Bu durum, kent konseylerine mali yönden güçlü bir destek sağlama noktasında önemli bir adım olarak görülmekle birlikte, kent konseylerinin hala belediyelerin birer uzantısı veya bağımlı örgüt olarak algılanmasına neden olmaktadır. Ayrıca, merkezi ve yerel yönetimlerin kent konseylerine yeterli desteği sağlamaması konusunda yapılan eleştiriler de dikkate alınmalıdır. Bu eksiklikler, kent konseylerinin bağımsız ve etkili bir şekilde çalışmasını engelleyebilir (Kent Konseyi Yönetmeliği, 2006: 1-9).

3.4.4. Kent Konseylerinin Mevcut Yapısı

Kent konseyleri, belediyelerin bulunduğu yerlerde yerel seçim sonuçlarını takiben üç ay içinde kurularak merkezi yönetimi, yerel yönetimi, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları gibi paydaşları bir araya getiren temsilcilerden oluşan bir ortaklık anlayışını benimser. Kent konseylerinin öncelikli görevleri arasında hemşehrilik bilincinin inşa edilmesi ve kent vizyonunun geliştirilmesi bulunmaktadır. Bu nedenle, kent konseyleri kentin hak ve hukukunu koruma, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme, şeffaflık, hesap verebilirlik, sosyal yardımlaşma, çevresel kalkınma gibi konularda öncelikli olarak faaliyet gösterir.

Kent konseylerinin güçlendirilmesi ve desteklenmesi amacıyla ulusal ve bölgesel düzeyde oluşumlar ortaya çıkmıştır. Türkiye genelinde 200'den fazla kent konseyi kurulmuştur. Ulusal veya bölgesel Kent Konsey Birlikleri, kent konseylerini güçlendirmeyi, kurumsallaşmalarına destek olmayı ve iş birliği ile iletişim çerçevesinde konsey sayılarını artırarak kent konseylerinin bulunmadığı yerlerde kurulmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Ülke genelinde mevcut belediye sayısı 1397 adet olmasına rağmen kurulan kent konseyi sayısı düşüktür. Kent konseyleri kuruldukları kentin büyüklüğüne göre de değişiklik göstermektedir. Büyük kentlerde çok sayıda kuruluşun temsil edildiği konseyler bulunmaktadır. Bu konseyler çalışmalarını hazırlamış oldukları yönergeler doğrultusunda yürütmektedirler. Konseylerin önemli özellikleri arasında ise kentlerin ihtiyaç duyduğu hizmetlerin tartışılarak çözümlerin üretilmesi bulunmaktadır. Kent konseylerinin bu husustaki amacı ise yerel yönetimlere hizmete yönelik katkı sağlamaktır. Belediyeler, eksik sunulan veya ihtiyaç duyulan hizmetleri, bu hizmetleri talep edenlerin katılımıyla belirleyerek çözümler üretmeyi amaçlamaktadır. Belediyeler, halkın aktif katılımı ve imece anlayışıyla karşılaşılan zorlukları aşarak, yaşanabilir, çağdaş ve dayanışma içinde bir kent oluşturmayı hedeflemektedir (Emrealp, 2005: 68). Kent konseyi, paydaşları açısından her kesimden katılım sağlanan bir yapı olduğu için, kentin sorunlarına bilimsel olarak bakılmasına da imkan sağlamakta, herkesi ortak bir paydada ve kararda birleştirmeyi hedeflemektedir.

Kentlerin kapasite ve büyüklüklerine bağlı olarak bazı yerlerde sayıca fazla kuruluşun temsil edildiği konseyler kendilerine ait yönergeler oluşturarak çalışmalarını bu yazılı metinler ışığında yürütmektedirler. Kent konseyleri kentin kalkınmasına hususunda önceliklerin tanımlanarak tartışıldığı ve sorunlara çözümler arandığı demokratik yapılar olarak işlev görmektedirler. Amaç ise yönetimlere katılımın ve yönetim sistemlerinin bilinen yetersizliklerinin aşılmasını sağlayarak kuruluşlar ile semt temsilcilikleri aracılığıyla kent halkının ihtiyaçlarını belirleyip çözümler üreterek belediye imkansızlıklarını halkın katılımı ile beraber yaratılacak olan imece ile aşabilmek; yaşanılabilir, çağdaş ve dayanışma içerisinde bir kent oluşturabilmektir (Emrealp, 2005: 68). Kent konseylerinde kente dair öncelikli sorunlar gündeme alınarak çözüm arayışlarına girilmektedir. Konsey oluşturmuş olduğu çatı içerisinde her kesimden katılıma imkân tanıyan bir özelliğe de sahiptir. Bu sebeple kentin sorunlarına bilimsel açıdan çözümler bulunması hususundaki çabalar da ortak bir çatı altında buluşmak ve ortak akıl oluşturma gayesini de ortaya çıkarmaktadır. Birlikte yönetme ve hep birlikte yaşama kültürünü geliştirmeye yönelik gösterilen çabalara bu tür yapılar katkı sağlayabilmektedir.

3.4.5. Kent Konseyleri Alanında Yapılan Çalışmalar, Araştırmanın Literatüre Katkısı ve Önemi

Araştırma kapsamında yapılan incelemede, Türkiye'de kent konseyi üzerine yazılmış elli bir yüksek lisans ve dört doktora tezi olduğu belirlenmiştir. Kent konseyi konulu tezlerin yüzde 92,73'ü yüksek lisans, yüzde 7,27'si ise doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Kent konseyi üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu yüksek lisans seviyesinde yapılmıştır. Doktora seviyesinde sadece bir tez bulunmaktadır. Bu bağlamda Kent konseyinin farklı alanlarda ve toplumun çeşitli kesimlerine yönelik işlevlerinin olması, daha fazla doktora düzeyinde çalışma yapılmasını gerektirdiği görülmüştür.

Yönetişim, demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarının, lisansüstü tezlerde en sık kullanılan anahtar kelimeler olduğu görülmüştür. Ancak kent konseyi tanımlamalarında, özellikle şeffaflık, eşitlik, hukukun üstünlüğü, katılımcılık ve hesap verebilirlik gibi en vurgulanmış özelliklerin kavram olarak yeterince kullanılmadığı görülmüştür. Bu kavramlarla ilişkili olarak kent konseylerini inceleyen lisansüstü

Çalışmaların daha fazla yapılması literatüre katkı sağlayacaktır. Yapılan birçok çalışma, nitel yöntemler ve yarı yapılandırılmış görüşme teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yazılan tezlerin çoğunluğu, kent konseyi üyelerinin konseyin işleyişı hakkındaki değerdendirmelerine odaklanmıştır. Ayrıca, yapılan çalışmaların çoğunun tek bir yerde oluşturulan kent konseyinin işleyişine odaklandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda farklı bölgelerde ve farklı ülkelerdeki kent konseylerinin karşılaştırmalı analizine dayalı çalışmaların yapılması önem teşkil etmektedir.

Sosyal bilimler, disiplinler arası bir alandır, bu nedenle çalışılan konularda birden çok disiplinden etkileşim görülebilir. Örneğın, kent konseyleri üzerine elli bir yüksek lisans tezi yazılmış olabilir, ancak bunların içerikleri kendilerine özgü konuları işlemektedir. Kent konseyleri konusu altında ele alınsa da, içerikleri farklılık göstermektedir. Sosyal bilimlerde benzer konular işlenir, ancak içerikler farklılık arz eder. Bu alışma ile kent konseyleri konusu ideoloji, siyasi partiler ve kamu yönetimi gibi birçok açıdan ele alınacak ve çalışma bu alandaki diğer tezler arasında yer alacaktır. Bu alışma, literatüre ampirik bir çalışma olarak dahil olacaktır. Konu geniş olmasına rağmen, özellikle İzmir ve Bursa gibi iki kenti özel inceleme alanı yapması bakımından kendine özgü bir çalışma olacaktır. Bu alışma, konu hakkındaki bilgi eksikliğinin giderilmesi ve ilerleyen çalışmalar için referans kaynağı ve detaylı bir temel oluşturulması amacıyla önemli bir rol oynayacaktır. Özellikle bu çalışmada kullanılan nitel yöntem, nicel yöntemlere göre daha fazla emek gerektirse de bilimsel çalışmanın emek yoğunluğu sonucun ve kapsamın genişlemesine katkı sağlar. Yarı-yapılandırılmış mülakat tekniğının seçilerek nitel bir çalışma olarak tasarlanmış olması, çalışmanın bir özelliğidir. Başlangıçta daha fazla katılımcı düşünülmüş olsa da analiz için yeterli sayıda katılımcı belirlenmiş ve çalışmanın uygulama kısmı tamamlanmıştır. Bu çalışmanın literatüre sağlayacağı en büyük katkı, ülkemizde öncü olan iki kentin kent konseyleri konusundaki bilinç durumunun ve uygulamalarının tespit edilmesidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FARKLI İDEOLOJİLER İLE YÖNETİLEN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KENT KONSEYLERİNİN YÖNETİŞİM UYGULAMALARI YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI: İZMİR VE BURSA ÖRNEĞİ

Bu çalışma, nüfus bakımından farklılık gösteren ancak ekonomik, coğrafi ve kültürel açıdan benzerlikler taşıyan iki büyük şehir olan İzmir ve Bursa'nın kent konseylerini ele almaktadır. İzmir İli 1984 yılında Büyükşehir Belediyesi olarak kurulmuş olup Sosyal Demokrat ideolojiye sahip ve Cumhuriyet Halk Partisi mensubu kişilerce yönetilmektedir. Buna karşılık, 1987 yılında Büyükşehir Belediyesi olarak kurulan Bursa İli ise Sağ Muhafazakâr ideolojiye sahip görüşlerle yönetilmektedir.

İzmir ve Bursa, coğrafi olarak birbirlerine yakın olmalarına rağmen farklı kent kültürlerine sahip olan iki şehirdir. Benzer şekilde, diğer bölgeler de bu kapsamda düşünülebilir. Ancak, bu çalışma İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri kent konseyleri üzerine odaklanmıştır. İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinin Türkiye’de Kent Konseylerini kuran ilk şehirlerden olmaları, bu iki şehrin karşılaştırılmasının anlamlı sonuçlar vereceği düşüncesi sebebiyle tercih edilmiştir. İzmir ve Bursa'nın kent konseyleri arasındaki bu karşılaştırma, farklı yönetim uygulamalarının etkinliklerini anlamak ve değerlendirmek için yapılacaktır.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışma, uzun süreli bir gözlem sonucunda oluşmuştur. Günlük yaşamda, birçok yönetim unsuruyla etkileşimde bulunmaktayız; bu etkileşimlerin bazılarını haberdarız, ancak bazıları göz ardı edilmektedir. Son zamanlarda, E-Devlet ve CİMER gibi araçlar en sık kullanılan yönetim mekanizmaları arasında yer almaktadır. Özellikle CİMER, vatandaşların aktif bir rol üstlenmelerine olanak tanıyan şikayet etme, bilgi alma ve sonradan eklenen yönetim süreçlerine katılma gibi özellikleriyle önemli bir mekanizma haline gelmiştir. Sosyal medyada gündeme gelen konuların CİMER üzerinden dile getirilmesi, kamu kurumlarının gerekli adımları atmalarını sağlamaktadır. Ancak, hakların kullanımında karşılaşılan önemli sorunlardan biri de CİMER üzerinden

sorulan sorulara yasal çerçevede cevap verilerek konunun kapatılmasıdır. CİMER gibi araçlar, bilgi edinme açısından önemli olmakla beraber, şikâyet yazılarını cevaplayan kamu görevlilerinin net cevaplar yerine yasal çerçeveyi iletmeleri, bu hakkın verimli kullanılması hususunda sorun olduğu düşüncesini yaratmaktadır. Yani, teoride mevcut mükemmel bir hak, pratikte etkili bir mekanizma olmaktan uzaktır. Bu tür durumlar, verilen hakların sadece kağıt üzerinde var olup uygulamada sonuç vermeyişi gibi örneklerle düşünülerek çalışma konusu bu yönde ele alınmıştır.

Kent Konseyleri, sivil toplum ile kamu arasında önemli bir köprü olma potansiyeline sahip yönetim yapılarındandır. Ancak bazı kentlerde, kent konseyleri kağıt üzerinde var olsa da uygulamada sembolik bir rol üstlenmektedir. Bu durumun incelenmesi ve bu yapıların etkinliğiyle ilgili bir çalışma yapılması fikri, bu açıdan önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır.

İzmir ve Bursa ülkemizde Kent Konseylerinin en erken uygulanmaya başladığı iller arasında yer almaktadır. Bu iller, uzun süredir farklı ideolojik bakış açısına sahip siyasi parti temsilcileri tarafından yönetilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, uzun süredir Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından, yani Sosyal Demokrat bir ideolojiyle; Bursa Büyükşehir Belediyesi ise Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) tarafından, yani Sağ Muhafazakar parti temsilcileri tarafından yönetilmektedir. Farklı ideolojilere sahip bu iki Büyükşehir Belediyesinde faaliyet gösteren Kent Konseylerinin durumunu belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmaktadır. Kent Konseyleri, diğer birçok uygulama gibi sadece kağıt üstünde mi varlar, yoksa uygulamada aktif bir rol mü oynuyorlar? Bu sorunun net bir cevabını bulabilmek amacıyla bu çalışma üzerinde düşünülmüş ve çalışma yürütülmüştür.

Bu çalışmanın sonucunda sosyal bilimler literatürüne önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Özellikle karşılaştırmalı çalışmalar, soyut konuların daha net anlaşılmasına katkı sağlayan önemli araştırmalardır. Karşılaştırma, benzerliklerin yanı sıra farklılıkları belirlemede de etkili bir yöntem olabilir. Bu bağlamda çalışmanın farklılıkları ortaya konarak ve durum daha anlaşılır hale getirilerek çalışmanın literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Çalışma tamamlandığında, benzer ve farklı

birçok çalışmanın temelini oluşturacak nitelikte olacaktır ve durum tespiti ve karşılaştırmalı analiz açısından da literatüre büyük katkı sağlayacaktır.

4.2. ÖRNEKLEM HAKKINDA BİLGİLER

Araştırmanın örneklemini evren içerisinde kolayda örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Katılımcılar İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri Kent Konseyi üyeleri arasından 3' er kişi olmak üzere toplam 6 kişi olarak belirlenmiştir. Araştırmada yer alan altı katılımcı, faaliyet gösterdikleri kent konseylerinde etkin bir şekilde rol alan bireyler arasından seçilmiştir. Bu seçimin temel amacı, yönetim, yönetişim, katılım, şeffaflık gibi önemli konuları kapsayan yarı yapılandırılmış sorulara verilecek tatmin edici cevapları elde etmektir. Bu bağlamda Kent Konseyleri incelendiğinde; İzmir Kent Konseyi, 8 Haziran 2010 tarihinde kurulan bir oluşumdur. Bu yapı, İzmir'deki yerel yönetimler, meslek örgütleri, üniversiteler, sendikalar, sivil toplum örgütleri ve gönüllülerin bir araya gelmesiyle oluşmuş bağımsız ve demokratik bir platformdur. Oluşumun temel hedefleri arasında İzmir'in kent vizyonunu güçlendirmek, şehirde yaşayanların evrensel haklarını ve hukukunu korumak, sürdürülebilir kalkınma, çevre duyarlılığı, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım gibi yönetişim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmek bulunmaktadır. İzmir Kent Konseyi, şehrin toplumsal uzlaşma ve gelişimini sağlamak amacıyla etkinlikler düzenler ve şehrin ortak aklını temsil eder. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi ise şehirde faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur ve şehrin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel gelişimine katkı sağlayacak projeler geliştirir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi, Bursa şehri sınırları içinde faaliyet gösteren çeşitli sivil toplum örgütleri, meslek odaları, sendikalar, dernekler, vakıflar, köy ve mahalle muhtarları, kadın ve gençlik örgütlerinin temsilcilerinin bir araya geldiği bir yapıdır. Bu konsey, şehrin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel gelişimine katkıda bulunmayı amaçlar. Bursa Kent Konseyi'nin temel görevleri arasında şehirdeki farklı kesimlerin ihtiyaçlarını belirleyerek çözüm önerileri geliştirmek, şehirde yaşayanların katılımını sağlamak, ortak projeler üretmek ve şehir yönetimine katkıda bulunmak yer alır. Konsey, çeşitli komiteler ve çalışma grupları aracılığıyla farklı konularda toplantılar, etkinlikler ve projeler düzenleyerek şehirdeki sosyal sorunların çözümüne odaklanır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi'nin öncelikli amacı, şehirdeki farklı kesimlerin temsilcilerini bir araya getirerek şehrin gelişimine katkıda bulunmak, şehirdeki sosyal, kültürel ve ekonomik hayata dair politika ve stratejiler geliştirmek ve şehir yönetimine katılımı artırmaktır.

Bu çalışma için, Türkiye'nin ilk ve en uzun süreli kent konseylerine sahip olan iller öncelikli olarak seçilmiştir. İllerin belirlenmesinin ardından, katılımcıların seçimi sürecine geçilmiştir. Bu aşamada, hangi yöntemin kullanılacağına karar verilerek, çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği açısından en uygun yöntem olarak yarı yapılandırılmış mülakatlar tercih edilmiştir. Veri analiz kısmının da odaktan uzaklaşmaması ve etkili olabilmesi amacıyla çalışma kapsamında her iki kent konseyinden üçer kişiyle toplam dokuz soruluk mülakat planlanmıştır. Bu mülakatlar, çalışmanın dört temel araştırma sorusuna cevap aranacak şekilde tasarlanmıştır. Oluşturulan dokuz araştırma sorusu için üniversitenin etik kurul onayı alınmıştır.

Kent konseylerinde görev alan altı kişi içerisinde iki kent konseyi başkanı, iki yönetim kurulu üyesi ve son olarak kent konseyinde aktif rol alan iki kişi bulunmaktadır. Bu seçim, kent konseyi yapılarına yakın olan kişilerin farkındalık düzeylerini ölçme amacını taşımaktadır. Bu çalışmanın kapsamının daha geniş bir perspektifle değerlendirilmesi düşünülebilir. Ancak örnekleme seçiminde yapılan sınırlama, öncü konumdaki başkanlar, yönetim kurulu üyeleri ve doğrudan kent konseyi içerisinde yer alan kişilerin farkındalığını tespit etmek için özellikle tercih edilmiştir. Çalışmanın ileride daha kapsamlı bir biçimde kent düzeyinde yapılacak çalışmalara da ayrıca zemin hazırlaması muhtemeldir.

4.3. KATILIMCILAR

Araştırmanın evrenini İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi üyeleri oluşturmaktadır. Araştırmaya her iki Kent Konseyinden 3'er katılımcı katılmıştır. Katılımcılar ile ilgili bilgiler Tablo 1'de detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi Katılımcıları

KATILIMCI	CİNSİYET	GÖREV
İ.K.1	KADIN	BAŞKAN
İ.K.2	ERKEK	BAŞKAN YARDIMCISI
İ.K.3	ERKEK	ÜYE

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Araştırmaya Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyinden 3 katılımcı katılmıştır. Katılımcılar ile ilgili bilgiler Tablo 2’ de detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 2. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi Katılımcıları

KATILIMCI	CİNSİYET	GÖREV
B.K.1	ERKEK	BAŞKAN
B.K.2	ERKEK	BAŞKAN YARDIMCISI
B.K.3	ERKEK	ÜYE

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

4.4. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemine bağlı olarak çalışma yürütülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın anlaşılabilirliği açısından yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme yöntemi tanımının yapılması önem teşkil etmektedir. Yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme yöntemi, araştırmacının belirli bir konuda derinlemesine bilgi almak için hazırladığı, ancak katılımcıya belirli bir esneklik derecesi tanıyan bir araştırma yöntemidir. Araştırmacı, genellikle bir rehber veya liste halinde belirli sorular içeren bir yapıya sahip olur; ancak bu sorular katılımcının cevaplarına ve görüşmelerin gidişatına göre esneklik gösterebilir (Dömbekci ve Erişen, 2022: 144).

Yapılandırılmış görüşmelerde olduğu gibi, belirli anahtar sorular vardır ancak bu sorular sıkı bir şekilde takip edilmez. Araştırmacı, katılımcıların daha geniş bir yelpazede düşünmelerine ve cevap vermelerine olanak tanıyan açık uçlu sorular sorar. Bu yöntem,

katılımcının deneyimlerini, düşüncelerini ve duygularını daha detaylı bir şekilde ifade etmesine ve araştırmacının daha fazla içgörü elde etmesine olanak sağlar (Polat, 2022: 169-171).

Yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme yöntemi, araştırmacının belirli konuları daha derinlemesine keşfetmesine olanak tanırken, katılımcının da kendi bakış açısını, deneyimlerini ve fikirlerini özgürce ifade etmesine olanak sağlar. Bu yöntem genellikle sosyal bilimler, pazarlama, psikoloji ve benzeri araştırma alanlarında kullanılan yaygın bir veri toplama tekniğidir. Örneklem büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların esneklikle cevap vermesine izin veren bu yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi, derinlemesine sonuçlar elde etmek için en uygun yöntem olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada, yüz yüze görüşme yöntemi araştırmacılarla katılımcıların en az bir defa bir araya gelmesine olanak sağlayarak, aynı zamanda soruların cevaplarını daha hızlı bir şekilde elde etmeyi kolaylaştırır (Polat, 2022: 164-176).

İzmir ve Bursa illerine yapılan ziyaretler sayesinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi üyeleriyle tanışma fırsatı bulunuldu. Bu görüşmelerde, çalışmanın amacı hakkında bilgi verilerek katılımcıların kişisel verilerinin korunması, soruların kullanım amacı gibi konular açıklığa kavuşturulmak için çaba gösterildi. Bu şekilde, katılımcıların soruları rahatlıkla yanıtlaması sağlanmaya çalışıldı, böylece herhangi bir belirsizlik ortadan kaldırıldı.

Yüz yüze görüşme, çalışmanın olumlu yönlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Bazı araştırmalarda, sorular katılımcılara e-posta yoluyla iletilmektedir. Ancak bu yöntem, e-postaların okunmaması, ihmal edilmesi, yanıtların dikkatsizce ve eksik verilmesi gibi problemleri beraberinde getirebilir. Fakat yüz yüze görüşme yöntemi, bu tür riskleri ortadan kaldırmaktadır. Özellikle araştırmanın kâğıt üzerinde mükemmel görünmesine rağmen uygulamada nasıl bir durumda olduğunu belirlemede, bu çalışma hem geçerlilik hem de güvenilirlik açısından önemlidir.

4.5. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Veri toplama süreci kapsamında, önceden belirlenen altı katılımcıyla bire bir görüşmeler yapılmıştır. Katılımcıların yoğun iş temposuna rağmen, zamanında dönüş

yaparak gereken özeni göstermeleri sürecin olumlu bir şekilde tamamlanmasını sağlamıştır. Bu süreçte tercih edilen yöntem, yarı-yapılandırılmış mülakat tekniğidir. Mülakat soruları belirlenirken, alandaki mevcut çalışmalardan faydalanmak amacıyla çeşitli meslek gruplarından insanlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, konusunda deneyimli bir akademisyenle fikir alışverişi yaparak araştırma soruları şekillendirilmiştir. Daha sonra, danışman akademisyenle yapılan görüşmeler sonucunda belirlenen sorular Etik Kurul onayına sunulmuştur ve 13.10.2023 tarih ve E-64577500-050.99-27165 sayılı etik kurul izni alınarak çalışmanın uygulama aşamasına geçilmiştir. İlk olarak, 12 ve 13 Haziran 2023 tarihlerinde İzmir'e, ardından 14 Haziran 2023'te Bursa'ya ziyaretler gerçekleştirilerek İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, kent konseylerinin hemşeriler arasındaki bilinirliğini, tüm kesimlerin karar alma süreçlerine ne kadar aktif katılım sağladığını ve dayanışma/bilinç oluşturma durumunu araştırmak açısından büyük önem taşımaktadır. Önceden hazırlanan sorular katılımcılara iletilmiş ve alınan cevaplar hiçbir müdahale olmaksızın kaydedilmiştir.

4.6. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada verilerin analizinde nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve nitel içerik analizi uygulanmıştır. Nitel yaklaşım daha derinlemesine bir inceleme yapabilmek amacıyla tercih edilmiştir. Bu bağlamda nitel içerik analizi; bir araştırmacının metin, ses kaydı, görüntü veya herhangi bir belge türünü detaylı bir şekilde inceleyerek, içerdiği temaları, desenleri ve anlamları anlama ve yorumlama yöntemidir (Kıral, 2020: 174). Bu analiz, kapsamlı verileri düzenleyerek yapısal, tematik veya anlamsal ilişkileri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu analiz türü, araştırmacının sosyal bilimler, iletişim, eğitim, psikoloji, sağlık ve benzeri disiplinlerde farklı belge türleri üzerinde çalışmasına olanak sağlamaktadır. Nitel içerik analizi, araştırmacıların verileri anlamlandırma, desenleri tanımlamalarını ve belirli bir konu veya fenomen hakkında derinlemesine içgörü elde etmelerini sağlar.

Nitel içerik analizinde genellikle üç farklı tür bulunmaktadır. Bunlar (Kıral, 2020: 173-181):

- Tematik Analiz: Bu yaklaşım, metnin içindeki temaları ve desenleri tanımlamayı hedefler. Metinde bulunan tekrar eden fikirleri veya konuları belirlemeye odaklanır.
- Kodlama: Araştırmacılar, belgedeki farklı bölümleri kodlarla etiketleyerek, belgedeki farklı konuları, kavramları veya desenleri tanımlar. Bu kodlar daha sonra analiz edilerek belirli desenler ve ilişkiler ortaya çıkarılabilir.
- İçerik Analizi: Bu yöntem, metin veya belgenin içeriğini detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlar. Belgenin anlamını ve içeriğini derinlemesine anlamak için kullanılır.

Nitel içerik analizi, araştırmacılara zengin ve detaylı veri sağladığı için geniş bir araştırma yelpazesinde kullanılır. Bu analiz türü, araştırmacıların belirli konular hakkında derinlemesine içgörü kazanmalarını, temaları ve desenleri tanımlamalarını ve bu yolla daha kapsamlı bir anlayış elde etmelerini sağlar (Kıral, 2020: 172). Çalışmada nitel araştırma yöntemine bağlı olarak içerik analizi de kullanılmıştır. Özellikle içerik analizi bu çalışmanın bel kemiğini oluşturmaktadır.

Katılımcıların vermiş oldukları cevaplar içerik analizi şeklinde incelenmiş ve bunlar kodlama yapılarak ifade edildiğinde anlaşılması daha kolay bir hal almıştır. Bu kodlama çalışması özellikle çalışmanın özgün yanını içermektedir. Her çalışmada farklılıklar olmasına rağmen ortak bir kuramsal çerçeve yer almaktadır. Ancak veri analiz kısmı ve daha sonrasında ortaya çıkan sonuç kısmı araştırmanın literatüre en büyük katkısıdır. Analiz kısmında katılımcılara yöneltilmek üzere hazırlanan dokuz soru, analiz kısmında incelenen araştırmanın dört ana sorusuna ulaşmayı sağlayacak bir yapı sunmaktadır.

Analiz etmek genel olarak parçalara ayırmaktır. Hatta bazen daha da kapsamlı olursa hücrelerine kadar ayırmak ve üzerinde kademe kademe çalışmaktır. Bu açıdan sorulara verilen cevapların analizleri bize detaylı ulaşmak istediğimiz bilgileri vermektedir. Bu aşama kent konseylerinin durumlarını tespit etmek açısından önemli bir analiz kısmıdır. Araştırmanın sonuç kısmı özellikle kronoloji açısından bütünlük arz eden kuramsal çerçeve ve katılımcıların vermiş oldukları cevapların detaylı analizlerinin sonucunda oluşmuştur.

4.7. ARAŞTIRMA SORULARI

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda verilen araştırma sorularının cevapları aranmıştır.

1. İzmir ve Bursa Kent Konseylerinin yönetim algısı hangi düzeydedir?
2. İzmir ve Bursa Kent Konseyleri yönetim uygulamalarını nasıl uygulamaktadır?
3. İzmir ve Bursa Kent Konseyleri hangi yönetim uygulamalarını etkili bir şekilde uygulamaktadır?
4. İzmir ve Bursa Kent Konseylerinin yerel yönetime katılım durumu ve konseylerin yerel halk tarafından bilinirlikleri ne düzeydedir?

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmelerde aşağıda verilen sorular sorularak cevaplar alınmaya çalışılmıştır.

1. İzmir/Bursa Kent Konseyi yönetim uygulamalarını etkili bir şekilde uygulayabilmekte midir, değerlendirir misiniz?
2. Yönetişim paydaşlarının katılımını sağlamada İzmir/Bursa Kent Konseyinin etkinliği hangi düzeydedir, değerlendirir misiniz?
3. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımını yeterli buluyor musunuz?
4. İzmir/Bursa Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?
5. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir? Değerlendirir misiniz?
6. İzmir/Bursa Kent Konseyinin belediye yönetimine katılımı hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?
7. İzmir/Bursa Kent Konseyi belediyeye bağlı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde İzmir/Bursa Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?
8. Kent Konseyinin İzmir/Bursa üzerindeki etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

4.8. KODLAMA VE VERİ ANALİZİ

Bu araştırmada kodlama analizi katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar üzerinden araştırma sorularına cevap bulacak şekilde yapılmıştır. Tüm sorulara bu bakış açısıyla yaklaşılacaktır. Gizlilik İlkesi gereği İzmir Kent Konseyi'nden katılan katılımcılar:

1. İK-1
2. İK-2
3. İK-3 olarak kodlanmıştır.

Bursa Kent Konseyi'nden katılımcılar ise;

1. BK-1
2. BK-2
3. BK-3 olarak kodlanmıştır.

1. Araştırma Sorusu

1. İzmir ve Bursa Kent Konseylerinin yönetim algısı hangi düzeydedir?

Bu soruyu objektif değerlendirmek için ortak kabul edilen bir yönetim tanımı gerekmektedir. Bu bağlamda Yönetişim tanımı olarak “Türkiye Yerel Gündem 21 Programı Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler Elkitabı”nda (Emrealp, 2005) yer alan şeffaf, katılımcı, ortaklıklara dayalı, hesap verebilir, demokratik, insan haklarına saygılı yönetim anlayışı olan iyi yönetim ilkeleri dikkate alınmıştır.

“Yerel Gündem 21 sürecini sahiplenen ve buna bağlı olarak “yerel yönetim” anlayışını yeni bir “yönetim ahlakı” olarak benimseyen yerel yönetimlerimiz, katılımcı, şeffaf, hesap vermeye ve demokratik denetime açık bir yerel yönetim anlayışının gelişmesine ve yerleşmesine de öncülük etmektedirler. Yerel Gündem 21’in özünde yer alan “yönetişim” anlayışının gelişmesi, dernekler ve vakıflar, meslek odaları, sendikalar, özel sektör kuruluşları, akademik kuruluşlar, basın-yayın kuruluşları, yurttaş girişimleri gibi geniş bir yelpazeye yayılan sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimler (özellikle belediyeler) arasında, “ortaklık” anlayışına dayalı yeni bir ilişki biçimi kurulmasını sağlamaktadır.” (Emrealp, 2005:39).

Veride Arayacağımız Kriterler

- Katılımcılık
- Şeffaflık
- Demokratik Denetim (Hesap Verilebilirlik)
- Ortaklık (Paydaşlık)

Dört kavram belirlendikten sonra bu kavramlar üzerinden analiz şu şekilde gerçekleştirilmiştir:

1 ilkeden bahsetmişlerse: Algı düşük düzeyde

2 ilkeden bahsetmişlerse: Algı orta düzeyde

3 ve 4 kriterden bahsedilmişse: Algı yüksek düzeyde olarak yorumlanacaktır.

Katılımcıların algısını belirlemek için sırayla sorulara verdikleri cevapları inceleyerek algı düzeylerini belirleme işlemi yapılmıştır.

1. Araştırma Sorusu

1. Yönetişim kavramını nasıl algıyorsunuz, açıklayabilir misiniz?

İK-1 Cevabı:

“Paydaşlarla birlikte kent yaşamında daha mutlu ve huzurlu olunması için ve yönetim metotlarının uygulanmasıyla oluşturulacak kültürel iklimdir. Bu iklimin oluşturulmasında paydaşlarla birlikte kurum kültürünün ve geleneklerimizin oluşmasını önemsiyorum.”

İK-1 bu soruya verdiği cevapta yukarıda belirlenen kriterlerden sadece “(paydaşlık)ortaklık” ilkesinden bahsetmiştir.

İK-2 Cevabı:

“Yönetişim kavramı deyince ilk olarak demokrasinin gelişimi açısından yöneten ile yönetilenin bir arada ortak paydada bulunduğu bir ilkesellik bütünü olduğunu söyleyebiliriz. Hayatın birçok alanında var olan yönetim ilkelerine farklı bakış açıları ve farklı tanımlar da getirebiliriz. Örneğin bizim alanımız kent ve sivil toplum olduğu için katılımcı demokrasinin doğal bir sonucu olarak bu kavram karşımıza çıkar. Kamu ve özel sektörde de yönetim ilkeleri hayata geçtiğinde karar alma süreçlerinde iş birliği ve ortaklık anlayışı ilk olarak akla gelebilir. Yönetişim kavramına ilk kez şahit olduğum konu şuydu. Yıllar önce BM Milletler Rio Zirvesi’nde oluşan Gündem 21 adlı belge ve bu belgenin yereldeki sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarının yer aldığı 28. Maddede yer alan konulardı. Yerel Gündem 21’in ortaya çıkmasında da burada bahsedilen en önemli unsurlardan biri olan yönetim ilkeleri de önemli bir pay sahibiydi.”

İK-2 cevabında “ortaklık” ve “katılımcılık” ilkelerinden bahsetmiştir.

İK-3 Cevabı:

“Yönetişim kavramı, literatürde farklı sektörler için farklı tanımlar içerse de genel itibariyle hepsini içine alacak temel unsurlarının en dar manada yönetim sistemlerinde “kapsayıcılık, şeffaflık, paydaşlık ve etkileşim” ifade eder diyebiliriz.”

İK-3 “şeffaflık” ve “ortaklık” (paydaşlık) kriterlerinden bahsetmiştir.

Tablo 3: İzmir Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Düzeyi Öncül Kodlama Bulguları

	İK-1	İK-2	İK-3
Katılımcılık		+	
Şeffaflık			+
Hesap Verebilirlik (Demokratik denetim)			
Ortaklık	+	+	+

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde; İK-1 katılımcının yönetim algısı düşük, İK-2 ve İK-3 katılımcılarının ise orta seviyede olduğu görülmektedir.

Aynı analiz Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarından elde edilen verilere de uygulanmıştır.

BK-1 Cevabı:

“Yönetişim; bireylerin kendi yönetimlerinde rol oynayan kuruluşlarda söz sahibi olmasıdır.”

BK-1 bu soruda algı düzeyini ölçmek için belirlediğimiz dört temel kriterden direkt olmasa da dolaylı olarak “ortaklık” ve “katılımcılık” kavramlarını kast etmiş olabilir ancak verilen cevap daha açık ifade edilemediği için bu durum “katılımcılık” olarak kodlanmıştır.

BK-2 Cevabı:

“Yönetişim, kent konseyleri veya benzer STK’lar ile halkı sürecin içine katarak yerinden yönetimin sağlanmasıdır.”

BK-2'nin vermiş olduğu cevapta kent konseyleri veya benzer STK'lar; halkın sürecin içine katılması ve yerinden yönetim kısımları "katılımcılık" ve "ortaklık" olarak kodlanmıştır.

BK-3 Cevabı:

"Yönetişim bir kuruluştaki karar alma mekanizmasında ve yürütme erkinde çeşitli organlar ile çalışan ve 'birlikte iş gören' topluluğun bulunduğu yapı yürütme şeklini ifade eder."

BK-3'ün cevabındaki "birlikte iş görme" ifadesi ile bu katılımcının bizim belirlediğimiz kriterler arasında yalnızca "katılımcılık" kavramıyla uyumlu olduğunu ifade edebiliriz. Üç katılımcının verisinden elde edilen kodlar Tablo 4'de gösterilmektedir.

Tablo 4: Bursa Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Düzeyi Öncül Kodlama Bulguları

	BK-1	BK-2	BK-3
Katılımcılık	+	+	+
Şeffaflık			
Hesap Verebilirlik (Demokratik denetim)			
Ortaklık		+	

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde; BK-1 ve BK-3 olarak kodlanan katılımcıların yönetim algısının düşük, BK-2 olarak kodlanan katılımcının yönetim algısının ise orta seviyede olduğu söylenebilir. (Bursa Kent Konseyi katılımcıları cevaplarında doğrudan bu ifadeleri kullanmasalar da, cevaplarında bu ifadelerle eşanlamli kelimelere yer verdikleri için cevaplar yorumlanarak bu düzey belirlenmiştir.)

2. Araştırma sorusu

2. İzmir ve Bursa Kent Konseyleri yönetim uygulamalarını nasıl uygulamaktadır?

İzmir Büyükşehir Belediyesi katılımcıları 2. Görüşme sorusuna aşağıda paylaşılan cevapları vermişlerdir:

İK-1'in cevabı:

"Kent Konseyi kuruluş yasası ve uygulamalarında var olan bürokratik işlemlerin iyi yönetim ilkelerinin uygulanmasında etkili olunabilmesi ister istemez belediye başkanının inisiyatifine kalabilmektedir. İzmir Kent Konseyinde Konsey

Başkanının Belediye Başkanıyla olumlu ilişkileri yönetim yönünden olumlu olarak değerlendirilebilir. Paydaşlarla ortak yönetim yönünden Belediye bürokrasisi, Kent Konseyi Başkanının Belediye Başkanı ile olumlu iletişimi ile daha çok kendi görevlerini yapar duruma gelmiş ve Kent Konseyi Yürütme Kurulu yönetim ilkelerini uygulayabilmektedir.”

İK-1 katılımcımızın vermiş olduğu cevapta yönetişimin uygulanmasının başkanın inisiyatifine ve başkan ile kurulan olumlu iletişime bağlı olduğu anlamı çıkmaktadır. Bu anlam “başkanla kurulan olumlu iletişim” olarak kodlanabilir. Ama daha rahat anlaşılması için “iletişim” ya da “olumlu iletişim” de denilebilir. Ancak burada da iletişim çok genel olduğu için aşağıda belirtilen kodun uygun olacağı düşünülmüştür.

- Başkanla iletişim

İK-2’nin cevabı:

“Bizler kentteki sivil toplumun çatısı olarak nitelendirdiğimiz İzmir Kent Konseyi olarak yaptığımız her çalışmada, atılan her adımda sivil toplumun güçlenmesi için mücadele ediyoruz. Bunu yaparken yatay örgütlenmenin önemini de her zaman vurguluyoruz. Yönetişim uygulamalarını hayata geçirmemizin de temel kaynağı yatay örgütlenmedir. Yani başta da belirttiğim gibi katılımcı demokrasi çerçevesinde karar alıcıları bir araya getirerek bunu yapıyoruz ve yönetim ilkelerini hayata geçiriyoruz. Örnek olarak biz bunu yaparken merkezi ve yerel yönetimin aktörleriyle iş birliği içerisinde kent ve toplum için önemli kararlar alıyoruz. İzmir depremi sonrası İzmir Valiliği ve Büyükşehir belediyesi ortaklığında bir afet koordinasyon kurulu oluşturup depremle ilgili önemli ölçüde yol aldık.

İK-2’nin verdiği cevaptan yönetişimin “yatay örgütlenme”, “katılımcı demokrasi” ve “işbirliği” yoluyla uygulanabildiği anlaşılmaktadır. Buradaki kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Yatay örgütlenme
- Katılımcı demokrasi
- İş birliği

İK-3’ün cevabı:

İzmir Kent Konseyi’nin yönetim uygulaması da yukarıda belirttiğimiz gibi kapsayıcı, şeffaf, paydaşlık temelinde vatandaşların ve paydaşların hem kurumla hem de kendi aralarında etkileşimde bulundukları, eşitlikçi, demokratik bir yönetsel anlayışla kentliye kamusal kent yönetimine katılımcı demokrasi yoluyla katılıma imkân veren bir yönetsel sistemdir.

Örn: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kente yapacağı "Gönüllülere Saygı" heykelinin 3 farklı eskizinden hangisinin olacağı, İzmir Kent Konseyi Olağan Genel Kurul Toplantısı'nda paydaşlara sorulmuş; yapılan oylama sonucu seçilen heykel eskizi İzmir Büyükşehir Belediyesi'nce yaptırılmak üzere uygulamaya geçilmiştir. Bu yönetim uygulaması ile katılımcı demokrasinin güzel bir örneği yaşanmış, bir kent kararına sivil toplumun katılımı sağlanmıştır.

İK-3'ün vermiş olduğu cevap ve örnek uygulamadan da anlaşılacağı üzere yönetişimin "katılımcı demokrasi" yoluyla uygulandığı görülmektedir. Bu durumu yansıtan en iyi kod, şu şekilde belirlenmiştir:

- Katılımcı demokrasi

Bursa Büyükşehir Belediyesi kent konseyi katılımcılarının verdiği cevaplar şu şekilde analiz edilmiştir:

BK-1'in cevabı:

"Bursa Kent Konseyi'nde yönetim uygulamaları yapılmaktadır. Örneğin çeşitli dönemlerde yapılan Bursa Konuşuyor toplantıları. Buralarda alınan kararlar belediye meclislerinde gündem konusu olarak gönderilmektedir."

BK-1'in cevabından anlaşıldığı üzere, kentin yerel yöneticileri, çeşitli aralıklarla düzenlenen etkinliklerde halkı aktif olarak dinleyerek, onların önerilerini belediye meclis toplantılarında gündeme alarak "katılımcı demokrasi"nin sınırlı da olsa uygulandığını göstermektedir. Bu durumu yansıtan en iyi kod, şu şekilde belirlenmiştir:

- Katılımcı demokrasi

BK-2'nin cevabı:

"Bursa Kent Konseyi, belirli periyotlarda 'Bursa Konuşuyor' başlığı altında toplantılar düzenlemekte. Bu toplantılarda halktan öneri ve görüşleri alınmakta. Bu öneri ve görüşler Bursa Kent Konseyi'nin kent gündemini oluşturmaktadır."

BK-2'nin cevabı, BK-1'in verdiği cevaba benzer olmakla birlikte, aralarındaki farkın uygulandığı yerde ortaya çıktığı şeklinde özetlenebilir. BK-1 bu önerilerin belediye meclis gündemlerine alındığını söylerken BK-2 bu öneri ve görüşlerin Bursa Kent Konseyi'nin kent gündemini oluşturduğunu söylemektedir. Burada yönetişimin en önemli özelliklerinden biri olan sivil toplum kanadının güçlendiği

görülmektedir. Yönetim düzeyinde etkin bir sonuç alınmadığı için bu durum şu şekilde kodlanmıştır:

- Sivil Toplum- Savunuculuk.

BK-3'ün cevabı:

“Bursa Kent Konseyi yapısal örgütlenmesini faydalı ve etkili işletmek, geliştirmek, yaşayan bir organizma haline getirmek misyon ile politikaları geliştirir. Karar alım aşamasında yeterli katılımın sağlanmış olmasına özen göstermek, oy birliği/çokluğu ile karar almak, etkinliklerin ardından değerlendirme amacı ile analiz ve istişarelerde bulunmak Bursa Kent Konseyi yönetiminin görevidir. 12 Kasım 2022 tarihinde gerçekleştirilen İşini Şansa Bırakma Zirvesi’nde yürütme kurulunun karar alma, etkinliği planlama, gerekli yerler ile iletişime geçme vb görevleri paylaşarak karar alma ve uygulama aşamasını beraberce yürütmeleri; diğer organlar ile istişare ve işbirliği içinde çalışmaları yönetim uygulamalarının etkili kullanıldığına örnek teşkil eder. Ek olarak zirvenin mobilite aşamasında görev alan yürütme kurulu üyeleri, etkinlik faaliyetlerinin yürütülmesine katkıda bulunan üyeler ve koordinasyon içerisinde çalışılan destek ekibi ile birlikte gerçekleştirilen etkinlik örnek olarak gösterilebilir.”

BK-3'ün vermiş olduğu cevapta “etkili işletmek, geliştirmek”, “yaşayan bir organizma” “istişare”, “görevleri paylaşmak”, “beraberce yürütmek”, “işbirliği” önemli kavramlardır. Buradan da anlaşılacağı gibi bu katılımcı yönetişimin temel unsurlarından olan “etkililik”, “katılımcılık” “geliştirilme” gibi unsurları önemsemektedir. Bu durum şu kodlarla temsil edilmiştir:

- Dinamik olma
- Etkili işler yapmak
- Demokratik Katılımcılık (Paydaşlarla çalışma)

3. Araştırma sorusu:

3. İzmir ve Bursa Kent Konseyleri hangi yönetim uygulamalarını etkili bir şekilde uygulamaktadır?

İK-1'in cevabı:

“Yönetişim paydaşlarının katılımını sağlamada İzmir Kent Konseyi iyi bir düzeydedir. Ancak o kadar çok geniş bir bölge ve paydaş potansiyeli vardır ki mevcut kadro ve bütçe ile potansiyelin tamamını kapsamak şimdilik olanaklı değildir.”

İK-1'in vermiş olduğu cevapla yalnızca “katılımcılığın” iyi bir düzeyde uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu durum şu kodla temsil edilmiştir:

- Katılımcılık

İK-2'nin cevabı:

“İzmir Kent Konseyi sivil toplumu güçlendirmek, demokrasinin gelişimi, çevreye duyarlılık gibi birçok konuda paydaşlarıyla hareket eden bir oluşumdur. Yaklaşık 380'i aşkın paydaşı bulunmaktadır. Ayrıca kentin yerel aktörlerini bir araya getiren ve böylesine geniş bir yelpazeye sahip olan bir oluşum, demokratik katılım süreçleri için bulunmaz bir nimettir. Bu oluşum içerisinde kente ve topluma dair fikri olan, çözüm ortağı olmak isteyen paydaşların muhakkak kendine uygun çalışabileceği ve katkı koyabileceği bir alan bulmak mümkündür. Fakat bu iş birliğinin sürdürülebilir ve sonuç odaklı olması çok önemlidir. Yapılan çalışmaların nihai bir sonuca ulaşacak olmasını bilmek, yönetim paydaşlarını bu sürece entegre etmek açısından elzemdir. İzmir Kent Konseyi'nde yılda iki kez toplanan genel kurula merkezi ve yerel idare temsilcilerinin ve sivil toplumun bileşenlerinin katılması, düzenli olarak toplantılarla ve paneller vasıtasıyla bir araya gelinmesi gibi örneklerin İzmir Kent Konseyi'nin paydaşlık açısından etkinliğini arttırdığını söyleyebiliriz. Fakat diğer yandan yönergede belirtildiği gibi kentte belirli kriterlere göre kurumsal üyelikler gerçekleşmektedir. Örneğin; aynı yörenin tek bir derneği ya da federasyonu üye olabilmektedir ya da il ölçeğinde faaliyet gösteren paydaşlar katılım sağlayabilmektedir. Bu yüzden yönetim paydaşlarının katılımı nicel olarak beklenen sayının altında kalabilmektedir.”

İK-2'nin vermiş olduğu cevaptan “paydaşlık” “sürdürülebilirlik” ve “katılımcılık” uygulamalarının etkin bir şekilde uygulandığı söylenebilir. Belirlenen kodlar:

- Paydaşlık
- Katılımcılık
- Sürdürülebilirlik

İK-3'ün cevabı:

“Bildiğiniz üzere Kent Konseyleri, paydaşları ile yılda en az iki kez olağan toplantı yapmak zorundadır. Toplantılar paydaşlarının yarısından bir fazlası ile açılır. Katılanların yarısından bir fazlası da alınacak kararlar açısından karar yeter sayısı olarak aranır. İzmir Kent Konseyi'nde 7 aydır Başkan olarak görev yapmaktayım. İki Genel Kurul geçirdim. Her ikisi de geniş bir paydaş katılımı ve tüm gündem maddelerinin de oybirliği ile kabul edildiği toplantılar oldu. Bu durumun, İzmir Kent Konseyi'nin kentte ve paydaşlarıyla etkileşimde etkili olduğu görüşünü destekler nitelikte olduğu söylenebilir.”

İK-3'ün cevabından “katılımcı demokrasi” ve “paydaşlık” kavramlarının etkin bir şekilde uygulandığı anlaşılmaktadır. Belirlenen kodlar:

- Katılımcı demokrasi
- Paydaşlık

Aynı soruya Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının verdiği cevapları analiz edersek;

BK-1'in cevabı:

“Bursa Kent konseyi kurumsal ve gruplar üzerinden bireysel üyelikler almaktadır. Bu üyeler yapılan tüm toplantılara katılım sağlayarak alınan kararlarda rol oynamaktadırlar. “

BK-1'in verdiği cevapta “kurumsal ve grupları üzerinden bireysel üyelikler” ve “katılım” kavramının etkin bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Belirlenen kod:

- Katılım

BK-2'nin cevabı:

“Bursa Kent Konseyi’nin katılımcı listesi geniş bir yelpazeden oluşmaktadır. STK’lar, akademik odalar, muhtarlar, kamu kuruluşları gibi birçok yapı Bursa Kent Konseyi’nin paydaşları arasındadır.”

BK-2'nin vermiş olduğu cevap aslında BK-1'in cevabına çok benzemektedir. İlk cevapta katılım daha çok vurgulanırken bu cevapta daha çok “Paydaşlar” kavramı üzerinden gidilmiş ve şu şekilde kodlanmıştır:

- Paydaşlık

BK-3'ün cevabı:

“Bursa Kent Konseyi gerek barındırdığı meclisler ile oluşan iç ağı; gerekse Bursa’ya değer katmak adına çalışmalar yürüten sosyal, ekonomik, siyasal vb. diğer kuruluşlardan oluşan dış ağı ile geniş bir yelpazeye ve paydaş çeşitliliğine sahiptir. Bursa Kent Konseyi iç ağında bulunan yapılar ve meclisler ile koordineli çalışmalar yürütmekte, eş zamanlı olarak Bursa’daki yukarıda bahsi geçen ve Kent Konseyi’nin dış ağını oluşturan kurumlar ile ilişkilerini geliştirerek ortak çalışmalar gerçekleştirmektedir.”

BK-3'ün de verdiği cevabın da Bursa Büyükşehir Belediyesinden diğer iki katılımcı gibi ağırlıklı olarak “katılım” ve “ortaklık” vurgusu üzerine olduğu görülmektedir. Bu nedenle kod şu şekilde belirlenmiştir.

- Paydaşlık

4.Araştırma Sorusu

4. İzmir ve Bursa Kent Konseylerinin yerel yönetime katılım durumu ve konseylerin yerel halk tarafından bilinirlikleri ne düzeydedir?

Bu araştırma sorusuna cevap olarak 4, 5, 6, 7, 8 ve 9. sorular incelenerek analiz yapılmıştır. İlk olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi üyesi olan üç katılımcının cevapları incelenecektir. Ardından, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent

Konseyi üyesi üç katılımcının 4 ve 9. sorunun dâhil olduğu cevapları incelenecektir. Analize öncelikle 4. Görüşme sorusuyla başlayıp, bu soruya tüm katılımcıların cevaplarını paylaşp, aynı zamanda kodlamasını yaptıktan sonra diğer 5, 6, 7, 8, 9. sorularla devam edilmiştir.

İK-1'in cevapları

4. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımını yeterli buluyor musunuz?

“Kent Konseyinin bugünkü yapısı ile halka inmesi ya da halkla bütünleşmesi kolay değildir. Kent Konseyinin kendi özel yasası ve kendi bütçesi olmalıdır. Mahallemizden başlayarak yatay örgütlenme modelleri oluşturulmalıdır, gönüllü çalışma esas olmalıdır.”

İK-1'in verdiği cevaptan konseyin yerel yönetime katılımının düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcı bu duruma sebep olarak; “özel yasa” ve “bütçe” gerektiğini ifade etmiştir. Bu iki sebep şu şekilde kodlanmıştır:

- Özel yasa
- Bütçe

5. İzmir/Bursa Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?

“Edilebiliyor. yasal olarak yetkisinin belirlenmesi, gelenek ve kültürel birikimle birleştiğinde etkinlik sağlayabilir.”

Katılımcı, fayda edilebilen durumların olduğunu belirtmesine rağmen yeterli düzeyde olmadığını ifade etmiştir. Faydanın artırılabilmesi için; “yasal yetki” ve “gelenek ve kültürel birikim”e ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buradaki kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Yasal yetki
- Gelenek ve kültürel birikim

6. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir değerlendirir misiniz?

“Toplumsal eğitim ve kültür düzeyimizin yükselmesi ile ve Kent Konseylerinin örgütlenme modelinin halkın geniş kesimlerini kapsayacak şekilde gelişmesi ile Belediye Meclis karar alma süreçlerine katılım daha fazla olabilir.”

Katılımcı, karar alma sürecinde katılımın yeterli düzeyde olmadığını ifade etmiştir. Katılımın artması için “toplumsal eğitim” ve “kültür düzeyinin yükselmesi”ne ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Toplumsal eğitim
- Kültür düzeyi

7. İzmir Kent Konseyinde belediye yönetimine katılım hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?

“Zorunluluktan ziyade hangi konularda ve ne şekilde belediye yönetimine katılacağı genellikle pek bilinmemektedir. İzmir Kent Konseyinde başkanın kişisel ilişkileri katılımı kolaylaştırmaktadır. Kişiyeye bağlı olmadan sistemli bir şekilde katılım olması daha doğrudur.”

Katılımcının cevabından bu konuda bir zorluk yaşandığı anlaşılmaktadır. İK-1 buna sebep olarak; “kişiyeye bağlı sistem” ve “bilgisizlik” sorunlarını öne sürmektedir, bu nedenle kodlar şu şekilde oluşturulmuştur:

- Kişiyeye bağlı sistem
- Bilgisizlik

8. İzmir Kent Konseyi belediyeye bağlı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde İzmir/Bursa Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?

“Değerlendiremeyiz. Çünkü Kent Konseyi olarak belediye meclis gündemine gönderilebilecek konular sınırlıdır. Ayrıca, meclise iletilebilmesi için Kent Konseyi Yürütmesi tarafından kabul edilmesi ve aynı zamanda altı ayda bir yapılan Konsey Meclisinden de kabul edilmesi gerekecektir.”

Katılımcı, Kent Konseyini Belediyeye bağlı bir meclis olarak değerlendirmemektedir. Buna sebep olarak konseyin sınırlı yetkiye sahip olmasını ve bürokratik sürecin uzun sürmesini gösterdiği söylenebilir.

- Sınırlı yetki
- Bürokrasi

9. Kent Konseyinin İzmir üzerindeki etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

“Kent’in pek çok kesimleri kendilerini ifade edebilecek bir ortam bulmaktadır. Kadınlar, çocuklar, engelliler ve gençler pek çok etkinlikte buluşmaktadır. Nüfusu dört milyondan

fazla olan bir kentte Kent Konseyi ve paydaşları ne kadar kadını temsil edecek paydaşlara sahiptir? Bunların araştırması yapılmaktadır.

Katılımcının yanıtından anlaşıldığı üzere, kent konseyleri, kentte yaşayanların katılım sağlayabilecekleri ve aynı zamanda sadece katılımı bulundukları kalmayıp düşüncelerini ifade edebilecekleri, yani aktif yurttaş olabilmenin en önemli kanalı olarak algılanabilir. Kadınlar, çocuklar, engelli bireyler ve gençler örneği de kent kültürü, demokrasi için çoğulcu bir toplumsal yapının oluşması amacıyla iyi bir araç olacaktır. Kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Çoğulculuk
- İfade özgürlüğü

İK-2'in cevapları:

4. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımı yeterli buluyor musunuz?

“Katılımcı ve çoğulcu demokrasi, yerelde kalkınmanın en önemli unsurlarındandır. Kent konseyleri belediye meclislerine giremeyen çeşitli grupların temsil edildiği, sessiz çoğunluğun sesi olduğu bir platformdur. Öncelikle kent konseylerinin önemini ve işlevini kentte yaşayanlara doğru anlatabilirsek katılımı güçlendirmek mümkün olabilir. Kentte yaşayan bireylerle diyalogu güçlendirecek etkinliklerin ve faaliyetlerin düzenlenmesi gerekir. Örneğin, İzmir Kent Konseyi “Katılın birlikte yönetelim.” Sloganını kentin birçok noktasına yaymak için başta sosyal medya olmak üzere birçok platformda faaliyetler yürütmektedir. Sosyal medyayı bu anlamda etkin kullanmak çok önemlidir. Her ne kadar belediyelerin bir organı ya da kolu gibi görünmeseler de halka en yakın idare olan belediyelerin ve yerel yönetimlerin kent konseylerini halk nezdinde ön plana çıkarması ve tanıtması çok önemlidir. Fakat bu saydığımız konularda eksiklikler yaşandığı için halkın katılımı her zaman beklenen seviyeye ulaşamıyor.”

İK-2'nin verdiği cevaptan halkın katılımının yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcı, bunu artırmak için “sosyal medyanın etkin kullanımını”, “belediye ve yerel yönetimler tarafından desteklenmesi gerektiğini”, “tanıtılması gerektiğini” belirtmiştir. Bu nedenle kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Sosyal medya
- Tanıtım
- Destek

5. İzmir Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?

“Yerel yönetimlerin bazı noktalarda halk ile ortak projelerde ya da fikirlerde buluşmaları için kent konseylerine önemli ölçüde roller düşmektedir. Katılımı güçlendirmek için yerel idarelerin eksik kaldığı yerlerde İzmir Kent Konseyi belirli çalışmalar yürütmektedir. Örneğin yukarıda bahsettiğim deprem süreci ile ilgili halk ile belediye arasındaki diyalogu ve katılımı güçlendirmek için örnek çalışmalara imza atılmıştır. Diğer yandan yerel sorunların halk nezdinde tartışılıp çözüm arandığı halk toplantıları gibi benzeri buluşmalar gerçekleştirip yönetim-vatandaş arasında bilgi akışını sağlamak ve vatandaşın kente ve yerel demokrasiye katkı koymasını sağlamak mümkündür. İzmir Kent Konseyi’ne bu konuda bir örnek daha vermek gerekirse Aliğa’ya gelmekte olan asbest yüklü geminin geri gönderilmesi sürecinde İzmir Kent Konseyi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi ortaklığında uzmanları bir araya getiren koordinasyon kurulu oluşturulup vatandaşlarla düzenli toplantılar ve paneller yapıldı. Bunun sonucunda halkın da katılımı ve tepkisi doğrultusunda kamuoyu nezdinde oluşan baskılar sonuç vermiş, zehir yüklü gemi geri dönmek zorunda kalmıştır. Bu anlamda halkın yerelde katılımı noktasında İzmir Kent Konseyi her zaman köprü görevi görmeye özen göstermiştir.”

İK-2’nin cevabından halkın belirli ölçüde yerel yönetime katılabildiği anlaşılmaktadır. Bunda, oluşturulan koordinasyonun, halkla yapılan toplantıların, halk ile kurulan diyalogun etkili olduğu ve konseyin “köprü” görevi gördüğü anlaşılmaktadır. Bu nedenle kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Koordinasyon
- Halk toplantıları
- Köprü

6. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir değerlendirir misiniz?

“Kent konseyinde belediyeyi ilgilendiren ve yardımını gerektiren konularda alınan kararlar belediye meclisine yollanır ve meclis toplantılarında bu kararlar her zaman gündeme gelir. Üyelerden ziyade meclisler ve çalışma gruplarından gelen önergeler yürütme kurulu aracılığı ile belediye meclisine yollanır. Tabi bu aşamada sürecin takibi de yapılmaktadır. Belediyelerin uygun görmediği kararlar olabilmektedir. Bu süreç üyelerin ya da alınan kararların içeriğinden ziyade biraz da belediye ile kent konseyi arasındaki diyalog ve ilişki ile ilgili diye düşünüyorum.”

Katılımcının verdiği cevaptan konseyin belediye meclisinin aldığı kararlarda etkili olabildiği anlaşılmaktadır. Her öneri kabul edilmese de gündeme alınmakta

ve değerlendirilmektedir. Bunda “belediye ile konsey arasındaki diyalogun” ve süreç takibinin etkili olduğu anlaşılmaktadır:

- Diyalog
- Süreç takibi

7. İzmir Kent Konseyinde belediye yönetimine katılım hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?

“Normalde her kent konseyi belediyeden bağımsız gibi görünse de belediyenin herhangi bir birimine bağlı olarak faaliyetini gösterir. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Projeler Dairesi başkanlığına bağlı Kent Konseyi Müdürlüğü vardır. Bu müdürlük kent konseyinin bağımsızlığını ihlal etmeyecek şekilde arka planda kent konseyinin faaliyetlerini yürütürken sekreteryaya, sosyal medya, alım satım vb. birimleri bulunup iş yükünü hafifletmek, lojistik destekte bulunmak, yıllık bütçeyi oluşturmak ve kullanmak gibi birçok işlevi görür. Belirli sayıda personel kadrosundan oluşmaktadır. Dolayısıyla bu örnekte olduğu gibi belediye yönetimi ile doğrudan bir ilişkisi bulunmaktadır.”

İK-2’nin cevabından belediyenin konseyin faaliyetlerini yürütmesine destek verdiği anlaşılmaktadır.

- Belediye desteği

8. İzmir Kent Konseyi belediyeye bağlı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde İzmir Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?

“Yukarda da bahsettiğim gibi belediyenin ilgilenmesi ve yardım edebileceği konularda kent konseyi kararları alıp meclise yollar. Meclis bunu gündemine alır ve değerlendirir. Burada vermek istediğim bir örnek var. Sürecin daha sağlıklı ve etkin ilerlemesi, belediye meclisinde temsil niteliğinin artması, ayrıca belediye meclislerinde konsey kararlarının ne kadar önemsenip gündemde tutulduğunun kontrol edilmesi açısından meclislerde kent konseyine ait bir komisyonun oluşması gerekir. Türkiye’de bunun tek örneği İzmir’dedir. Belediye meclisinde “Kent Konseyi Komisyonu” vardır.”

Katılımcının cevabından konseyin işlevinin artmasında Kent Konseyi Komisyonu’nun önemli etkisi bulunduğu anlaşılmaktadır.

- Komisyon

9. Kent Konseyinin İzmir etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

“İzmir; topluma, çevreye, hayvan haklarına ve daha birçok konuya dair aksiyon alabilecek halk dayanışması ve aktivizm potansiyeli olan bir kenttir. Dolayısıyla kent

konseyi bu ihtiyacı ve bu potansiyeli gördüğü alanlarda faaliyetlerini sürdürmektedir. Kentin hak ve hukukunun korunması, kültürel ve tarihi miraslara sahip çıkılması gibi konularda kentte etkinliğini hissettirmeye çalışmaktadır. Sivil toplumun eksik kaldığı konularda basın açıklamaları, paneller gibi faaliyetlerle kentin yerel aktörleriyle çözüme ulaşmaya çalışılmaktadır. Yerel yönetimlerin eksik kaldığı konularda, kent konseyleri, bu eksiklikleri belediye meclislerine ileterek kentin yararına alınacak kararlara katkıda bulunma çabası içerisinde.”

İK-2’nin cevabından anlaşıldığı üzere, İzmir halkının doğa, hayvan ve çevre konularına duyarlılığı, kent konseyi ve belediyenin dayanışma ruhunun geliştiğini göstermektedir. Bu bağlamda kent konseyi, halkla dayanışma içinde bulunurken eksiklerin tamamlanmasında da güçlü bir rol oynamakta ve farklı araçlarla varlık göstermektedir. Bu durumu tanımlayan kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Dayanışma
- Savunuculuk

İK-3’ün cevapları:

4. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımını yeterli buluyor musunuz?

“Kent Konseyleri, gönüllülük esası ile çalışan oluşumlardır. Sivil Toplum Kuruluşlarından, Meslek Odalarına, Muhtarlardan Sendikalara, Üniversitelerden Noterlere, Merkezi İdareden (Valilik) Belediye (Büyükşehir) temsilcilerine kadar çok geniş bir yelpaze ile çalışır. Belediye Meclislerine kent kararı olarak yansıyabilecek Belediye yasası ile önerge verme hak ve yetkisine sahip tek kuruluştur. Aynı zamanda Merkezi İdare tarafından da denetlenmektedir. Bu nedenle, gönüllü kişiler yönünden toplum ve kent yararına olmak üzere, güvenle çalışılabilecek kuruluşlardır. Halkın ilgi göstermesi için tanınırlığının artırılması ve dijital ortamda da katılımın sağlanması gerekir.”

“Yeterlilik görecelidir. Dayanışma kampanyalarında katılım çok olurken, bilimsel sempozyumlarda, panel ve söyleşi gibi etkinliklerde sadece konu ile özel ilgililerle sınırlı olmaktadır.”

İK-3 katılımın göreceli olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca belediyenin ve merkezi idarenin yetkilendirme konusunda desteğini aldığını, denetime tabi olduğunu ifade etmiştir. Halkın katılımının artırılması için tanınırlığın artması ve dijitalleşmenin önemine vurgu yapmıştır. Kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Yetki
- Tanıtım
- Denetim
- Dijitalleşme

5. İzmir Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?

“İzmir Kent Konseyi çalışmalarından yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor. Burada Belediye Başkanlarının Konseylere bakış açısı çok önemli... Sivil Topluma değer veren, katılımcı çoğulcu demokrasiyi önemseyen bir belediye başkanı var ise her iki taraf için de çok yararlı sonuçlar elde edilebiliyor. İzmir kent Konseyi bu konuda şanslı.”

Katılımcı, hedeflenen faydaları elde edebildiklerini ve bunda da belediye başkanının bakış açısının çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Kod şu şekilde belirlenmiştir:

- Başkanın bakış açısı

6. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir, değerlendirir misiniz?

“İzmir Kent Konseyi’nin belediye meclislerinde etkisi güçlü ve güvenilir. Belediye meclisinden ve komisyondan geçen ve kabul görerek kent kararı alan pek çok Konsey kararımız vardır. Bir Konsey için bu önemli bir başarı göstergesidir. Belediye Meclisine gönderdiğimiz kararlar üzerinde gerekli araştırmayı ve çalışmayı yaparak somut önerilerle yol alıyoruz.” Kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Araştırma
- Somut öneri

7. İzmir Kent Konseyinde belediye yönetimine katılım hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?

“İzmir Kent Konseyi, belediye yönetimine katılma konusunda bir zorluk yaşamıyor. Zira belediye yasasının 76.maddesine göre Kent Konseylerinin bir tüzel kişiliği yok ve tüm faaliyet bütçesini ilgili belediyesinden karşılamak zorunda.... Yasal olarak başka bir gelir kalemi yok ne yazık ki! İzmir Kent Konseyi ‘nin Bütçesi İzmir Büyükşehir Belediye Meclisince makul bir oranda belirlenmiş. Belediye teşkilatı içinde Kent Konseyi Müdürlüğü kurulmuş. Konsey’den gelen talepler müdürlük aracılığı ile ilgili birimlere aktarılacak suretiyle uygulanmakta. Bu nedenle de İzmir Kent Konseyi için bu konuda açıkça söyleyebiliriz ki bir sorun yaşamıyor. Diğer Kent Konseyleri için daha farklı olabilir”

Katılımcının cevabında bu konuda bir zorluk yaşamadıklarını ifade etmiştir. Böyle olmasında, Kent Konseyi Müdürlüğünün önemli etkisinin olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanında açıkça ifade etmese de katılımcının, konseyin tek gelir kaynağının belediye bütçesi olmasından da yakındığı izlenimi oluşmuştur. Kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Kent Konseyi Müdürlüğü
- Sınırlı gelir kaynağı

8. İzmir Kent Konseyi belediyeye bağlı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde İzmir Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?

“Belediye Yasası’nın 76.maddesi ayni ve nakdi destek yönünden konseyleri belediyelere bağlamış. Bu durumda belediyeye bağlı demesek de belediye desteklemez ise katılımcılığı sağlamak güç olabilir. Burada aslında yasanın öngördüğü amaç sivil toplumdan kentle ilgili gelecek öneri, proje, iş birliği gibi konularda halkın kent yönetimine doğrudan katılmasını sağlamak, yerel yönetimler için de halkın ve sivil toplumun görüşlerini, beklentilerini dikkate almasını sağlamak üzere düşünülmüş bir yapı söz konusu. Tümüyle katılımcı demokrasinin çalıştırılmasına yönelik bir yapı söz konusu. İzmir Kent Konseyi belediye meclislerinin gündemine öneri getirmiş bir Konseydir. Aynı zamanda bürokrasisine de öneri götürmektedir. Dolayısıyla etkindir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nce önemsenmekte, dikkate alınmaktadır.”

Katılımcı, Konseyin etkin bir şekilde işlediğini belirtmiş ve bunun sebebi olarak da belediyenin verdiği desteği ve katılımcı demokrasinin işlemesini göstermiştir. Kodlar şu şekilde belirlenmiştir:

- Belediye desteği
- Katılımcı demokrasi

9. Kent Konseyinin İzmir etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

“Konseyimizin 25 çalışma grubu ve 4 meclisi ile İzmir ‘e oldukça olumlu katkıları vardır. Her şeyden önce gönüllük esası ile çalışan pek çok kentlimiz çatımız altındadır. Doktorlardan, öğretmenlere, emeklilerden çocuklara, gençlere, kadınlara, engellilere, dezavantajlılara, iş insanlarından mühendislere, işçilere, memurlara, sanatçılara, öğrencilere kadar çok geniş bir yelpazemiz var. Ülkemizin her köşesinden hemşeri dernekleri, federasyonlar, konfederasyonlar, kulüpler var. Bir hukukçu olarak katılımcı ve çoğulcu demokrasiye hizmet etmek bunun aracısı olan bir sivil toplum oluşumu olmak beni öncelikle bu yönüyle mutlu ediyor. Sempozyumlar, paneller, dayanışma organizasyonları, amatör kültür, sanat, spor, bilim gruplarına verdiğimiz destekler gibi pek çok konuda örnekler vermek mümkün. Sivil Toplum Örgütlerinin toplantılarına ev sahipliği yapıyoruz. Etkinliklerinin paydaşı oluyor, sivil toplumun güçlenmesi için çaba sarf ediyoruz.”

“En çok gururlandığımız noktada iki örnek vermek isterim. Seferihisar ‘ın Orhanlı Mahallesi’nde bir grup öğrenci, kentin tümüne hitap eden toplu ulaşımından okullarının ilk dersinden fedakârlık ederek yararlanmaktaydı. Muhtarımızın getirdiği imzalı dilekçelerle aldığımız talebi Yürütme Kurulumuzda değerlendirdik. Büyükşehir Belediyesinin ilk

meclisine çözüm önerimizle birlikte sunduk. Büyükşehir Belediye Meclisi, toplu ulaşımdan bir otobüsün Seferihisar Belediyesine bağışlanarak, sadece otobüsün Seferihisar ilçesinde kullanılmak üzere öğrencilerin ilk derslerini kaçırmayacak şekilde toplu ulaşım hizmete sokulması ile sorunlarının çözümüne katkı sağlamış olduk. Bir diğeri de engelli vatandaşlarımız yönünden akülü araçların yolda bozulması durumunda mobil tamir araçlarının hizmet vermesi yolunda bir karar alınmasını sağladık. Bu ve benzeri örnekleri çoğaltmamız mümkün...”

İK-3’ün cevabından kent konseyinin İzmir’i aktif olarak etkilediği görülmektedir. Burada 25 farklı çalışma grubu ve 4 meclisin olması birçok kentte olan duruma göre elbette olumludur. Ancak İzmir son zamanlarda aldığı iç ve dış göçten dolayı eksik kalabilir. Yine burada doktordan, öğrenciye, işçilerden kadınlara katılımcı demokrasi ve çoğulculuğun vurgulanması yönetişimin ilkeleriyle örtüşmektedir. Son olarak çeşitli faaliyetler için verilen destekler ve kimi zaman ev sahipliği yapmak yine yönetişimin katılımcılık, etkililik ve verimlilik ilkeleriyle doğrudan etkilidir. Son olarak bu sorudan elde edilen veriler şu şekilde kodlanmıştır:

- Katılımcı Demokrasi
- Çoğulculuk
- Paydaşlık

İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi üyesi üç katılımcının verdiği cevapları analiz ettikten sonra aynı işlem Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi üyesi katılımcılarının verilerine de uygulanmıştır.

Analize 4. Görüşme sorusu ile başlanmış, sonrasında 5, 6, 7, 8 ve 9. görüşme sorularına verilen cevaplar analiz edilmiştir.

BK-1’in cevabı:

4. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımını yeterli buluyor musunuz?

“Halkın kent konseyine katılımı arttırılmalı. Bence her mahallede muhtarlıklarda kent konseyinin temsilcileri bulunmalıdır. Bu temsilciler, mahalledeki eksikleri kent konseyine bildirmeli, genel kurullara mahallelerden katılımının çoğaltılmasını sağlamalıdır.”

BK-1’in cevabından yetersiz bir halk katılımının olduğu anlaşılmaktadır. Bunun üzerine katılımı arttırmak için bir öneri sunulmuştur. Bu öneriyle beraber halk kent konseyine daha rahat ulaşabilecek yaşadıkları eksikleri kolaylıkla önce kent konseylerine oradan da

dolaylı yoldan belediye meclis toplantılarına ulaşmasını sağlayacaktır. Bu durum şu şekilde kodlanmıştır:

- Katılım
- Etkililik

5. Bursa Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?

“Olabildiğince faydalı olduğunu düşünüyorum. Yaptığımız çalışmalarla Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne önerilerde bulunup, şehrimizde yaşayan engelli bireylerin sorunlarını çözebiliyoruz.”

BK-1’in bu soruya vermiş olduğu cevaptan konseyin faydalı olduğu ancak bunun yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Örnek olarak engelli bireyler için olumlu katkılar yapıldığı ifade edilmiştir. Bu durum şu şekilde kodlanmıştır:

- Yönetime aktif katılım.

6. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir değerlendirir misiniz?

“Kent Konseyi genel kurullarında alınan kararlar belediye meclisimizde değerlendirilir. Bu değerlendirmelerde temsilcilerimiz belediye meclisinde yer alırlar.”

Katılımcı Kent Konseylerinin genel kurullarında kentin problemlerini çözmek için konuşulup kararlar alındığı ifade edilerek aslında kent konseylerinin halkla belediye arasında “tampon kurum” olarak bulunduğu belirtilmiştir. Belediye meclisinde oy hakları olmasa da temsilci düzeyinde temsil edilmeleri dolaylı bir denetim görevi üstlenmiş oldukları anlamına gelmektedir. Bu durumu yansıtan en iyi kod, şu şekilde belirlenmiştir:

- Tampon Kurum
- (Dolaylı) Denetim.

7. Bursa Kent Konseyinde belediye yönetimine katılım hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?

“Herhangi bir sorun yaşanmamaktadır.”

Katılımcının vermiş olduğu cevap sınırlı ve içerik hakkında detay içermediği için kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- Uyumlu iş birliği

8. Bursa Kent Konseyi belediyeye bağı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde Bursa Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?

“Belediye kanununa göre bağı olduğumuz düşünülebilir. Ama kendi içimizde kararları aldığımız bir yönetim organizasyonumuz var. Meclislerde ve gruplarda yapılan çalışmaların belediye meclisinde görüşülmek üzere gönderilmesi gerekiyorsa bunu kent konseyi yönetim kurulu değerlendirir ve gönderir. Bu bağlamda kent konseyimizin belediye meclisi gündemi üzerinde etkileri olmaktadır.”

Katılımcının vermiş olduğu cevapta kanuna göre bağı oldukları düşünülüyor. Ancak kendi içlerinde bir yönetim organizasyonun olması belediye meclis gündeminde görüşülmek üzere gönderilecek konulara kent konseyinin karar vermesi kendi iç işleyişinde özerk olduğunu düşünebiliriz. Bu durum şu şekilde kodlanmıştır:

- Kanun
- Yönetim organizasyonu (özerk işleyiş)
- Sınırlı katılım.

9. Kent Konseyinin Bursa üzerindeki etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

“Yerel karar alma mekanizması olarak görev yapan kent konseyi, Bursa’yı ya da Bursalıları ilgilendiren konularda faaliyet yaparak işleyişini gerçekleştirir.”

Katılımcının vermiş olduğu cevap katılımcının kent konseyiyle Bursa Halkı arasında uyumlu ve iyi bir ilişki olduğunu düşündüğünü göstermektedir. Ancak soruya verilen cevap kısa, net ve kapalı olduğu için bu konu hakkında detaylı cevap alınamamasından dolayı kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- Uyumlu ve iyi ilişkiler.

BK-2’nin cevapları:

4. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımını yeterli buluyor musunuz?

“Kent konseyleri, yerelde halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlayan ve yöneten-yönetilen kesimi “birlikte yönetim” anlayışı etrafında birleştiren demokratik bir oluşumdur. Kent konseyleri ve halk arasında doğrudan bir ilişki olmalıdır. Bursa Kent Konseyi’ne halkımız ilgi göstermekte ve sürecin içerisinde yer almaktadır.”

Katılımcı, Bursa halkının Kent Konseylerine yeterli katılım sağladığına ve halkın çalışmalara ilgi gösterdiğine inanmaktadır. Ayrıca, Kent Konseylerini, halkın karar alma süreçlerine katılımının bir aracı olarak değerlendirmekte ve doğrudan katılımın, karar alma süreçlerine dolaylı katılımı beraberinde getireceğini ifade etmektedir. Bu durumu yansıtan en iyi kod, şu şekilde belirlenmiştir:

- Yeterli Katılım
- Doğrudan katılım
- Karar alma sürecine dolaylı etki.

5. Bursa Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?

“Bursa Kent Konseyi birçok konuyu gündeme taşımakta ve bu gündemlerinin çoğunu da halk belirlemekte. (Bknz. 2. Soru) Bu gündemler yerel yönetimlerde karşılık buluyor. Bu bağlamda hedeflenen yararlar elde ediliyor.”

Katılımcının vermiş olduğu cevap genel içerikli olmakla beraber sorunun özelde Bursa Büyükşehir Belediyesi olmasına rağmen cevapta yerel yönetimlerde karşılık bulduğu söylenerek bu konuya daha geniş kapsamlı yaklaşıldığı görülmektedir. Bu nedenle kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- Katılım

6. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir, değerlendirir misiniz?

“5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun 76. Maddesi, kent konseylerini tanımlar ve şu ifade yer alır; “Kent konseyinde oluşan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir”. Bu bağlamda birçok gündem maddesini Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne taşıdık. “Beton asfalt”, “Metro İstasyon İsimleri” vb. konular son dönemde taşıdığımız başlıklar.”

Katılımcının cevabına göre kent konseylerinin Belediye Kanunu içinde emredici hüküm olması Kent Konseylerinin kendi içinde yaptıkları görüşmeler sonucu elde edilen görüşlerin belediye meclisine sunulmasına ve değerlendirilmesine zemin hazırlamaktadır. Bu kanunla birlikte katılımcının verdiği örnekler meclis gündemine getirilerek olumlu sonuç alındığı belirtilmiştir. Bu durum şu şekilde kodlanmıştır:

- Aktif katılım.

7. Bursa Kent Konseyinde belediye yönetimine katılım hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?

“Hiçbir zorluk yaşamamaktayız.”

Bu katılımcının bu soruya verdiği cevap BK-1’le aynı olduğundan bu cevap için de aynı kodlamayı yapmak mümkündür.

“Katılımcının vermiş olduğu cevap sınırlı ve içerik hakkında detay içermediği için katılımcının vermiş olduğu cevaptan yola çıkarak kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- *Uyumlu iş birliği”*

8. Bursa Kent Konseyi belediyeye bağlı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde Bursa Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?

“Kent Konseyleri, belediyelere bağlı bir yapı değil, belediyelerin desteklediği ve belediyelerle uyumlu çalışan, kentin çatısı olarak adlandırdığımız güçlü sivil toplum yapılarıdır. 7. Madde de belirttiğimiz gibi Bursa Kent Konseyi’nde oluşan birçok gündemi belediye meclisi gündeminde değerlendirmekteyiz.”

Katılımcının vermiş olduğu cevaptan, katılımcı kent konseylerinin belediyelere bağlı olmadığını ancak onların destekleriyle uyumlu bir çalışma paydaşı olduğunu anlıyoruz. Yine burada vurgulanan önemli hususlardan birisi de güçlü sivil toplum vurgusudur. Sivil Toplum vatandaşın meşru olarak silah kullanma tekeli olan devlete karşı en büyük savunma mekanizmalarından birisidir. Bu durum şu şekilde kodlanmıştır:

- Sivil toplum
- Belediye desteğinin olduğu uyumlu çalışma

9. Kent Konseyinin Bursa üzerindeki etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

“Kent konseyleri, mahalli vizyon ve hedeflerin belirlenmesinde ortak akıl oluşturarak yön verici durumda olan demokratik yapılardır. Örnek vermek gerekirse geçtiğimiz ay içerisinde düzenlediğimiz ‘Depreme Dirençli Bursa’ etkinliğinde Bursa’nın aktif faylarını gündeme taşıdık. Ve Bursa’da ilgi uyandırdı.”

Katılımcının vermiş olduğu cevapta “ortak akıl”, “yön verici” olmak ve “demokratik yapı” kavramları önem arz etmektedir. Özellikle 6 Şubat 2023 yılında yaşanan korkunç Kahramanmaraş Depreminden sonra en önemli ve acil konular için yapılan Depreme

Dirençli Bursa etkinliği aslında yapılacak çalışmanın yeri ve zamanının da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu durum ise şu şekilde kodlanmıştır:

- Ortak akıl
- Demokratik yapı
- Katılım.

BK-3'ün cevapları:

4. Kent Konseyleri ve halk arasındaki ilişki sizce nasıl olmalıdır, halkın Kent Konseyine katılımını yeterli buluyor musunuz?

“Kent Konseyleri yapı itibari ile geniş bir çatı kuruluşudur. Kent Konseyi birçok STK ile işbirliği içerisinde çalışır ve belirli kollara, meclislere ayrılır. Ayrıldığı kollardan bazıları olan Gençlik Meclisi, Çocuk Meclisi, Engelliler Meclisi vb. belirli bir yaş ortalaması yahut belirli bir kesim ile sınırlandırılmış gruplara, barındırdığı hedef kitleye hitap eder. Buna karşın Kent Konseyleri halkın tümüne ulaşmayı hedefler ve organizasyonlarını, etkinliklerini halkın ihtiyaç ve gereksinimlerine uygun olarak geliştirme gayreti içerisinde. Bu bağlamda katılımı artırmak ve işbirliği ile çalışmalar yürütmek adına çalışmalar ve düzenlemeler yapmaktadır.”

BK-3'ün vermiş olduğu cevap detay açısından diğer iki katılımcının cevaplarına oranla daha tatmin edici gibi görünmektedir. Burada “geniş bir çatı kuruluş”, “birçok STK ile işbirliği içerisinde çalışması”, “belirli kollara, meclislere ayrılması”, “halkın tümüne ulaşmayı hedeflemesi” ve “katılımı artırmak ve işbirliği yürütmek adına çalışmaların yapılması ifadeleri bu konuya önem verildiği izlenimi oluşturmaktadır. Ancak detay bilgi verilmediği için bu durum izlenim olarak kalmaktadır. Kodlama ise şu şekilde yapılmıştır:

- Çatı kuruluş
- İş birliği
- İş bölümü
- Herkese ulaşma çabası

5. Bursa Kent Konseyi çalışmalarından, yerel yönetime katılım açısından hedeflenen yararlar elde edilebiliyor mu, değerlendirir misiniz?

“Özellikle şehirde hemşeri dernekleri ve sivil toplum kuruluşları ile yakın temasta olunması şehrin yerel yönetime katılımında büyük etki ve öneme sahiptir.”

Verilen cevapta spesifik olarak hemşeri dernekleri ve sivil toplum kuruluşları verilmiştir. Aslen hemşeri dernekleri de STK arasında olmasına rağmen “hak temelli” çalışma alanlarından farklı olduğu düşünülür. Sonuç olarak belediyeler siyasi olarak

seçilen yerel yönetimler olduğu için ve kent oluşumunun önemli bir parçası olan hemşeri dernekleri de kent konseyleri için önemli bir çalışma alanıdır. Bu açıdan kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- Hemşeri dernekleri

6. Kent Konseyi üyelerinin Belediye Meclislerinin karar alma sürecinde etkinlikleri hangi düzeydedir değerlendirir misiniz?

“Alınan kararların raporlaştırılarak belediye meclisinde sunulmasıyla karar alma sürecinde etkinlik sağlanabilmektedir.”

Burada kent konseylerinin kendi iç çalışmalarını raporlaştırarak belediye meclisine sunulması orada oylama hakkı olmasa bile görüşlerinin değerlendirilmesi açısından kısıtlı da olsa yönetime dahil olmayı sağlamaktadır. Cevap şu şekilde kodlanmıştır:

- Öneri sunmak.

7. Bursa Kent Konseyinde belediye yönetimine katılım hususunda zorluk yaşanmakta mıdır? Örnekler verebilir misiniz?

“Zorluk yaşanmamaktadır.”

Bu soruya daha önce BK-1’le aynı cevap verilmiştir. Dolayısıyla aynı kodlamayı burada da kullanmak mümkündür.

Katılımcının vermiş olduğu cevap sınırlı ve içerik hakkında detay içermediği için kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- *Uyumlu iş birliği”*

8. Bursa Kent Konseyi belediyeye bağlı bir meclis olarak düşünülebilir mi? Bu bağlamda Belediye meclisi gündeminin belirlenmesinde Bursa Kent Konseyinin etkinlik düzeyini değerlendirir misiniz?

“Hayır, bağlı değildir.”

İki parçalı olan bir soruya tek ve kendi içinde net bir cevap verilmiştir. Bu nedenle kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- Bağımsız

9. Kent Konseyinin Bursa üzerindeki etkileri nelerdir? Örnekler vererek değerlendirir misiniz?

“Bursa Kent Konseyi; gerçekleştirdiği projeler, zirveler, sosyal etkinlikler, gönüllülük faaliyetleri, kurduğu ve büyümeye devam ettiği network ağı ile birçok öğrenciye, genç bireye, çocuğa, engelli bireylere ve yurttaşa yarar sağlamayı amaçlamaktadır. Şehrin ihtiyaçlarını tanımlayan ve anlayabilen geniş gönüllü kitlesi ile ihtiyaçlara cevap veren ve şehir halkına hitap eden faaliyetler düzenlenmektedir. Alınan dönütlerden ve etkinlik/proje çıktılarından görüleceği üzere yarar sağlayan ve hedeflenen kitleye ulaşan etkinlikler düzenlenmektedir.

Örnek olarak;

- *Parmaklıklar Ardında Minik Kalpler Projesi ile Yenişehir Kadın Kapalı Ceza İnfaz Koruma Müdürlüğü'nde aileleri ile kalan çocuklar adına gerçekleştirilen proje,*
- *Son yaşadığımız felaketlerin izlerini silebilmek adına Bursa'da ikamet etmekte olan afetzedelere yönelik gerçekleştirilen yardım kampanyaları ve sosyal yaşama adaptelerini sağlamak amacı ile düzenlenen etkinlikler,*
- *Bursalı yurttaşları afetlere hazırlamak adına düzenlenen afet çalıştayları,*
- *Bursa Liseler Arası Gençlik Çalıştayı ile şehrin sorunlarının tartışıldığı ve genç zihinler aracılığı ile çözüm politikalarının geliştirdiği Belediye Meclisi Çalıştayı,*
- *Bursa'da üniversite okuyan öğrencilerimize ve Bursalı gençlerimize yönelik proje yazma eğitimleri düzenlenmesi ve Erasmus+ projeleri kapsamında öğrencilerimizin/ gençlerimizin yurtdışına gönderilerek dünyaya adaptasyonlarının ve tecrübe kazanmalarının hedeflendiği projeler,*
- *Bursa'daki paydaşlar ile birlikte sosyal yardım ve gönüllülük etkinliklerinin gerçekleştirilmesi,*
- *Kadınlar Meclisi koordinatörlüğünde 'Amacımız Tek Hedefimiz Eşit Kent' başlığı ile Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlık Çalıştayı,*
- *Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Sivil Düşün Programı tarafından nitelendirilen Engelli Bireylerin Sağlık ve Rehabilitasyon Hakkına Erişimi' isimli proje,*
- *Düzenli aralıklar ile toplumun her kesimine hitap eden bilgilendirme seminerleri, alanında uzman kişiler ile gerçekleştirilen çalıştaylar, farkındalık programları, konserler, tiyatrolar ve paydaşlar ile projeler,*
- *Kariyer zirveleri ile Bursalı gençlere kariyerlerinde mentorluk verilmesi ve iş, staj imkanı sağlanması verilebilir.*

Bursa'yı geliştirmeyi ve şehre değer katmayı hedefleyen birçok etkinlik gerçekleştirilmekte, geliştirilmeye devam edilmektedir.”

Katılımcının en geniş en detaylı cevabı olan bu son sorunun cevabında kent konseyleri için şehrin ihtiyaçlarını tanımlayan ve anlayan bir yapı tarif edilmektedir. Amaçlarının da

hedeflenen kitleye ulaşmak olduğu dile getirilmiştir. Verilen örneklerde kadın, genç, engelli bireyler ve aynı zamanda farklı alanlarda farklı kesimlere hitap edecek etkinliklerle herkese ulaşmaya çalışmakta oldukları ifade edilmektedir. Bu nedenle kodlama şu şekilde yapılmıştır:

- Kentin ihtiyaçlarını tanıma ve anlama
- Herkese ulaşma

İlk kodlama analizi gerçekleştirildikten sonra elde edilen öncül kodlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5: İzmir Kent Konseyi Katılımcılarının Öncül Kodları

İK-1	İK-2	İK-3
Ortaklık	Ortaklık Katılımcılık	Ortaklık Şeffaflık
Başkanla İletişim	Yatay Örgütlenme Katılımcılı Demokrasi İşbirliği	Katılımcı Demokrasi
Katılımcılık	Paydaşlık Katılımcılık Sürdürülebilirlik	Katılımcı Demokrasi Paydaşlık
Özel Yasa Bütçe Yasal Yetki Gelenek ve Kültürel Birikim Toplumsal Eğitim Kültür Düzeyi Kişiyeye Bağlı Sistem Bilgisizlik Sınırlı Yetki Bürokrasi Çoğulculuk İfade Özgürlüğü	Sosyal Medya Tanıtım Destek Koordinasyon Halk Toplantıları Köprü Diyalog Süreç Takibi Belediye Desteği Komisyon Dayanışma Savunuculuk	Yetki Denetim Tanıtım Dijitalleşme Başkanın Bakış Açısı Araştırma Somut Öneri Kent Konseyi Müdürlüğü Sınırlı Gelir Kaynağı Belediye Desteği Katılımcı Demokrasi Katılımcı Demokrasi Çoğulculuk Paydaşlık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 6: Bursa Kent Konseyi Katılımcılarının Öncül Kodları

BK-1	BK-2	BK-3
Katılımcılık	Ortaklık Katılımcılık	Katılımcılık
Katılımcı Demokrasi	Sivil Toplum (Savunuculuk)	Dinamik Olma Etkili İşler Yapma Demokratik Katılımcılık (Paydaşlarla Çalışma)
Katılım	Paydaşlık	Paydaşlık
Katılım Etkililik Yönetime Aktif Katılım Tampon Kurum (Dolaylı) Denetim Uyumlu İşbirliği Kanun Yönetim Organizasyon (Özerk İşleyiş) Sınırlı Katılım Uyum ve iyi ilişkiler	Yeterli Katılım Doğrudan Katılım Karar Alma Sürecine Dolaylı Etki Katılım Aktif Katılım Uyumlu İşbirliği Sivil Toplum Belediye Desteğinin Olduğu Uyumlu Çalışma Ortak Akıl Demokratik Yapı Katılım	Çatı Kuruluş İşbirliği İş bölümü Herkesle Ulaşma Çabası Hemşeri Dernekleri Öneri Sunma Uyumlu İşbirliği Bağımsız Kent'in İhtiyaçlarını Tanıma ve Anlama Herkesle Ulaşma

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 5 ve Tablo 6'da renklendirme ve ayrıştırma araştırma sorularına verilen cevaplara göre yapılmıştır. (Kırmızı renkli ilk cevap Araştırma Sorusu 1'in, Mavi renkli ilk cevap Araştırma Sorusu 2'nin, Yeşil renkli üçüncü cevap Araştırma Sorusu 3'ün, Mor renkli dördüncü cevap ise Araştırma Sorusu 4'ün cevaplarından elde edilen öncülleri içermektedir.)

4.9. İKİNCİ KODLAMA ANALİZİ

Bu aşamada, öncül kodlama evresinde elde edilen kodlar gözden geçirilerek ve gerekli düzeltmeler yapılarak kategoriler altında toplanmaya çalışılacaktır.

Konseylerin yönetim algılarını belirlemeye yönelik olarak hazırlanan birinci araştırma sorusu ile ilgili elde edilen kodlar kırmızı renkle gösterilmektedir. Bu kodlar, 1. Görüşme sorusu esas alınarak belirlenmiştir. Diğer araştırma sorularını cevaplamak amacıyla oluşturulan kodlar, katılımcıların 1. Soruda bahsetmedikleri bazı yönetim

ilkelerinden de bahsetmiş olduklarını göstermektedir. Katılımcıların birinci soruyu cevaplarırken belki unuttukları, ancak farkında oldukları ilkeler, birincil kodlama analizinde elde edilen kodlara eklenmiştir.

İK-1, ilerleyen sorularda “katılımcılık”

İK-3, “Katılımcılık” ve “Denetim” özelliklerinden bahsetmişlerdir. Bu durumda tabloyu 1. Araştırma sorusu için yeniden düzenlediğimizde Tablo 7 ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: İkincil Kodlama Bulguları (1. Araştırma Sorusu)

İK-1	İK-2	İK-3
Ortaklık Katılımcılık	Ortaklık Katılımcılık	Şeffaflık Ortaklık Katılımcılık Denetim

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 8: Yönetişim Algısı Düzeyi İkincil Kodlama Bulguları

	İK-1	İK-2	İK-3
Katılımcılık	+	+	+
Şeffaflık			+
Hesap Verebilirlik (Demokratik Denetim)			+
Ortaklık (Paydaşlık)	+	+	+

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yapılan bu ikincil kodlama işlemi benzer şekilde Bursa’daki katılımcılar için de yapılacaktır. Belirlemiş olduğumuz yönetim ilkeleri Bursa’dan katılımcılarımız tarafından da 1. Görüşme sorusu esas alınarak belirlenmiştir. Diğer araştırma sorularını cevaplamak amacıyla oluşturulan kodlar, katılımcıların 1. Soruda bahsetmedikleri bazı yönetim ilkelerinden de bahsetmiş olduklarını göstermektedir. Katılımcıların birinci soruyu cevaplarırken unutmuş olabilecekleri; fakat farkında oldukları bu ilkeleri de birincil kodlama analizinde elde edilen kodlara ekleyebiliriz.

BK-1 verdiği cevap ile her ne kadar doğrudan olmasa da dolaylı olarak “Denetim” den bahsedildiği görülmektedir.

BK-3 “Paydaşlık” cevabını vererek “Ortaklık” kavramını ifade etmiştir.

Bu durumda tablo BK-1 için 1. Araştırma sorusu için yeniden düzenlenecektir.

Tablo 9: İkincil Kodlama Bulguları Bursa Kent Konseyi Katılımcıları (1. Araştırma Sorusu)

BK-1	BK-2	BK-3
Katılımcılık Denetim	Ortaklık Katılımcılık	Katılımcılık Ortaklık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 10: Bursa Kent Konseyi Katılımcıların Yönetişim Algısı Düzeyi İkincil Kodlama Bulguları

	BK-1	BK-2	BK-3
Katılımcılık	+	+	+
Şeffaflık			
Hesap Verebilirlik (Demokratik Denetim)	+		
Ortaklık (Paydaşlık)		+	+

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yapılan ikincil kodlama analizi sonucunda elde edilen bulgulara İzmirli üç katılımcının da yönetiminde “Katılımcılık” ve “Ortaklık (Paydaşlık)” özelliklerinin farkında oldukları görülmüştür. Aynı analiz Bursa Kent Konseyi katılımcıları için değerlendirildiğinde üç katılımcının da yönetiminde “Katılımcılık” özelliğinin farkında olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen ortak bulgular Tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11: İzmir ve Bursa Kent Konseyi Katılımcılarının Yönetişim Algısı Kategorisi

Yönetişim Algısı	Kodlar
İzmir	Katılımcılık Ortaklık
Bursa	Katılımcılık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

2. Araştırma sorusu kapsamında yapılan öncül kodlama bulguları tablo 12’ de gösterilmektedir. (Tablo 5’te İzmir; Tablo 6’de Bursa Kent Konseyi katılımcılarının mavi renkle gösterilen kodlamaları yer almaktadır).

Tablo 12: 2. Araştırma sorusu öncül kodlama bulguları

İK-1	İK-2	İK-3
Başkanla İletişim	Yatay Örgütlenme Katılımcı Demokrasi İşbirliği	Katılımcı Demokrasi
BK-1	BK-2	BK-3
Katılımcı Demokrasi	Sivil Toplum (Savunuculuk)	Dinamik Olma Etkili İşler Yapma Demokratik Katılımcılık (Paydaşlarla Çalışma)

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Yönetişim uygulamalarının nasıl uygulandığını öğrenmeye yönelik olarak yapılan birincil kodlama İzmirli 3 katılımcının ortak bir cevap vermediği anlaşılmaktadır. İK-2 ve İK-3 ise “Katılımcı Demokrasi” yoluyla yönetişimi uyguladıklarını ifade etmişlerdir. İK-1 ve İK-2’nin ise “Başkanla İletişim” ve “iş birliği” kodları benzerlik göstermektedir. İK-1 yönetişimin uygulanması için başkanla iyi iletişim kurulması gerektiğini, İK-2 ise belediye ile iş birliğinden söz etmişti. Bu iki kodu birleştirerek “Belediye ile iş birliği” kodu oluşturulmuştur. Sonuç olarak; yaptığımız ikincil kodlama analizinde “Katılımcı Demokrasi” ve “Belediye ile iş birliği” kodları elde edilmiştir.

İzmir Kent Konseyi katılımcıları için yapılan bu analiz benzer şekilde Bursa Kent Konseyi katılımcıları için de yapılacaktır. Yine tek tabloda elde edilen kodlar karşılıklı olarak gösterilecek ve durumun daha net anlaşılması sağlanacaktır. Bursa Büyükşehir

Belediyesi Kent Konseyi üyesi üç katılımcının 2. Araştırma Sorusuna vermiş olduğu cevaplarda üç katılımcının ortak olarak birleştiği net bir kavram olmamakla beraber dolaylı olarak “katılımcılık” konusunda farklı ifadelerle üzerlerinde uzlaştıkları ifade edilebilir.

Tablo 13: Yönetişimin Uygulanması Kategorisi

	İzmir Katılımcıları İçin
Yönetişimin Uygulama Kodları	Katılımcı Demokrasi Belediye ile İş Birliği
	Bursa Katılımcıları İçin
Yönetişimin Uygulama Kodları	Katılımcılık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

3. Araştırma sorusu kapsamında; konseylerin hangi yönetim uygulamalarını etkin bir şekilde uyguladıkları öğrenmeye çalışılmıştır. Tablo 5 ve Tablo 6’da yeşil renkle gösterilen kodlar etkin uygulamaları göstermekteydi. Birincil kodlama bulguları incelendiğinde Tablo 14’de sunulan kodların elde edildiği görülmektedir.

Tablo 14: 3. Araştırma sorusu öncül kodlama bulguları

İK-1	İK-2	İK-3
Katılımcılık	Paydaşlık Katılımcılık Sürdürülebilirlik	Katılımcı Demokrasi Paydaşlık
BK-1	BK-2	BK-3
Katılımcılık	Paydaşlık	Paydaşlık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Katılımcı demokrasi kodu da ortaklık sağlanması açısından “Katılımcılık” olarak düzeltilebilir. Bu durumda 3 katılımcı da “Katılımcılık” kodunda birleşmektedir.

K-2 ve K-3 ise “paydaşlık” kodunda birleşmektedir. Bursa Kent Konseyi katılımcıları bu soruya nispeten daha birbirleriyle alakalı cevaplar vermişlerdir. BK-1’in vermiş olduğu “Katılım” cevabı BK-2 ve BK-3 ‘ün ortak cevabı olan “Paydaşlık” la benzer anlam ifade

etmektedir. Paydaşlık, dolaylı yoldan katılımın bir formudur. Bu yüzden burada ortak bir kod olan "Paydaşlık" kodu alınmıştır.

Tablo 15: Etkin Uygulamalar Kategorisi

Kategori	İller	Kodlar
Etkin Uygulamalar	• İzmir	• Katılımcılık • Paydaşlık
	• Bursa	• Paydaşlık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

4.9.1. Bulgular

Yapılan üç aşamalı kodlama analizi sonucunda, Tablo 3’te sunulan kategori ve kodlar elde edilmiştir.

Tablo 16. Kodlama Analizi Bulguları

Kategoriler	B1	B2
<i>YÖNETİŞİM ALGISI</i>	• Katılımcılık • Ortaklık	• Katılımcılık
<i>YÖNETİŞİMİN UYGULANMASI</i>	• Katılımcı demokrasi • Belediye ile iş birliği	• Katılımcılık
<i>ETKİN UYGULAMALAR</i>	• Katılımcılık • Paydaşlık	• Paydaşlık

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 12’de verilen kodlama analizi bulguları 2 ayrı belediye için ayrı olarak sunulmuştur (B1 (İzmir) ve B2 (Bursa)). Yönetişim algısı kategorisinde “katılımcılık” kodunun ortak olduğu görülmektedir. Bu durum iki kent konseyinin de yönetim kavramının “katılımcılık” boyutu üzerinden tanımladıklarını göstermektedir. Bunun yanında B1, yönetim tanımlarında “ortaklık” boyutunu da dahil etmektedir. “Yönetişimin uygulanması” kategorisi incelendiğinde yönetim uygulamalarının ortak olarak “katılımcılık” boyutunda sürdürüldüğü anlaşılmaktadır. B1 buna ek olarak belediye ile işbirliğini de uygulamalar arasında göstermektedir. “Etkin uygulamalar” kategorisi açısından ise “paydaşlık” boyutunun iki konseyin de etkin olarak uyguladığı yönetim boyutu olarak belirlenmiştir. B1’in katılımcılık boyutunu da etkin olarak uyguladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Birinci kategori olan “Yönetişim algısı” düzeyinin belirlenebilmesi için yapılan analiz bulguları Tablo 5 ve Tablo 6’da gösterilmektedir.

Tablo 17. Yönetişim Algısı Düzeyine İlişkin Bulgular (B1)

B1 İçin Yönetişim Algısı Düzeyi Bulguları			
Özellikler	K-1	K-2	K-3
Katılımcılık	+	+	+
Şeffaflık			+
Hesap Verebilirlik (Demokratik denetim)			+
Ortaklık (Paydaşlık)	+	+	+
TOPLAM	2 kriter	2 kriter	4 kriter

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Katılımcıların yönetim algısı düzeylerinin belirlenmesi için; 1. Soruya verdikleri cevaplara aşağıda verilen değerlendirme ölçütleri uygulanmıştır. Tabloda artı (+) simgesi katılımcının yönetim özelliğinin farkında olduğunu göstermektedir. Bu durumda;

- 1 ilkeden bahsetmişlerse: Algı düşük düzeyde
- 2 ilkeden bahsetmişlerse: Algı orta düzeyde
- 3 ve 4 kriterden bahsetmişlerde: Algı yüksek düzeydedir.

Tablo 4 incelendiğinde; K-1 katılımcısının yönetim algısının düşük, K-2 ve K-3 katılımcılarının ise orta seviyede olduğu görülmektedir. Üç katılımcının da yönetimde “Katılımcılık” ve “Ortaklık” (Paydaşlık) özelliklerinin farkında oldukları anlaşılmaktadır. Konsey genelinde düşünüldüğünde algının “orta düzeyde” olduğu söylenebilir.

Aynı değerlendirme B2 belediyesi için yapıldığında; Tablo 5’te verilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 18. Yönetişim Algısı Düzeyine İlişkin Bulgular (B2)

B2 için yönetim algısı düzeyi bulguları			
Özellikler	K-1	K-2	K-3
Katılımcılık	+	+	+
Şeffaflık			
Hesap Verebilirlik (Demokratik denetim)	+		
Ortaklık (Paydaşlık)		+	+
TOPLAM	2 kriter	2 kriter	2 kriter

Kaynak: Yazar tarafından düzenlenmiştir.

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde her üç katılımcının da yönetim algısının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Her üç katılımcı da yönetimin “katılımcılık” boyutunun farkındadır, “şeffaflık” boyutu ise üç katılımcı tarafından da ifade edilmemiştir. Bu bulgulara dayanarak; B2 konseyinde yönetim algısı orta düzeydedir çıkarımı yapılabilir.

4.9.2. Yönetişim algısı

Analiz bulguları her iki kent konseyinde de yönetim algısının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Katılımcıların tanımlarında ortak olarak “katılımcılık” özelliğine yer verdikleri görülmüştür. B1 belediyesi özelinde, ortaklık (paydaşlık) özelliğinin üç katılımcı tarafından da ifade edildiği belirlenmiştir. “Şeffaflık” özelliği katılımcılar genelinde sadece B1 konseyinde yer alan bir katılımcı tarafından dile getirilmiştir. “Hesap verebilirlik” özelliği ise iki konseyden birer katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Aşağıda B1 belediyesinden K1 katılımcısının yönetim tanımı örnek olarak verilmiştir:

Yönetişim kavramı deyince ilk olarak demokrasinin gelişimi açısından yöneten ile yönetilenin bir arada ortak paydada bulunduğu bir ilkesellik bütünü olduğunu söyleyebiliriz. Hayatın birçok alanında var olan yönetim ilkelerine farklı bakış açıları ve farklı tanımlar da getirebiliriz. Örneğin bizim alanımız kent ve sivil toplum olduğu için katılımcı demokrasinin doğal bir sonucu olarak bu kavram karşımıza çıkar. Kamu ve özel sektörde de yönetim ilkeleri hayata geçtiğinde karar alma süreçlerinde iş birliği ve ortaklık anlayışı ilk olarak akla gelebilir. Yönetişim kavramına ilk kez şahit olduğum konu suydı. Yıllar önce BM Milletler Rio Zirvesi'nde oluşan Gündem 21 adlı belge ve bu belgenin yereldeki sürdürülebilir kalkınmanın temel unsurlarının yer aldığı 28. Maddede yer alan konulardı. Yerel Gündem 21'in ortaya

çıkmasında da burada bahsedilen en önemli unsurlardan biri olan yönetim ilkeleri de önemli bir pay sahibiydi.

Katılımcının ifadesinde sadece katılımcılık ve ortaklık (paydaşlık) özelliklerinin yer aldığı görülmektedir. B2 konseyinden K2 katılımcısı ise yönetim kavramını aşağıda verildiği şekilde tanımlamıştır.

Yönetişim, kent konseyleri veya benzer STK'lar ile halkı sürecin içine katarak yerinden yönetimin sağlanmasıdır."

Katılımcının bu cevabında ise sadece katılımcılık özelliğine yer verdiği görülmüştür. Genel bir değerlendirme yapıldığında belediyelerde yönetim algısının orta düzeyde olduğu ve iyileştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.9.3. Yönetişimin Uygulanması

Yönetim bilimlerinde, teorik olarak bilinen birçok konunun pratikte uygulanmama sorunu uzun bir süredir varlığını sürdürmektedir. Bu çalışma, İzmir (B1) ve Bursa (B2) kentlerinde yer alan Kent Konseylerinin uygulama kısmına yönelik bakış açılarını inceleyerek ölçmek açısından önemli bir veri sunmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesinde ortak olarak dikkat çeken unsur yönetim uygulamaları içerisinde 'Katılımcılık' olmuştur. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi ve Bursa Büyükşehir Belediyesin Kent Konseyi de bu unsuru önemsemekte ve farklı şekillerde periyodik olarak uygulamaktadır. Örneğin, B1 Kent Konseyi, 'Gönüllülere Saygı Heykeli' için üç farklı eskiz çalışmasını paydaşlarına sunarak karar almıştır. B2 Kent Konseyi ise 'Bursa Konuşuyor' etkinlikleriyle elde edilen kararları farklı katılımcılara göre Belediye Meclislerine ya da Kent Konseyi Gündemine taşıdığını belirtmiştir. Bu nedenle İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi ve Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyinin de katılımcılığı önemseydiği ve bu unsuru mümkün olduğunca kullanmaya çalıştığı görülmektedir. Uygulama kısmında dikkat çeken bir diğer nokta, belediye başkanı veya belediye ile iyi ilişkiler kurmanın önemidir.

Kent konseylerinin bilinirliklerinin ve etkililiklerinin artmasına rağmen, yasal bir zeminleri olmadığı ve özerk bir bütçe kullanma imkanları olmadığı için bu durum, konseyde görevli kişiler için büyük bir önem arz etmektedir. Özellikle B1 Kent Konseyi

için başkanla olumlu iletişim, olumlu bir gelişmedir. Ancak, şu soru akla gelmektedir: Başkan değişirse ya da başkanla kent konseyi arasındaki ilişki bozulursa nasıl bir durum ortaya çıkar? Bu nedenle, kent konseylerinin daha güçlü olabilmesi için ciddi ve sağlam bir yasal güvence gerekmektedir.

B2 Kent Konseyi, farklı bir bakış açısıyla, özellikle 'Dinamik Olma' ve 'Etkili İşler Yapma' konularını vurgulamaktadır. Bu durum bazen başkanla olan iletişimi içerebilirken aynı zamanda etkileşimli bir iletişimi de kapsamaktadır. Bu yaklaşımın, kent konseyleri için olumlu bir etki yaratacağı ve etkililik, verimlilik ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından olumlu sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir.

4.9.4. Etkin uygulamalar

Etkin uygulamalar, yönetim pratiklerinden önemli ölçüde farklı olmasa da genellikle katılımcılar tarafından daha detaylı bir biçimde incelenmektedir. Özellikle bu kısımda analiz edeceğimiz soru sayısının daha fazla olması bize bu açıdan derinlemesine inceleme şansı vermektedir.

Bu süreçte iki belediye için de “Paydaşlık” ortak kavram olurken birbirlerinden farklı kavramlar daha çok karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, İzmir gibi sosyal demokrat bir ideolojiye sahip bir kentin kent konseyi, vurguladığı konularda eğitim ve kültürel birikime odaklanırken, sağ muhafazakar bir yönetim anlayışına sahip olan Bursa Büyükşehir Belediyesi kent konseyi ise 'Çatı Kurulu' gibi farklı bir konumlandırmaya sahiptir.

Özellikle “kendine özgü yasası olmaması ve bütçe sorunları” benzer şekilde İzmir ve Bursa’nın farklı anlatımlarıyla ortak bir görüşte buluşmaktadır. Bu durum, kent konseylerinin karşılaştığı en büyük sorunlardan biridir. Özellikle sivil toplum, dayanışma, silah kullanma yetkisine yasal olarak sahip olan devletin sınırlandırılması için güçlü bir enstrüman olan kent konseylerinin daha da güçlenmesini sağlamaktadır. Tam bu kısımda B1 Kent Konseyinin vurguladığı “Dayanışma, Savunuculuk, Çoğulculuk, İfade Özgürlüğü” gibi kavramlar sivil toplum ve vatandaşlık bilinci yüksek toplumlarda sıkça kullanılan ve etkin olarak uygulanan kavramlardır.

Her iki kent konseyinin vurguladığı ama farklı örneklerle tanımladığı uygulama, içinde bulunduğumuz bilgi toplumu için kıymetli, etkin bir uygulamadır. Bir konsey direkt söylerken diğer konseyin cevabından dolayı olarak ulaşılan “Denetim” önemli bir etkin uygulamadır. Daha önce sivil toplum, savunuculuk devlete karşı zayıf bireyi koruması açısından ne kadar önemliyse önemli bir diğer argüman da denetimdir. Çünkü denetim kişilerin bireysel duygularına karşı kolektif bir bilinç oluşmasını sağlar. Denetim, kişilerin belli bir standarta ulaşmasını sağlamaktadır. Ayrıca günümüz bilgi toplumu olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, B1 konseyinin vurguladığı "dijitalleşme" ve "sosyal medya", yurttaşların ulaşmasını, yani "katılımı", "aktif katılımı" ya da bunu sanal dünyaya adapte edersek "e-katılımı" sağlayarak vatandaşlara büyük bir kolaylık sunmaktadır.

Max Weber tarafından öne çıkarılan ve hala etkili olan 'Bürokrasi' kavramı birçok alanda sorunlar yaratmaktadır. Özellikle bürokrasinin katı kurallara sahip olmasına rağmen kent konseylerinin kendine özgü yasasının olmaması da bazı tartışmaların canlı kalmasına neden olmaktadır. Bürokrasinin uzun zamandır tartışılan en önemli sorunu şudur: Bürokrasi kaldırılmalı mı? Kaldırılmamalı mı? Bir grup kalkması gerektiğini düşünürken diğer grup kalması gerektiğini iddia etmektedir. Bu bağlamda, kendine özgü yasası olmayan ve bütçe sorunları yaşayan kent konseylerinin bazı engellerle karşılaşması kaçınılmaz olabilir.

Geleneksel Kamu Yönetimi anlayışından yönetişime geçiş sürecinde, esnek bir yönetim biçimi olarak yönetişim, değişen toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilmektedir. B1 Kent Konseyi'nin vurguladığı 'Yatay Örgütlenme' modeli, bir kentin gelişmişlik düzeyi açısından önemli bir göstergedir. Klasik bir toplumda en büyük örgütlenme modeli olan devlet için örgütlenme şekli olarak hiyerarşik ya da dikey örgütlenme modeli ve merkezi sistem akla gelmektedir. Ancak dijitalleşmenin hızla artması insanların yönetim anlayışlarında da değişiklik talep etmesine neden olmaktadır. Marshall McLuhan'ın alan yazına kattığı “Küresel/Global Köy” kavramı insanların yönetim anlayışlarında da değişim istediklerini göstermektedir. Yatay Örgütlenme yönetimin daha geniş kitlelerin de dahil olacağı ki bu aynı zamanda B2 Konseyinin de belirttiği “Ortak Akıl” unsurunun da daha etkin uygulama alanı bulması demektir. Ortak akıl, yatay örgütlenme modeli

içinde önemli bir argüman olarak topyekûn bir toplumsal değişim anlayışını da ifade etmektedir.

Son olarak, B2 katılımcısı Kent Konseyini Tampon Kurum olarak nitelendirmiştir. Sosyolog Mübeccel Kıray tarafından alan yazına sunulan bu kavramın son zamanlarda kent konseyleriyle uyduğu görülmektedir. Belediye Meclislerine etki edemeyen yurttaşların, tampon kurum olarak düşünülmesi ve görüşlerinin kabul edilmese de kent konseyleri aracılığıyla farklı bir şekilde temsil edilmesi, özellikle "katılım" ve "aktif katılım" gibi kavramların güçlendirilmesi için önemli bir alt yapı oluşturmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, siyasi olarak aday gösterilen ve seçilerek göreve gelen belediye başkanlarının ya da belirli siyasi partilerin ideolojik çerçevede yönetimde etkin olan kent konseylerinin durumlarını incelemektir. Çalışmada İzmir ve Bursa gibi ideolojik olarak farklı iki Büyükşehir Belediye örneği seçilerek bu araştırmanın odak noktası belirlenmiştir. Bu iller uzun süredir aynı ideolojik bakış açısına sahip kişiler veya siyasi partiler tarafından yönetilmektedir. Bu açıdan çalışma, kent konseylerinin uzun süreli birikiminin nasıl bir gelişme gösterdiğini tespit etmemize yardımcı olacaktır.

Kent konseyleri, bir kent için önemli yapılardır; ancak bir konseyin kurulması o kentin olgunluğa eriştiği anlamına gelmemektedir. Bu nedenle, İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyelerinden elde edilecek veriler, araştırma için önemli bir kaynak olacaktır. Birçok il ve ilçede kent konseylerinin varlığına rağmen, bunların sadece kâğıt üzerinde var olduğu ve pratikte yetersiz kaldığı gözlemlenmektedir. Bu durumun birden fazla nedeni bulunmaktadır, ancak kent konseyleri, bir kentin vatandaşlarının yönetimde belirli bir oranda katılımının sağlanması adına önemli bir adımdır. Genel olarak, kent konseylerinin etkin olduğu bölgelerde gelişmişlik seviyesi ve halkın bilinç düzeyinin daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle geleneksel yönetim anlayışından iyi yönetişime doğru geçişte, vatandaşların aktif olarak katıldığı, yöneticilerin hesap verdiği ve daha etkin bir yönetim anlayışına doğru bir evrim gerçekleştiği görülmektedir. Bu evrimin en büyük tetikleyicilerinden biri dijitalleşmedir. Dijitalleşme, insanların farklı yaşam tarzlarını daha yakından takip etmelerini sağlamış ve bu durum, klasik geleneksel yönetim anlayışının yetersiz kaldığı bir noktada, kentlerde aktif katılımlı bir yurttaş modelinin ortaya çıkmasına olanak tanımıştır. Kent konseyleri, insanların doğrudan değil ancak dolaylı yoldan kentlerinin yönetimine katılabilecekleri bir ara kurum olarak işlev görmektedir. Çalışmanın temel yapısı bu şekilde oluşmaktadır. Özellikle kent konseylerinin yönetişim ilkeleri açısından durumlarının belirlenmesi, gelecekte önemli bir referans kaynağı olabilir.

Çalışma kapsamında seçilen iki kent konseyinde üçer kişiyle yarı yapılandırılmış mülakatlar yapılmıştır. Bu kişiler Kent Konseyinde yetkili kişiler ve Kent Konseyinde yer alan bir üye kişi şeklinde belirlenmiştir. Oluşturulan dokuz soru, üye ve yöneticilerin

verdikleri cevaplar üzerinden dört farklı araştırma sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın veri analiz kısmında bu sorular araştırma sorularına göre ayrıştırılarak İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri Kent Konseyleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Özellikle veri analiz kısmı bu çalışmanın dinamik ve en güncel yanını gösteren kısımdır. Analiz kısmından önce yer alan kuramsal çerçeve çok geniş kapsamlı ele alınmasına rağmen tarihsel açıdan hemen herkes tarafından bilinen bilgilerin konuyla alakalı olan kısımlarının kronolojik olarak ifade edilmesi sebebiyle çalışmanın dinamikliğini veri analiz kısmı oluşturmaktadır. Burada bazı yerlerde verilen cevaplar laştırılarak anlaşılması ve karşılaştırılması daha kolay hale getirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada bazı kavramlar özellikle dikkatimizi çekmiştir. Çalışmanın veri analiz kısmında bu sorular araştırma sorularına göre ayrıştırılarak İzmir ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri Kent Konseyleri karşılıklı olarak incelenmiştir.

Kent Konseylerinin şekillenmesi kuramsal kısımda detaylı olarak anlatılmasına rağmen Avrupa Yerel Yönetimlerde Özerklik Şartı, Yerel Gündem 21 gibi uluslararası toplantıların da önemli bir rol oynaması göz ardı edilemeyecek bir durumdur. Bu toplantılar kent konseylerinin oluşmasının meşruiyet kaynağı olmuştur. Kent konseylerinin temelinde yatan ve özünü oluşturan unsurlar:

- Kente sahip çıkma,
- Aktif katılım,
- Sorunların çözümünde ortaklık,
- Kent Vizyonunu geliştirmek,
- Hemşerilik bilincini oluşturma ve güçlendirme,
- Kentin hak ve hukukunu korumak,
- Sürdürülebilir kalkınma odaklı çalışmalar yapma,
- Çevreye duyarlı olma,
- Sosyal yardımlaşma ve dayanışma,
- Şeffaflık,
- Hesap verme ve hesap sorma,
- Katılım ve yerinden yönetim,
- Katılımcılığı ve ortak akıllı esas kılma gibi kentleşme ve kent kültürü için önemli unsurları içinde barındırmaktadır.

Kent Konseylerinin temellerini oluşturan bu kavramlar üzerinden yapılan çalışma, dört temel araştırma sorusunu ele almaktadır. Birinci araştırma sorusuyla, iki Büyükşehir Belediyesi kent konseylerinin yönetim algısı ölçülmeye çalışılmıştır.

Analiz kısmında, ortak bir yönetim tanımı belirlenerek ve bu tanımda dikkat çeken dört kavram (Katılımcılık, Şeffaflık, Demokratik Denetim/Hesap Verilebilirlik, Ortaklık/Paydaşlık) vurgulanmıştır. Bu sorunun analizinde, katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar bu dört kavram üzerinden değerlendirilmiştir. Eğer bu kavramlardan biri mevcutsa, düşük seviyede kabul edilecek; iki tanesi orta seviyede, üç veya dört tanesi ise yüksek seviyede değerlendirilecektir. Bu yöntem sayesinde katılımcıların seviyesi daha somut şekilde tespit edilmiştir. Birinci araştırma sorusuna verilen cevaplarda İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarından İK-1 sadece “Paydaşlık” yanıtını vererek düşük seviye; İK-2 “Ortaklık” ve “Katılımcılık”; İK-3 ise “Şeffaflık” ve “Ortaklık” cevaplarıyla orta seviye olarak belirlenmiştir. Benzer bir analiz, Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcıları için yapıldığında, BK-1 ve BK-3 “Katılımcılık” cevabıyla düşük düzeyde nitelendirilirken, BK-2’de ise “Ortaklık” ve “Katılımcılık” cevabı orta düzey olarak belirlenmiştir. Analizin dikkat çeken yanı, yönetim algısının genellikle ortaklık, paydaşlık ve katılım odaklı olmasıdır. Bu durum, yönetim gibi geniş bir kavramın oldukça sınırlı bir algı düzeyine sahip olduğunu göstermektedir. Ancak İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcısı olan İK-3’ün diğerlerinden farklı olarak vermiş olduğu “Şeffaflık” cevabı algı düzeyi açısından önemsenmesi gereken farklı bir cevaptır. Kent Konseylerini ilk kuran iller arasında yer alan Bursa ve İzmir Büyükşehir Belediyelerinin, yönetim açısından yetersiz bir düzeyde oldukları düşünülebilir. Bu durumdan yola çıkarak, Sivil Toplum Kuruluşlarının özellikle yönetim açısından daha fazla mesafe kat etmeleri gerektiği görülmektedir. Belediyeler gibi kamu kurumları, geçmişe kıyasla daha iyi olsalar da yeterli düzeyde değildir.

İkinci Araştırma Sorusu yönetim uygulamalarının nasıl uygulandığının tespit edilebilmesi açısından önemlidir. Bu soru için İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının vermiş oldukları cevaplarda öne çıkan kavramlar “Başkanla İletişim”, “Yatay Örgütlenme”, “Katılımcı Demokrasi” ve “İş Birliği” olmuştur. Bu kavramlar arasında, özellikle yatay örgütlenme, farklı ideolojik görüşlere sahip kişiler arasında olumlu sonuçlar doğuran bir örgütlenme modeli olarak öne çıkmaktadır. Benzer şekilde Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının verdiği cevaplardan öne çıkan kavramlar arasında “Katılımcı Demokrasi”, “Sivil Toplum- Savunuculuk”, “Dinamik Olma”, “Etkili İşler Yapma” ve “Demokratik Katılımcılık” bulunmaktadır. Bu

kavramlar arasında özellikle Sivil Toplum- Savunuculuk, dikkat çeken kavramlardan biridir. Sivil toplum kuruluşlarının, bireylerin kamu gücüne karşı en etkili gücü olduğu düşünüldüğünde, Kent Konseyleri açısından yatay örgütlenme ve sivil toplum-savunuculuğun farkındalığı, uygulama sürecinde önemli bir faktördür. Özellikle birçok konuda kâğıt üzerinde sorunsuz bir yapı inşa edilse bile, uygulamada her zaman beklendiği gibi gitmeyebilir. Bu nedenle, bu yapıların farkındalık düzeyi arttıkça, olumlu etkilerin de o denli artabileceği gözlemlenebilir.

Üçüncü araştırma sorusu, hangi yönetim uygulamalarının etkili bir şekilde kullanıldığını tespit etmek için kullanılmıştır. Bu soru kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının vermiş oldukları cevaplarda öne çıkan kavramlar “Katılımcılık”, “Paydaşlık”, “Sürdürülebilirlik”, “Katılımcı Demokrasi”; Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının vermiş oldukları cevaplarda ise “Katılım” ve “Paydaşlık” olmuştur. Genel cevaplarda benzer kavramlar olsa da bazı cevaplar arasındaki farklılıklar umut verici bir bilinç seviyesi olduğunu göstermektedir. Bu durum tam anlamıyla yeterli olmayabilir, ancak en azından başlangıç düzeyinde bir farkındalık olarak kabul edilebilir. Cevaplar arasında öne çıkan “Sürdürülebilirlik” kavramı, genellikle doğal kaynaklar açısından değerlendirilse de toplumsal ilişkiler açısından da büyük önem taşıyan bir kavramdır.

Son araştırma sorusu, yerel yönetime katılım durumları ve bilinirlik düzeylerini tespit etmeye yönelik olan sorudur. Bu kısım, dördüncü sorudan dokuzuncu soruya kadar olan kısmı içerdiği için diğer araştırma sorularından daha geniş bir içeriğe sahiptir. Burada katılımcıların verdiği cevaplar genel olarak diğer sorulara göre farklılık göstermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının verdikleri cevaplara bakıldığında; “Özel Yasa”, “Bütçe”, “Yasal Yetki”, “Gelenek ve Kültürel Birikim”, “Toplumsal Eğitim”, “Kültür Düzeyi”, “Kişiyeye Bağlı Sistem”, “Bilgisizlik”, “Sınırlı Yetki”, “Bürokrasi”, “Çoğulculuk”, “İfade Özgürlüğü”, “Sosyal Medya”, “Tanıtım”, “Destek”, “Koordinasyon”, “Halk Toplantıları”, “Köprü”, “Diyalog”, “Süreç Takibi”, “Belediye Desteği”, “Komisyon”, “Dayanışma”, “Savunuculuk”, “Yetki”, “Denetim”, “Dijitalleşme”, “Başkanın Bakış Açısı”, “Somut Öneri”, “Sınırlı Gelir Kaynağı”, “Belediye Desteği”, “Çoğulculuk” kavramlarının olduğu görülmüştür. Bu kavramlardan

yola çıkarak İzmir'in yönetime katılım ve bilinirlik seviyesi açısından umut vaat ettiği söylenebilir. Benzer şekilde Bursa Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi katılımcılarının verdikleri cevaplara bakıldığında; "Katılım", "Etkililik", "Yönetime Aktif Katılım", "Tampon Kurum", "(Dolaylı) Denetim", "Uyumlu İş Birliği", "Kanun", "Yönetim Organizasyonu(Özerk İşleyiş)", "Sınırlı Katılım", "Uyumlu ve İyi İlişkiler", "Yeterli Katılım", "Doğrudan Katılım", "Karar Alma Sürecine Dolaylı Etki", "Katılım", "Aktif Katılım", "Sivil Toplum", "Belediye Desteğinin Olduğu Uyumlu Çalışma", "Ortak Akıl", "Demokratik Yapı", "Katılım", "Çatı Kuruluş", "İş Birliği", "İş Bölümü", "Herkes Ulaşma Çabası", "Hemşeri Dernekleri", "Öneri Sunmak", "Kent'in İhtiyaçlarını Tanıma ve Anlama" kavramlarının olduğu görülmüştür. Bu kavramlar konseylerin yönetime katılımı ve bilinirliklerini artırmaları açısından önemlidir.

Veri analizi sonucunda katılımcıların bilinç düzeyinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın önemli hedeflerinden biri olan bu düzeyin belirlenmesi, özellikle Türkiye'de ilk oluşturulan iki kent için yeterli olmayabilir. Bu düzeyin, daha sonradan kent konseylerini kuran diğer iller ve ilçeler için daha düşük ya da orta düzeyde olması beklenilebilir. Ancak, başlangıçta bu işe girişen iki kentin bu alanda daha yüksek seviyelerde olması beklenen bir durumdu. Bu noktadan yola çıkarak, belediyelere ve kent konseylerine, katılımcıların verdiği cevaplar da dikkate alınarak daha fazla bilgilendirme yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bilgilendirme faaliyetleri, bilinç düzeyinin artmasını sağlayarak vatandaşların katılımını artırabilir. Artan farkındalık, daha fazla katılım demektir; daha fazla katılım ise daha demokratik bir ortamın oluşmasına zemin hazırlayabilir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre, yönetim ilkelerinden "Katılımcılık" ve "Paydaşlık" ön plana çıkmıştır. Ancak, "Etkililik", "Hesap Verilebilirlik" ve "Şeffaflık" gibi ilkeler, cevaplarda çok fazla yer bulmamış olsa da oldukça önemlidir. Bu çalışmada, bu ilkelere yeterince farkındalığın olmadığı görülmektedir. Özellikle de kent konseylerinin yeterli bir yasa ve bütçe imkanına sahip olmaması, en dikkat çekici bulgular arasında yer almaktadır. Bu durum, kent konseylerinin, bağımsız bir yasa ve bütçe imkanı elde edebilmek için birleşerek standart bir yapı oluşturmaları gerekliliğini göstermektedir. Örgütlenme, bir kurumun en önemli gücüdür. Kent konseylerinin, özellikle "Yatay Örgütlenme" modelini benimseyerek katılımcı sayısını arttırmaları, daha güçlü bir yapıya sahip olmalarını sağlayacaktır. Güçlü

bir kent konseyi, farklı ideolojilere sahip belediyelerin bile daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlayabilir.

Bu çalışma, farklı ideolojilere sahip iki parti tarafından yönetilen belediyelerin kent konseylerinin durumunu tespit etmede önemli bir adım olarak literatüre katkı sağlayacaktır. Özellikle vurgulanması gereken nokta, çalışmanın ülkedeki öncü kent konseyi uygulamalarını ve bu kentlerdeki katılımcıların bilinç düzeyini ortaya koymasındır. Bu açıdan, literatüre sağlayacağı değer büyüktür zira bu çalışma, kent konseyleri alanındaki mevcut bilgiyi zenginleştirerek, ilerleyen araştırmalara kaynak oluşturacaktır. Ayrıca, İzmir ve Bursa gibi önemli kentlerin özel incelenmesi, bu çalışmayı benzersiz kılarak, bu kentlerin kent konseyleri üzerinden genellemeler yapılmasına olanak sağlayacaktır. Bu sayede, kent konseyleri konusunda hem teorik hem de pratik açıdan daha derin bir anlayış geliştirilmesine katkı sağlanacaktır. Ayrıca, bu çalışma doktora düzeyinde yeni araştırmalar için bir temel oluşturabilir. Diğer belediyeler ve vatandaşların bakış açıları gibi farklı konularda katılımcıların rol alabileceği çalışmalar, katılımcı sayısının artırılması gibi alanlarda çeşitli katkıların ortaya çıkmasına imkan tanıyarak genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Ş. (2003). Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından "Yerel Gündem 21: Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği". *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 12(1), 52-53.
- Açıkalın, O. ve A. Saltık (2007). Kalkınmada Yeni Kavram ve Stratejiler, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 1. 5-27.
- Akçagündüz, E. (2009). Küresel Krizlerde Yönetişim Kavramının Önemi. 322. Ocak 22, 2023 tarihinde: <http://abakus.inonu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11616/12044/25.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alındı.
- Akdeniz, H. İ. (2004). Küreselleşme Sürecinde Yerel Yönetimlerde Ortaya Çıkan Yeni Eğilimler. *Çanakkale 18 Mart Ü. Biga İİBF, Yerel Yönetimler Kongresi: Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, Bildiriler Kitabı*, (s. 201-208). Çanakkale.
- Altınışik, K. G. (2011). Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri. *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 40). içinde Bursa.
- Arar, A.A. (2022). Yerel Gündem 21. T.C. Dışışleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa>
- Arı, N. S. (2002: 20). *Etkin Devlet Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Öğretisi*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- Başaran, İ. E. (2000: 13). *Yönetim* (3. b.). Ankara: Feryal Matbaası.
- Bayramoğlu, S. (2002). Küreselleşmenin Yeni Siyasal İktidar Modeli: Yönetişim. *Praksis Dergisi*(7), 89.
- Bayramoğlu, S. (2010). *Yönetişim Zihniyeti: Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü* 2. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Commission of the European Communities. (2007: 299-312). Avrupa Komisyonu.
- Belediye Kanunu (2005). 5393 Sayılı Belediye Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>
- Kıral. B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(8), 172-174.
- Bilgiç, V. (1998). Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri Üzerine Teoriler. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 7(2), 27-35.
- Bircan, İ. (2003). Kamuda Stratejik Yönetim ve AB Politikaları. *Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi* (s. 399). içinde Ankara: TODAİE.

- Birleşmiş Milletler, İnsan Yerleşimleri Konferansı Habitat II. (1999).
- Bozkurt, Ö. (1998: 274). Kamu Yönetimi Sözlüğü. *TODAİE*.
- Bulut, T. (2013). *Şeffaf, Katılımcı ve Etkin Kent Yönetimi İçin Kent Konseyleri*. Bursa: Ekin Basın Yayın Dağıtım.
- Bulut, Y., Eren, V., Karakaya, S., & Aydın, A. (Dü). (2013). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bülbül, Z. (2009). *Ekonomik Dönüşüm Süreci Kentleşme, Sürdürülebilir Kalkınma ve Kent Konseyi (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: İstanbul Marmara Üniversitesi.
- Cesur, A. (2018). Yönetişim Perspektifinden Kent Konseylerinin Kent Yönetimindeki Rolü ve İşlevselliği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(55), 810.
- Çevik, H. H. (2007). Örgüt Teorilerinde Değişim. M. E. Bilal Eryılmaz (Dü.) içinde, *Kamu Yönetimi Yazıları* (s. 146). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Yerel Yönetimler. *Kahramanmaraş Üniversitesi Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 53-64.
- Çoban, C. C. (2006). *Kamu Sektöründe İyi Yönetim İlkeleri. Kamu Mali Yönetiminde Stratejik Planlama ve Performans Esaslı Bütçeleme* (1 b.). (C. C. Aktan, Dü.) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Çoşkun, S. (2003: 67-84). Kamu Yönetiminde Yönetişim Yaklaşımı. S. Coşkun, & A. N. Asım Balcı (Dü.) içinde, *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar* (s. 67-84). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Demir, O. (2008). Yerel Siyasete Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği. 105. Sakarya: Yüksek Lisans Tezi.
- Demircan, M. E. (2008: 60). Küreselleşme Sürecinde Değişen Devlet Anlayışından Kamu Hizmetlerinin Dönüşümüne: Sağlık Hizmetlerinde Piyasa Mekanizmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 13(1), 60.
- Dilaveroğlu, A. (2019: 45-63). Yönetişim İlkeleri ve Yerel Yönetimler Mevzuatına Yansımalar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 45-63.
- DPT. (2007). *Dokuzuncu Kalkınma Planı Kamuda İyi Yönetişim*. Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.
- Eken, M. (2005: 57-59). *Yönetimde Şeffaflık Teori-Uygulama* (1 b.). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

- Eken H. (2006). Küreselleşme ve Ulus Devlet, Selçuk Üniversitesi Dergisi, 16. 249-250.
- Emrealp, S. (2005). *Yerel Gündem 21 El Kitabı*. İstanbul: IULA-EMME(Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı) Yayını.
- Eran Vigoda, A. A. (2003: 48-49). *Çevap Verebilirlik ve İyi Yönetişim". İyi Yönetişimin Temel Unsurları*. (P. Acar, Çev.) Ankara: T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Yayını.
- Erim, A. (2008, Mayıs 27-29). Avrupa Kentsel Şartı – 2: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto. *Avrupa Konseyi 15. Genel Oturumu*, 1. Strazburg: Mimarlar Odası. <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs%5Ckentselsart2.pdf> adresinden alındı.
- Eroğlu, H. (2013). Yönetişim Perspektifinde Kent Konseyleri. F. N. Genç içinde, *Yönetişim-Türk Kamu Yönetimine Yansımaları* (s. 247). Konya: Çizgi Kitapevi.
- Eryılmaz, B. (2018). *Kamu Yönetimi* (15 b.). Umuttepe Yayınları.
- Faulks, K. (1999). Political Sociology. *USA: New York Un. Press*, 194.
- Görmez, M. Ö. (2009). *"Türkiye'de Yerel Gündem 21 ve Yerel Yönetişim Uygulamaları" Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Gözübüyük, Ş. (2006). *Yönetim Hukuku*. Ankara: Turhan Kitapevi.
- Güder, N. (2004). *Sivil Toplumcunun El Kitabı*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi.
- Güler, B. A. (2005: 90). *Devlette Reform Yazıları*. Ankara: Paragraf Yayınevi.
- Güler, B. A. (2003: 114). *Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye, Praksis*.
- Güneş, M., & Beyazıt, E. (2012). *Yerel Gündem 21' den Kent Konseylerine*. Detay Yayınları.
- Güzelsarı, S. (2003: 17-34). Neo-liberal Politikalar ve Yönetişim Modeli. *Amme İdaresi Dergisi*, 36(2), 17-34.
- Habitat II (2000: 1). Habitat İstanbul 5 Ülke Raporu 2000, Yönetişim Alt Bölümü, İstanbul.
- Dömbekci, A. H., & Erişen, A. M. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 144.
- İbiş, H., & Akdağ, M. (2015). Bilgi Edinme Kanunundan Yararlanma Sıklığı: Erciyes Üniversitesi Örneği(2011-2014). *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 38, 158-162.

- IULA-EMME. (1997-1999). *Promotion and Development of Local Agenda 21s in Turkey - Final Project Report*. İstanbul.
- IULA-EMME. (2003). *Implementing Local Agenda 21s in Turkey – Progress Report*. İstanbul.
- IULA-EMME. (2006). *Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi Projesi Gelişme Raporu*. İstanbul, 15-16.
- Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu*. Ankara.
- Karabulut, H. (2009). Yerel demokrasilerde kent konseylerinin rolü: Bursa Kent Konseyi örneği. 61. Kocaeli: Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Keleş, R. (1995). Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Avrupa ve Türkiye. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 4(6), 3-19.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Kent Konseyi Yönetmeliği. (2006). (26313), 1-9.
- Kerman, U., & Aktel, Y. A. (2011). Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri. E. B. Keskin (Dü.) içinde, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 19). Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi.
- Kestellioğlu, G. (2011). Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri; Kahramanmaraş Örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, 121-140.
- Kösecik, M. (2010:152). *Türk Yerel Yönetim Sistemi Açısından Avrupalılaşma ve Çok Düzlemli Yönetişim*. (M. A. Çukurçayır, H. T. Eroğlu, & H. Ekşi Uğuz, Dü) Konya: Çizgi Kitapevi.
- Köseoğlu, Ö. (2011). Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri. E. B. Keskin (Dü.) içinde, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (s. 324-336). Bursa: Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi.
- Kuluçlu, E. (2011). 5393 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kent Konseyleri. s. 182-188.
- Kuzey, P. (1999). Avrupa Kamu Yönetimi İlkeleri. *Sigma Raporları No:27* (s. 57-89). Maliye Dergisi.
- Mert, E. (2018: 152). İdeal Devlet Modeli Önerisi. *Alınları Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 152.
- Mimarlar Odası Ankara. (2023). Şubat 11, 2023 tarihinde: <http://www.mimarlarodasiankara.org/?id=964> adresinden alındı.

- Örselli, E. v. (2016). *Yerel Yönetişim ve Kadın Meclisleri: Karatay Kadın Meclisi Örneği*.
- Özdek, Y. (1999). Globalizmin İdeolojik Hegemonyası. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(3), 25-47.
- Özdenkoş, D. (1999). Merkezi Yönetim İle Yerel Yönetimler Arasında Görev Bölüşümü. *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*(2), 77-95.
- Özer, M. A. (2006). Küreselleşme, Yerelleşme ve Yeni Kamu Yönetimi. *Türk İdare Dergisi*(450), 29.
- Özer, M. A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar. *Sayıştay Dergisi*(63), 29-78.
- Öztoprak, A. A. (2011). *Yönetişim Yaklaşımı ve Belediyeler: Yönetişim Göstergeleri Açısından Malatya Belediyeleri Araştırması*, 63. Konya: Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Pallemarts, M. (1997). *Stockholm'den Rio'ya Uluslararası Çevre Hukuku: Geleceğe Doğru Geri Adım mı?* (Cilt 52). (B. Duru, Çev.) Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi.
- Parlak, M. Ö. (2012). *Kuramda Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuat* (2 b.). Bursa: Alfa Akademi.
- Polat, A. (2022). K Nitel Araştırmalarda Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları: Soru Form ve Türleri, Nitelikler ve Sıralam, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(2), 162-176
- Simon, D. W. (1973). Kamu Yönetimi. (C. Mıhçıoğlu, Çev.) 1.
- Soygüzel, H. (2012). *Kent Konseyleri Ulusal Raporu III Türkiye Kent Konseyleri Buluşması*. Çanakkale: Türkiye Kent Konseyleri Birliği Yayını.
- Soyşekerci, S. (2004). Ç. 1. Yerel Yönetimlerde Kurum Kültürü (Örgütsel Müktesebat) Bileşenlerinin Tasarımı içinde, *Bildiriler Kitabı* (s. 245). Çanakkale.
- Sultan, A. G. (2002). Yerel Gündem 21 ve Katılım, Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri. *TODAİE Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Mekezi*, 242.
- Şaylan, G. (2000: 1-21). Kamu Yönetimi Disiplininde Bunalım ve Yeni Açılımlar Üzerine Düşünceler. *Amme İdaresi Dergisi*, 1-21.
- Şimşek, O. (2000: 1). Devlet Kavramını Gelişimi ve Küreselleşmedeki Anlamı. *Kamu-İş Dergisi*, 5(4), 1.
- Tekeli, İ. (1996: 45-54). Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine. *Sosyal Demokrat Değişim*(3), 45-54.

- Todaie. (1992). *Kamu Yönetimi Araştırması (KAYA) Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu*. Ankara: TODAİE Yayını.
- Toksöz, F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. İstanbul: TESEV.
- Toprak, Z. (2021: 288). *Yerel Yönetimler* (10 b.). İstanbul: Nobel Yayın.
- Tortop, N. (2014). *Mahalli İdareler* (3 b.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tosun, G. E. (2003: 59-76). Global Sivil Toplum, Siyaset ve Yurttaşlık. *Sivil Toplum Dergisi*(4), 59-76.
- Tuğaç, Ç. (2020). Avrupa Kentsel Şartından Avrupa Yeşil Sözleşmesi'ne: Avrupa' da Kentsel Politikaların Gelişim Süreci ve Geleceği. *Ankara Avrupa Çalışma Dergisi*, 19, 231-232.
- Tuğaç, Ç. (2020: 231-232). Avrupa Kentsel Şartından Avrupa Yeşil Sözleşmesi'ne: Avrupa' da Kentsel Politikaların Gelişim Süreci ve Geleceği. *Ankara Çalışma Dergisi*, 19(1), 231-232.
- UCLG-MEWA. (2009). *Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin Yerelleştirilmesi Projesi Gelişme Raporu*. İstanbul.
- UCLG-MEWA. (2010). *Kent Konseyleri'nin Güçlendirilmesi ve Yerel Demokratik Yönetişim Mekanizmaları Olarak İşlev Görmelerine Yönelik Eğitim ve Kapasite Geliştirme Desteği Sağlanması Projesi Gelişme Raporu*. İstanbul.
- Ünal, H. İ. (2007: 1-24). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-24.
- Üzan, N. (1999). Belediyeler ve Yerel Gündem 21. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 52(1), 613-632.
- Yeşildal, A. (2014). Yerel Demokrasinin Gelişimi Sürecinde Kent Konseylerinin İşlevselliği: Kocaeli ve Kartepe Kent Konseyleri Örneği. 100. Kocaeli: Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Yeter, E. (1996). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Karşısında Türkiye: Anayasa ve İlgili Yasalarda Durum. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 5(1), 3-13.
- Yıldırım, İ. (2004: 218). Demokrasi, Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, H. (2013). Hukuk Devletinin Gelişim Sürecinde Mülk Devleti ve Polis Devletinin Yeri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 223.

- Yıldız, M. (1996: 3-15). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. (M. Yıldız, Dü.) *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 5(4), 3-15.
- Yüçetürk, E. (2000). Yönetişim Kavramı ve Katılımı Örgütlemeye Bir Örnek: Bolu İl Kurultayı. *TODAİE*, 227.
- Yüksel, M. (2000). Yönetişim Kavramı Üzerine. *Ankara Barosu Dergisi*, 145-159.
- Yükselen, M. G. (2004: 47). *Sivil Toplum ve Yönetişim Tartışmaları Sürecinde Kent ve Kadın*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zengin, O. (2011). *Verimlilik: Kurumsal Bir Çözüm ve Kamu Yönetimi Disiplini (Yayınlanmamış Doktora tezi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- <https://www.etymonline.com/search?q=State>, 09 Ekim 2023.
- Resmi Gazete. (1999, Şubat 8). Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi. (23605).
- Resmi Gazete. (2007, Nisan 24). Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi. (26502).
- Resmi Gazete. (2009, Haziran 6). <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden alındı.
- Resmi Gazete. (2019, Mayıs 23). Kent Konseyi Yönetmeliği. (30782).
- (2022, Ekim 1). resmigazete: <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden alındı.
- (2022, Haziran 19). Mayıs 8, 2023 tarihinde <http://www.habitat.org.tr: http://www.habitat.org.tr/gundem21/43-yerelgundem21/50-yerel-gundem-21-birinci-asama.html> adresinden alındı.
- (2023, Mayıs 11). Mayıs 11, 2023 tarihinde <https://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa: https://www.mfa.gov.tr/yerel-gundem-21.tr.mfa> adresinden alındı.

TÜRKİYE YEREL GÜNDEM 21 PROJE DÖKÜMANLARI

- UNDP-IULA. (1997). *YG 21 I. Aşama Proje Metni*.
- UNDP -IULA. (2000). *YG 21 II. Aşama Proje Metni*.
- UNDP-UCLG. (2004). *YG 21 III. Aşama Proje Metni*.
- UNDP -UCLG. (2007). *YG 21 IV. Aşama Proje Metni*.
- UNDP -UCLG. (2009). *YG 21 V. Aşama Proje Metni*.

KANUN ve YÖNETMELİKLER

Belediye Kanunu (2005). Belediye Kanunu.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>

8 Ekim 2006 tarih ve 26313 Sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği

6 Haziran 2009 tarih ve 27250 Sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.

23 Mayıs 2019 tarih ve 30782 Sayılı Kent Konseyi Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.

13.10.2023 tarih ve E-64577500-050.99-27165 Sayılı Etik Kurul Onayı.